

არსენალი

საქართველოს
არსენალი

13/2

№ 12 (29). დეკემბერი, 2006. „ქვირის პალიზრა“, სამხედრო-ენალიზიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი

1425
2006 / 2

**მინისტრი,
როგელვას
კვალე დაცოვა**

**„გაბრამიანის
გატალიონის“
„გვირობანი“**

**გეროკრისტული
დაჯგუფების
განადგურების
გაქმნიკა**

**უსსოური ლაბიონის
ქართული
გაბრკოლის ნაგბოვი**

**„შავი ქორის“
დასვაა და
აღზევაა...**

მინისბრი,
როველას
ქვალი ღაბოვა

6

გაბრაშინის
სახელოვის
სოფსური
გაბალონი

11

გეროვისბული
დაჯგუფებების
განაღებურების
გაქმნიკა

34

უხსოური ლეგიონის
ქართული გერკოლის
პონათსრობი

30

გასული
საქუნის
საქათესო
სასროლი
იარაღი

10

სელსაყო
„მიკროქიპოვილი“
ოპერაციებისთვის

54

სარჩები

- კატეგორია: _____
- 4 უცხოური ამბები
თვალსაზრისი: _____
- 6 მინისტრი, რომელმაც კვალი დატოვა
ინტერნეტ-ინტერვიუ: _____
- 8 კითხვებზე სამხედრო ფორუმის წევრები პასუხობენ
ათეული: _____
- 10 გასული საუკუნის საუკეთესო სასროლი იარაღი
ეს ყველამ უნდა იცოდეს! _____
- 11 ბაგრამიანის სახელობის სომხური ბატალიონი
სპეცსამსახურები: _____
- 14 მტკვრის ისტორია საქართველოში (ნაწილი V)
- 15 ფინეთი კა-გებებს „ჯიბში“
ნადირობის მოყვარულთათვის: _____
- 19 რეპორტაჟი ტყიდან
- 21 სამხედრო ტექნიკა
ვესტერნი: _____
- 22 ველური დსავლეთი
იარაღი: _____
- 25 „შავი ქორის“ დაცემა და აღზევება
ტეგიონი: _____
- 30 უცხოური ტეგიონი
გამოცდილება: _____
- 34 ბერძნული დაჯგუფების განადგურების ტაქტიკა
გართობა: _____
- 39 გარეკალი ჯანონები
ტეგენდარული იარაღი: _____
- 41 რით შევვლიან ტეგენდარულ „ჰამერს“
ფლოტი: _____
- 43 შავი ზღვის ქვეყნების სატორპედო კატარღები მეორე მსოფლიო ომში
კროსკორდი: _____
- 47 არსენალტორდი
ისტორიული ექსკურსი: _____
- 48 „არსენალის“ თვის კალენდარი
სუპერმობილი: _____
- 50 კორეული „მახინჯი“
გამოძახილი: _____
- 52 „ჯიხა“ რუსებმა თავიანთ გემოზე მოირგეს
„არსენალის“ იარაღის მალაზია: _____
- 54 ხელსაწყო „მიკროქირურგიული“ ოპერაციებისთვის

კალენდრის სვეტი

საქართველოს მთავარ სამხედრო უწყებაში დიდი ცვლილებებია. არასრული ორი წლის შემდეგ თავდაცვის მინისტრის პოსტი დატოვა ირაკლი ოქრუაშვილმა. ის საქართველოს ტოვებს, — საზღვარგარეთ სწავლის გაგრძელებას აპირებს.

შეიძლება ითქვას, რომ ქართული არმიის ცხოვრების ძორივი ორწლიანი ეტაპი დამთავრდა, თუმცა აწ უკვე ყოფილი თავდაცვის მინისტრი უცხოეთიდან ჩამოსვლის შემდეგ ისევ აპირებს ქართულ არმიაში დაბრუნებას, მინისტრად ან ჯარისკაცად.

ცხოვრება გრძელდება, ოქრუაშვილის თავდაცვის მინისტრობის აეკარგეს ისტორია შეაჯახეს (საქვლა, ეს საქართველოს ხელისუფლებამ ობიექტურად გააკეთოს), ქვეყნის თავდაცვას სხვა ხალხი ჩაუდგება, ცხოვრება გრძელდება...

ოღონდ ერთი თხოვნა გვაქვს საქართველოს პრეზიდენტთან — ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობას განმტკიცება სერიოზული საქმეა, ისე როგორც მოლიანად სამხედრო საქმე, ამიტომაც უმჯობესი იქნება, საქართველოს თავდაცვა პროფესიონალებს ჩავაბაროთ...

*ირაკლი ალუდგუვილი
მიორგი შორაშვილიანი*

ყარალუბა!

ბშირია შემთხვევა, როდესაც ჩვენი მეტოხველი სხვადასხვა მიზეზის გამო ვერ ასწრებს ჟურნალის ყიდვას პრესის ჯიხურებში. ამიტომ გირჩევთ, გამოიხელოთ „არსენალი“ და მიიღოთ შინ, ყოველი თვის დასაწყისში.
ტელ: 42-43-40

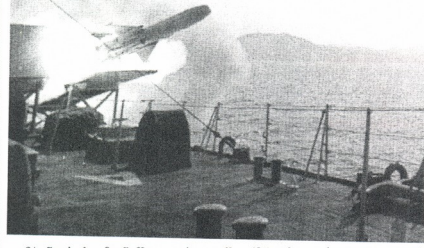
რედაქციის დაუეთხზავდ მასალების გადაბჭტვა აკრძალულია

ჟურნალ „არსენალის“ ძველი ნომრების შეძნა შეგიძლიათ რედაქციაში

გაზეთ „კვირის პალიტრის“ დამატება ©
რედაქციის მისამართი: თბილისი, იოსებძის ქ. №49.
ტელ: 38-37-47
email: arsenal@kvirispalitra.com
ჟურნალი გამოდის თვეში ერთხელ

იტალია ახალი ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტა გამოცდას

„ევროპულმა კონცერნმა MBDA-მ წარმატებით გამოცდა ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტები TeSEO MK2/A, – თუქვეა Defcetalk-ი

გამოცდა საღელვარებით აღსანიშნავია, სარდინიაში ჩატარდა. რაკეტის საგამოცდო ვეზემპლარი, ინდექსით MT-1, აღჭურვილი იყო თვითღამიზნების სისტემითა და ინტერული საბრძოლო ნაწილით. გამოცდა მიზნად ისახავდა რაკეტის გაშვებისა და ფრენის მომენტების, ასევე თვითღამიზნების სისტემის შემოწმებას. რაკეტის ფრენა 300 წამს გაგრძელდა, რომლის დროსაც მან 80 კილომეტრი დასძლია.

რაკეტა TESEO-ს, რომელიც ევროპის უმსხვილესი საიარაღო იტალიური ხომალდსაწინააღმდეგო რაკეტა OTOMAT-ი. რაკეტის

კომპანიების მონაწილეობით შეიქმნა, საფუძვლად უდევს საექსპორტო ვარიანტს ეწოდება OTOMAT MK2 Block IV.

რაკეტა განკუთვნილია მცირე და საშუალო წყალწივის ხომალდების შესაიარაღებლად. მის მახასიათებლებს ვერჯერობით არ ახმაურებენ, მაგრამ საეცილისტების ვარაუდით, რაკეტა აღჭურვილი უნდა იყოს თვითღამიზნების კომბინირებული სისტემითა და ფუგასურ-შეღწევიდი საბრძოლო ნაწილით.

პენტაგონს ახალი მტერი გამოუჩნდა?

პენტაგონის დირექტორმა პომპეუსმა განიხილა რეორგანიზაციის ფსიქოლოგიური დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს „განსაზღვრულ გარემოებათა“ სიაში, რომელიც იწყება ენერჯითი და მოაგრდება აეროფობია.

ახალი წესების შემოღება აშშ-ის შეიარაღებული ძალებიდან მოსამხარულთა დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება პოლიტიკას – „არ გეკითხებიან, ნუ იტყვი“, რომელიც წინააღმდეგობას უკრძალავდა ხელქვეითების სექსუალურ ცხოვრებაში ჩარევას და მოითხოვდა მათ გათავისუფლებას, ვინც აღიარებდა არატრადიციულ ორიენტაციას.

წესების გადახედვა 2006 წელს პენტაგონის კრიტიკამ გამოიწვია, რაც გამოიწვია, რომ ორგანიზაციის დირექტორმა პომპეუსმა პირდაპირი ვარაუდისა და გონებრივი ჩამორჩენილობის ტოლფასად განიხილებოდა. მუხუდგავდა ამისა, 16 აქცენტო საეცილისტთა აზრს იმის თაობაზე, რომ თქვენი ორგანიზაციის ცვლილებით. „დასაფასებელია, რომ თქვენ ფურადლებს უთანხმება“, – სწერს ამერიკის ფსიქიატრთა ასოციაციის ხელმძღვანელი ჯეიმს სკალი პენტაგონის საკადრო საკითხებში მინისტრის მოადგილეს დევიდ ჩუს, – მაგრამ ჩვენ კვლავაც მიგვანია, რომ დოკუმენტი ისევ ბუნდოანია“.

ცნობისათვის: პენტაგონის დირექტორმა ითვალისწინებს ფიზიკური და ფსიქოლოგიური დარღვევების მქონე თანამშრომლებსა და სამსახურიდან დათხოვნას. მათ შორის არიან მეტყველების დარღვევების მქონე პირები, მთავრეულები, ე.წ. ზღვის ავადმყოფობის მქონენი, ჰარბონიანები, ალერგიის მქონენი მწერების შხამზე და პომპეუსის რეაქტივების.

ფსიქიატრიულმა ასოციაციამ 1973 წელს პომპეუსმა აღარ მიიჩნია ფსიქოლოგიური დარღვევად, პენტაგონის დირექტორის საკითხი კი იქნისში კალიფორნიის სამედიცინო-კვლევითმა ინსტიტუტმა წამოჭრა. მათ გამოიკვლიეს 726 სამხედრო მოსამხარულზე, რომლებიც მიმდინარე წელს დაითხოვეს სამხედრო სამსახურიდან.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

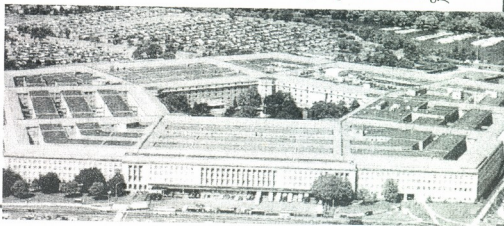
დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

დარღვევის, ახლა კი ეს ცნება შეიტანეს დახმარებასთან დაკავშირებით. ცვლილებები არ შეხება განაპირობა.

თურქეთი საფრანგეთს „გაეზუტა“

თურქეთმა გაყინა საფრანგეთთან სამხედრო კავშირები. ანკარა ამიერიდან აღარ შეიძენს ფრანგულ იარაღს. ორ ქვეყანას შორის ასევე შეწყდა სამხედრო ვიზიტები მაღალ დონეზე.

თურქეთის სამხედრო უწყების გადაწყვეტილებამ პასუხისა საფრანგეთის ნაციონალურ კრებაზე პირველი მოსმენით მიღებული კანონპროექტისა „თურქეთთან განხორციელებული სომხების გენოციდის აუდიტის დასრულებაზე“.

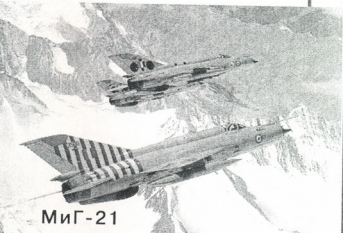
თურქეთი, ტრადიციულად, უარყოფს ბრალდებებს დაახლოებით მილიონ-ნახევარი სომხის მასობრივ განადგურებაზე პირველი მსოფლიო ომის წლებში. თავის მხრივ, სომხეთი ითხოვს აღიარონ, რომ 1915-17 წლებში ოსმალური იმპერიის ტერიტორიაზე სომხებს მასობრივად ანადგურებდნენ, რის შედეგად 1.5 მლნ კაცი დაიღუპა.

ამერიკელი პილოტები საჭიროა „მიგებზე“ იწვრთნებოდნენ

აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალებმა გაახმაურა საიდუმლო პროგრამა, რომლის წყალობითაც ათასობით ამერიკელი პილოტი „ერთი ერთზე“ საჰაერო ბრძოლის წარმოებისას საბჭოთა „მიგების“ წინააღმდეგ ბრძოლით იღებდნენ გამოცდილებას. პროგრამას ორი ამერიკელი პილოტის სიცოცხლე შეეწვია.

წვრთნები 1977 წელს დაიწყო და 1988 წლამდე გაგრძელდა ტონოვის პოლიგონზე, ლას-ვეგასთან ასლომდებარე უდაბნოში, და წელისის ბაზაში.

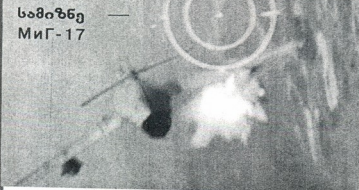

მიგ-21

ოფიციალურმა პირებმა პროგრამის გახმაურების გადაწყვეტილება მას შემდეგ მიიღეს, რაც დაასკვნეს, რომ ამ ცნობების საჯაროდ ხელმისაწვდომობა არავის ავნებდა.

„მიგებს“ საპატიო ადგილი

სამიზნე — მიგ-17

უჭირავთ საბჭოთა რეაქტიული თვითმფრინავებს შორის და ცნობილი არიან კარგი მანევრულობითა და სიჩქარით. პროგრამის ხელმძღვანელის ჯონ მანკლარკის თქმით, აშშ-მა წვრთნებში 25 საბჭოთა გამანადგურებელი მიგ-17, მიგ-21, მიგ-23 გამოიყენა, პილოტირებას აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო, სამხედრო-საზღვაო და საზღვაო ფლოტის ჯარისკაცები ეწეოდნენ.

მიგ-23

პაკისტანმა ბალისტიკური რაკეტა „ბაისროლა“

პაკისტანმა წარმატებით გამოცდა ბალისტიკური რაკეტა Hatf-V, რომელსაც ბირთვული იარაღის ტარება შეუძლია. ქვეყნის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური წარმომადგენლის თანხმ ასლამის თქმით, რაკეტის მოქმედების რადიუსი დაახლოებით 1,3 ათას კილომეტრს შეადგენს და მიზნამდე გაცილებით მძიმე ჭურვის მიტანა შეუძლია, ვიდრე მის წინამორბედ მოდელებს. საშუალო სიშორის ბალისტიკური რაკეტა სტრატეგიული დანიშნულების ჯარებმა გაუმეეს, სწავლებების კულმინაცია კი სტრატეგიული დანიშნულების, რაკეტა Hatf-V-ებით ე. წ. Ghauri-ებით დაკომპლექტებული რაკეტების დაჯგუფების საბრძოლო ოპერატიული მზადყოფნის შემოწმება იყო. ეს მას შემდეგ მოხდა, რაც ინდოეთი და პაკისტანი შეთანხმდნენ შემთხვევითი ბირთვული კონფლიქტის რისკის შეზღუდვისთვის ზომების ორმხრივად მიღების თაობაზე. გამოცდა მიზანდა მიზნაფდა რაკეტის ტექნიკური მახასიათებლებისა და მისი მოწყობილობების შემოწმებას.

„ისკანდერების“ პირველი დივიზიონი ახალ წლამდე ჩამოყალიბდება

„პირველი სარაკეტო დივიზიონი, აღჭურვილი ოპერატიულ-ტაქტიკური სარაკეტო კომპლექსით „ისკანდერებით“, 2007 წლის იანვრისთვის ჩამოყალიბდება“, — აცხადებს რუსეთის შეიარაღებული ძალების სარაკეტო ჯარებისა და არტილერიის უფროსი ვლადიმერ ზარიცკო.

„ისკანდერი“ ჩამოყალიბდება სარაკეტო ჯარებისა და არტილერიის საბრძოლო გამოყენების სასწავლო ცენტრში, კაუსტინ იარში. მას გამოიყენებენ ახალი რაკეტების საბრძოლო გამოყენების ტაქტიკის შესაბამისად და პირადი შემადგენლობის მოსამზადებლად.

2001 წლისთვის შეიარაღებულ ძალებში იქნება „ისკანდერებით“ აღჭურვილი ორი სარაკეტო ბრიგადა. ბრიგადები დისლოცირებული იქნებიან ვოლგისპირეთ-ურალისა და შორეული აღმოსავლეთის სამხედრო ოლქებში. „ისკანდერის“ რაკეტების გაშვების სიშორე 50-დან 280 კილომეტრს შეადგენს, წონა 3,8 ტონა, სასარგებლო დატვირთვა 480 კგ; წირული სავარაუდო გადახრა შეადგენს 25 მეტრს. რაკეტა ფრენის განმავლობაში იმართება და მიზნისაკენ რთული ტრაექტორიით მიემართება, რაც აძლევს მის აღმოჩენასა და განადგურებას. თითოეულ მიზნულ გამშვებ დანადგარს ორი რაკეტა მიაქვს.

მინისტრი როგელავს კვალს დაბოვს

ირაკლი ოქრუაშვილი არმიაში დაბრუნებას კვლავ აპირებს

2004 წლის 17 დეკემბრიდან 2006 წლის 10 ნოემბრამდე, არასრული ორი წელიწადის განმავლობაში, საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს ირაკლი ოქრუაშვილი ხელმძღვანელობდა.

სიმაძლეველი ითქვას, ორი წელიწადი არ არის საქმარის დრო იმისთვის, რომ მინისტრმა (მით უმეტეს, ისე დიდ და მნიშვნელოვან უწყებაში, როგორც თავდაცვის სამინისტროა) თავისი შესაძლებლობები სავსებით გამოამჟღავნოს და დაწყებული საქმე ლეგიტურ დასასრულამდე მიიყვანოს.

თუმცა ოქრუაშვილმა თავისი მართლაც დიდი ქურციკის წყალობით მოახერხა ქვეყნის ბანა, რისი გაკეთება შეუძლო არ აპირებდა. ეს მისი დანიშნულება რამდენიმე დღეში შეეძინა ცხადი, რადგან მისი წინამძღვრელი ვა ბარამიძის გუნდი არსებულ თუ არარსებულ ციფრებში დადანაშაუდა და დაჭერით დაუმუქა.

ამის შემდეგ ითითქმის თვე არ გასულა, რომ თავდაცვის მინისტრი და, შესაბამისად, თავდაცვის სამინისტრო და შეიარაღებული ძალები რაიმე სკანდალში არ ყოფილიყვნენ გარეულნი. ბოლო დროს კი სკანდალებმა საერთაშორისო მასშტაბზე კი მიიღო.

ირაკლი ოქრუაშვილი შეიძლება გამოდარიყო საუკეთესო მინისტრი. ამისთვის მას ჰქონდა შესაბამისი თვისებები – ენერჯია, მონდობა, მაგრამ აჯღადა სამხედრო საქმის ცოდნა და გამოცდილება. თუმცა ეს არცთუ ძნელად დასაძლევ პირობებზეა, რადგან არც ბევრ დასავლურ ქვეყანაში აქვთ სამხედრო საქმის დიდი ცოდნა თავდაცვის მინისტრად დანიშნულ სამოქალაქო პირებს, მაგრამ ისინი შეიარაღებული ძალების პროფესიონალ მაღალჩინოსანი სამხედროების გამოცდილებას ვერძინობან.

წევნათ კი ეს არ მოხდა, რადგან თავდაცვის მინისტრ ოქრუაშვილის გვერდით აღმოჩნდა გენშტაბის ისეთი უფროსი, რომელსაც ვაგრიტის მართვის არც გამოცდილება და არც ცოდნა ჰქონდა; მოუსვენრად იმისა, რომ გენშტაბის უფროსი ნიკოლეიშვილი პოლიტიკის სამსრუებს ატარებდა, იგი ერთი საათითაც არ ყოფილა ათეულის, ოცეულის, ბატალიონისა თუ ბრიგადის მეთაური. ცველა მორიგ წოდების კი დროზე ადრე ყოველწლიურად იღებდა, რაც კანონის დარღვევაა, რომ აღარაფერი ვთქვათ, ოფიცრის ღირსების დაუწერელ კანონებზე.

თავდაცვის მინისტრი ოქრუაშვილი

ხვდებოდა, ვინ იფა მის გვერდით გენშტაბის უფროსის სახით და ამიტომაც ძალიან ხშირად ერეოდა შეიარაღებული ძალების საქმიანობაში, რაც წამყვანნი იყო მთლიანად საქართველოს შეიარაღებული ძალების სამხედრო მომზადების პროცესისთვის და არამის პრობლისურაზიანობის ამაღლებას.

პოლიტიკური ნიკოლეიშვილის მაგივრად გენშტაბის უფროსის პოსტზე სხვა უფრო გამბედავი და, რაც მთავარია, პროფესიონალი და სინდისიერი ოფიცერი რომ ყოფილიყო, რომელიც თავის არ დასუფლებდა და ეყოფოდა გამბედაობა, თავდაცვის მინისტრისთვის ხშირად ეთქვა სიმაძლეველი, მაშინ ეს ქართულ არმიასაც წაადგებოდა და თავად ირაკლი ოქრუაშვილსაც.

ყოფილი თავდაცვის მინისტრის პირველი და ყველაზე მნიშვნელოვან დამსახურებად შეიძლება ის ჩავთვალოთ, რომ მან საქართველოს შეიარაღებული ძალების ბოვეტეტი ფანტასტიკურ მანევრებამდე – 600 მონ-ზე მეტ ლარამდე „ვაზარდა“. უფრო სწორად, ეს ოქრუაშვილის პრეზიდენტ სააკაშვილთან ახლო ურთიერთობის წყალობით უფრო მოხერხდა. სამხედრო მოსამსახურეებს რიგობიანად ჩაეკვრა, აღმოებურა საკეტის დევიციტი სამხედრო სასაიდლოებში; წარსულის ჩამართვა ხელფასების დაგვიანება.

ოქრუაშვილის თავდაცვის მინისტრობისას იყო ისეთი პოზიტივები, რომელთა დაუნახაობა უმადურობა იქნება, მაგრამ ამისთან, ბევრი სხვა და უფრო სერიოზული პრობლემაც გამოჩნდა. ერთ-ერთი მთავარი იყო ის, რომ თავდაცვის მინისტრ ოქრუაშვილის სურდა (ეტყობა, უფრო ახალგაზრდობისა და დიდი ენერჯიის გამო)

პოლიტიკური ნიკოლეიშვილის მაგივრად გენშტაბის უფროსის პოსტზე სხვა უფრო გამბედავი და, რაც მთავარია, პროფესიონალი და სინდისიერი ოფიცერი რომ ყოფილიყო, რომელიც თავის არ დასუფლებდა და ეყოფოდა გამბედაობა, თავდაცვის მინისტრისთვის ხშირად ეთქვა სიმაძლეველი, მაშინ ეს ქართულ არმიასაც წაადგებოდა და თავად ირაკლი ოქრუაშვილსაც.

ველაფერი თვითონ გაეკონტროლებინა, მაგრამ ნებისმიერი თანამდებობის პირი, რაც ყინდა მონდიობეული იყოს, უბრალოდ, ფიზიკურად ვერ შეძლებს მრავალათასიანი დაწესებულების მართვას მართვის, ამისთვის მართვის სასტიკია უნდა შეეცანს.

ოქრუაშვილი თავდაცვის უწყებაში პრინციპულ ერომმარტვილის ფუნქციას ასრულებდა. აღბათ, ეს იმითაც იყო გამოწვეული, რომ იგი ბევრს არ ეწილობდა და მუდმივად ამოწმებდა.

ხელკეციების ხშირი შემოსევა, რა თქმა უნდა, ცუდი არ არის; ცუდი ისაა, როდესაც ეს ექვიანობაში გადაიზრდება. როგორც ამბობენ, ყოფილ თავდაცვის მინისტრს ზინდალ სეფრიდამ იმ ჰორებისა და ხმებისა, რომლებსაც „კვილისმსურველები“ ხალისით უამბობდნენ.

ამის გამო მინისტრი ოქრუაშვილის რისხვას ბევრი თოფიკური გადაწყვეტა, ზოგი დამსაუბრებლად, ბევრი კი უდანაშაულოდ.

ყოფილი თავდაცვის მინისტრის ასეთმა ექვიანობამ დიდი დარტყმა მიაყენა საქართველოს შეიარაღებული ძალების პროფესიონალურ სამხედრო ძალებს. ბევრი თოფიკური სამხედრო კარიერა სამუდამოდ დასაძრავდა. ზოგს კი უფრო სერიოზული პრობლემებიც შეექმნა, — დაატბირეს.

სამი ქართველი პოლკოვნიკი და ვიცე-პოლკოვნიკი ენადაღებული უკრაინელი „ბუკ-ბუკების“ რაიონის გამო კვლავ ციხეში სხდებიან. მაშინ რომელსაც ამ კონტრაქტების დღეებზე მასუხისმგებელი პოლკოვნიკი ნიკოლეიშვილი (ამ დროს ის გენშტაბის უფროსის მოადგილე იყო) გენშტაბის უფროსობიდან თავდაცვის მინისტრის პირველი მოადგილის პოსტზე უპრობლემოდ გადაიყვანეს. ისე, სხვათა შორის, როდესაც ზემოხსენებული თოფიკრების დასურული სასამართლო მიმდინარეობდა, მათ სასამართლოს წარმომადგენელმა კერძო საუბრისას უთხრა: სანამ ოქრუაშვილი თავდაცვის მინისტრია, ციხის კარებს ვერ გაგიღებთ! აქნებ ახლა მაინც დადგა დრო, ჩატარდეს მოუკერძოებელი სასამართლო, რომელიც თბილქტურად გამოიძიებს მართლაც უკრაინაში თიყვის გათუქუბული ჯავშანმანქანები თუ ისინი უკვე საქართველოში არასწორი ექსპლუატაციის გამო გამოვიდნენ მწყობრიდან.

ვევლაზე დიდი ბრალდება, რაც ოქრუაშვილის თავდაცვის მინისტრობის პერიოდს ეხება ის არის, რომ რამდენჯერმე მიიჩქნა დიდი სამხედრო დანაშაული (ეს ბრალდება ყოფილი თავდაცვის მინისტრის გარდა, გენშტაბის ასევე ყოფილ უფროსს, პოლკოვნიკ ნიკოლეიშვილსაც ეხება).

— გორის ბრძოლაში ნახუი რამდენიმე ასეულ ჯარისკაცსა და სერჟანტს შორის

მოხდა, იყვნენ ძლიერ ნაცელები და ღვრილები. თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელობა ყოველმხრივ ცდილობდა მოეუქმეებინა ეს საქმე;

— თბილისში, მე-4 ბრიგადის ტერიტორიაზე ანალოგიური სახის დანაშაული ხდება. ნახუბში კვლავ ასობით სამხედრო ჩაერიო. მათ შორის ისინიც იყვნენ, ვინც თავის დროზე მსგავს არუელობაში გორის ბრიგადაშიც მონაწილეობდა, მაგრამ ისინი არავის დაუსევია, პირიქით, თბილისში გადმოიყვანეს. დაახლოებით 12 დამავებულს სამხედრო პოსტილაში ათავსებენ. ეს ადამაშოთებელი ფაქტიც მიიჩქნა თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელების მიერ. მათ ტელევიზიების „გაჩუქება“ მოახერხეს, მაგრამ საბენიერიოდ არა პრესისა.

ამ ორი დღი დანაშაულის გარდა უფრო სამხედრო ფაქტებსაც მოხდა. დადარაკა იმ არასამართლო დანაქარებების დაფარვის ფაქტებზე, რასაც ადგილი ჰქონდა ორთოლის პოლიგონზე გამართულ სამხედრო სწავლებების დროს. მაშინ რამდენიმე კაცი დაიღუპა.

როდესაც სამხედრო უწყება მშვილობიან პერიოდში ძალავს ვევა იმ დანაშაულს, რაც არბაში ხდება, ადვილი წარმოსადგენია რას იბამს იმის დაწყების შემდეგ.

მორიგი ექვი, რაც ოქრუაშვილის მინისტრობის დროს განხდა, ეხება სახეცვარგერიო საბრძოლო ტექნიკის, აჭყენების და სამხედრო საჭურვლის შექმნას. არსებობს ძალიან ბევრი ფაქტი იმისა, რომ უცხოეთიდან შეტრბანდით სამხედრო დანიშნულების საქონელი გაბერილი ფასებითაა ნაყიდი, რამაც ძალზე დაახარადა საქართველოს ბიუჯეტი. გარდა ამისა, იბაყდა კონხეა, რამდენად საჭირო და ტექნიკურად გამა-

როულ საბრძოლო ტექნიკას ვევიდულობდით.

ახალი თავდაცვის მინისტრი დავით ექვრუაშვილი, შესაძლოა, სამხედრო საქმისგან შორს არის, მაგრამ საფინანსო პოლიტიკის უფროსად მუშაობისას, იმედია, იმის გამოცდილება მიიწ შეიძინა, როგორ გახსნას ფინანსური დანაშაულები.

თუკი აჭყინდელი თავდაცვის მინისტრი ექვრუაშვილი მონიდიობს და ამ საქმეში პრეზიდენტის პოლიტიკური ნებაც იქნება, ადვილად გახსნის იმ ფინანსური მაციანციების ჩახლართულ სქემებს, რომლის მეშვეობითაც სამხედრო ბიუჯეტადან დიდძალ თანხებს იბარავდნენ, მაგრამ მას შემდეგ, რაც ყოფილი თავდაცვისა და არმუქვარმა კონიბიკური განთიარების მინისტრმა ოქრუაშვილმა თავისი პოლიტიკური კარიერის შემდეგ იმ ნაბიჯად სახელგარგარეო სწავლის გაგრბქლება გადაწყვიტა, უნდა დავიჯიქოთ, რომ პრეზიდენტი სააკაშვილი იგივეს მიცევს თავდაცვის უწყების ბოლო ორი წლის საქმიანობის დეტალური შემოსების უქვლებს.

ოქრუაშვილი წავიდა თავდაცვის მინისტრის პოსტიდან, ახლა საქართველოდან მდის, მაგრამ, როგორც თავად ამბობს, ცოტა ხნით, რის შემდეგ ისევე ქართულ არბაში დღურუნდება მინისტრად ან სულაც უბრალო ჯარისკაცად.

ძალიან კარგია, რომ მან თავისი სამხედრო პოლიტიკური ცოდნის ამაღლება გადაწყვიტა, თუმცე ნორმალურ ქვეყანაში ჯერ ასეთ ცოდნას იღებენ და მერე ნიშნავენ თავდაცვის მინისტრად.

მოუხედავად ფინანსური თუ სხვა სახის დანაშაულებს, თავდაცვის უწყებას ოქრუაშვილი ხელმძღვანელობდა, რადგან პირუ-

იღვტე საკავშირო ცვლადებზე სუჭავ-
და თვალის, მაგრამ მას შემდეგ, რაც
საქართველოს თავდაცვის მინისტრი თავის
გამონათქავებით საერთაშორისო სკან-
დალუბში გაეროა, უკვე თავად პრეზიდენ-
ტიც უშუალოდ აღმოჩნდა.

ყბადღებულთ „ახალი წლის შესვე-
დრას ცხინვალში“ „არსენალმა“ თავის
ფორულ დიდი ანალიტიკური სტატია მი-
უძღვნა იმ დასკვნით, რომ თავდაცვის მინ-
ისტრის ეს განცხადება უფრო ავანტიურ-
ული იყო.

თუმცა საზოგადოების ერთ ნაწილს,
რომელც შორს დგას სამხედრო საქმის-
გან და, ამასთან, უფროდ არის მოხიბლუ-
ლი ოქრუაშვილის ქარზხმით, დღესაც მი-
აწნა, რომ მას არ მოსცეს საშუალება დაეწყო
საერთაშორისო ტერიტორიული მოლიანი-
ბის აღდგენა.

საშუაზაროდ, საზოგადოების ეს ნაწი-
ლი არ ფიქრობს იმაზე, რა შეიძლებადა
მოჰყოლიდა ახალ წელს ქართული დრო-
ის ფრიად ცხინვალში (თუ ეს პარ-
თილაც ჰქონდა დღევანდელი ოქრუაშვილის
და არ ყოფილა მორიგი პარაკაშვანი). ის
შედეგად მოიტანდა პარტიზანულ ომს ცხ-
ინვალის რეგიონში და შესაძლოა, აფხ-
აზეთშიც. საქართველოს ეკონომიკას ნამდ-
ვილად არ აქვს იმის საშუალება, რომ
ანტიპარტიზანულ მოძრაობა დაიფაროს
სის ერამნეთისაგან დამორბეულ კონფლიქ-
ტის ორ ზონაში. რადა დასაძლია და,
ამისთვის არც ქართული არმია იყო და
არის შხად.

რა მოგვიტანა წინასწარ გაუანალიზე-
ბულმა და დღევანდელმა დროშის ფრიადმა
და მარულამ გალის რაიონში, 1998 წლის
მაისის ტრაგიკულმა მოვლენებმაც ცხად-
ყოფი. უკვე ამ ხელისუფლების დროს, 2004
წლის ზაფხულში, არანაკლებ ტრაგიკული
შედეგები მივიღეთ ცხინვალის რეგიონში.
ისე, იგერს დაფიქვდა, რომ 2004 წლის
ზაფხულში სოფელ ტყვიათან შინაგანი
ჯარების გაძარბილის შესახებ ბრძანების
გამტვიცნა მამინდელი შს მინისტრი ირაკ-
ლი ოქრუაშვილი იყო.

არც ერთი პროფესიონალი სამხედრო
ან სპეციალ ამ საქმეში მეტ-ნაკლებად
გათვითცინობიერებული პოლიტიკოსი
წინასწარ (მით უმეტეს, რამდენიმე თვით
ადრე) არ განაცხადებს სახალხოდ ამ თუ
იმ ოქრუაშვილის მიზანსა და თარიღს. ამის
შესახებ „არსენალში“ არაერთხელ ვგოქი-
ქავთ. სხვათა შორის, ამას წინათ, იგივე
აზრის უკვე თავად პრეზიდენტმაც გამოთქ-
ვა.

ამიტომაც მამინდელი თავდაცვის მინ-
ისტრ ოქრუაშვილის სატელევიზიო განცხ-
ადება ცხინვალში ახალი წლის შესვედრის
თაობაზე, შეკვდიმ იყო როგორც სამხედრო,
ისე პოლიტიკური თვალსაზრისით.

ოქრუაშვილის ამ განცხადების შწარე
შედეგებს საქართველო ბოლო რამდენიმე
თვეა იძის. ჯერ ერთი, სეპარატისტთა
ლიბერებს, როგორც ცხინვალში, ისე სოხ-
უმში, საბაბი მიეცათ, რუსეთიდან დასატე-
რში შემოეზიდათ შეიარაღება და დაეწყო
მოშაზლება ათასობით ჩრდილოკავკასიელი
ბოიეკის შემოსავანად; მეორე, — კრებლმა
ხელზე დაიხვია საქართველოს თავდაცვის
მინისტრის ეს განცხადება და მას შემდეგ
საქართველოს ხელისუფლებას შწარედ
საყვედურობის; რომელ სამშენებლო მოლა-
პარაკებებზე ლაპარაკობთ, როდესაც თქვენი
თავდაცვის მინისტრი ახალ წელს ცხინ-
ვალში დროშის ფრიადს აწერს.

მესამე და ყველაზე მნიშვნელოვანი:
საქართველოს მეტობარი დასავლეთის ქვე-
ყვენი მეთურებზეც შეაშინადა საქართვე-
ლოს თავდაცვის მინისტრის ერთგვარად
იმპულსურმა გამოსვლამ. ბევრი ჩვენგანის-
გან განსხვავებით, ვამბობთადა კარგად
ხვდებიან, რომ თუ ამ ეტაპზე საქართველო
პარტიზანულ ბრძოლაში ჩაებება, მაშინ მას
უკვე ვერც შესახელმწიფო აშშ-ის იმიჯი
და გაელენა უშედეგის.

კრებლში ხომ, სინთათ თუ დავიბოძა,
ერთი რამ ელანდებთ, როგორც ქართული
არმია ჩაითრიონ ცხინვალთან თუ სოხ-
უმთან ბრძოლებში, რათა მას დაეფაროს
ქვეყნის იმიჯი შექმნიან და დაეწყო
სეპარატისტული დე ფაქტო ხელისუფლე-
ბის საერთაშორისო აღარება.

ყოფილი თავდაცვის მინისტრი თავისი
გამონათქავებით, ფაქტობრივად, პრეზიდენტს
დაუბრძინაპირდა. როდესაც სააკაშვილი
გაეროს მაღალი ტრიაბერინდან სამშენებლო
გეგმას მიუღო მსოფლიოს აცნობდა, მისი
თავდაცვის მინისტრი ამ დროს რადიკალუ-
რად საბრძინაპირზე ლაპარაკობდა.

ოქრუაშვილის უნდა დაეტოვებინა თავ-
დაცვის მინისტრის პოსტი, რომ პრეზიდ-
ენტს სააკაშვილს სურთიზუნდად ამ და-
პირისპირებდა. მინისტრების სავარძლებ-
ის ტრიბუნა გაუფუჭებულმა „კარუსელმა“
ოქრუაშვილი კინადა პოლიტიკული სკან-
დალუბი გააზეთა. ბოლოს მოიძებნა შედარ-
ებით უმტკივნეულო გზა — ყოფილი თავ-
დაცვის მინისტრი საზღვარგარეთ ისეწავ-
ლის და შემდეგ უკეთესად განსწავლული
დაუბრუნდა საქართველოს, ოღონდ ჯერ
ის, დაღვივებთან თუ არა...

P.S. ომი უკანასკნელი გამოსავალია;
ომს ყველაზე უშედეგო მოლაპარაკებებიც
ეს სჯობია, მაგრამ თუკი საქმე მაინც ძაღ-
ისმბერი მეთოდების გამოცენებისკენ მიდის,
ამისთვის მხადება ყვირილითა და პარაკ-
მანებით კი არა, ჩუმად და პროფესიონ-
ალურად უნდა. საინტერესოა, გამოიტანენ
თუ არა ყოველდღე ამისგან სათანადო დასკვნ-
ას საქართველოს ხელისუფლებასა და შე-
იარაღებულ ძალებში?!

ირაკლი ალბადაშვილი

კითხვებზე სამხედრო ფორუმის წევრები პასუხობენ

ძვირფასო მკითხველო „არსენალ-
ში“ აგრძელებს რუბრიკას, რომ-
ლის პრემიერად ნინა ნომერში
შედეგა ჩვენთვის საინტერესო
კითხვები კვლავ „გამოვკვივებ“
www.forum.ge-ზე, პასუხებს კი
ქვემოთ გთავაზობთ. აქვე შეგა-
სენებთ, რომ ამ რუბრიკაში (რა
თქმა უნდა, უკვე შემდეგ ნომერ-
ში) ნებისმიერ თქვენგანს შეუძლია
დააფიქსიროს თავისი მოსაზრება.

ამ ჯერზე, ძველი რესპონდენტების ვარდა
რამდენიმე ახალცი ვამოგებხვარა, მათ ისევე
მეტსახელებით მიუხიხნებთ. ვფიქრობთ, კარ-
გია, რომ ხალხს შეუძლია საკუთარი აზრის
საშეკრებოზე გამოტანა, თუმცა ვამბობდნენ
ისეთებზე, ვისაც ეს ყველაფერი სასაცილოდ
ქვებდა... კაცია და გუგუნი, ჩვენ სცილდ
ვერავთ ჰქონდა, მით უმეტეს, ამბობენ,
ჯანმრთელობის გამოსკოვლად მოსწრაფა...
პასუხების სტილი შეძლებისდაგვარად
დაცულია (რე).

კითხვა I გათხოვი გვიპასუხოთ,
როგორ აფასებთ ირაკლი ოქრუაშვი-
ლის თავდაცვის უწყების მიერ 2-წლიანი
მოღვაწეობას.

Fiurer: — ირაკლი ოქრუაშვილის თავ-
დაცვის სამინისტროში მუშაობა იმ პერი-
ოდს დაეკისვა, როცა სახელმწიფოში ამ სფე-
როის დასაფინანსებლად მანამდე არანაზღი
სდღის თანხები გამოყო. შესაძლებელია, ოქრუ-
აშვილს ჰქონდა შესაძლებლობა ყველა მიზ-
ნითულებით გაემდიერებინა ქვეყნის თავ-
დაცვისუნარიანობა. იგი დამოუკიდებელი
საქართველოს ისტორიაში უდავოდ საუკეთესო
ხის მინისტრი იყო.

mayvarli samxedro: — თავდაცვის
უწყებისთვის, ალბათ, უფრო დაღვივდა, ხოლო
პოლიტიკური თვალსაზრისით, ალბათ უფრო
უარყოფითად...

Levan 9X19: — ოქრუაშვილის ვაფასებ
უარყოფითად, იმიტომ, რომ თავის პირად
გვარდადა აქცია აწიო და გავარა პროფე-
სიანულად. ხოლო ერთი დღეინამდებიტ ვარ-
დ-იო ნადიბაძეც გააკეთება რადაცას. კონკრეტულად
მთა განადაგურა სამხედრო ოფიცრების
განტარება. ვერასიკვის ჩაყება და მძებრების
ჩატარება. ვერასიკვის შეუძლია, თუ ვფიქრობ
იქნება ფორმება და საწყევზე...

David S: – საკითხი ვაშში, მაინც დადებითად, მაგრამ ოქრუაშვილმა მოლონად დაექცე-
ფარა გენერალური შტაბი და ეს ორგანი-
პასილურად უფუნქციოდ დატოვა. არ
შეძლება საბჭოთაეთი თავდაცვის მინის-
ტრის მოვალეობებში და ფუნქციებში შე-
დიდეს ვარის მომხალდე, უფრო მეტად
საბინის სტრატეგიულ განვითარებასა
და კონტროლის მექანიზმების შემუშავებაზე
უნდა ფიქრობდეს. ჩვენს შემთხვევაში კი
საქმე იქნაღედ მეფადა, რომ მასთან შეუთანხმ-
ებლად მტერი ასეულის მეთაურს ვერ ნიშნე-
და ბატალიონის მეთაური. თუმცა მეთორე
მხრივ, გარკვეული წესრიგი აღბათ მაინც
დაქარადა.

შესვლივები, საქართველოს რელიგიური
თავისებურებებში გამოძინდინარი, მეტ
წინდასვლიობას მოითხოვდა, განსაკუთრე-
ბით კი ძვირად ღირებული აპარატურის
შექმნისას, რომლისა ტექნიკურ-ტექნიკური
მონაცემებს ვინ ჩვიოს, შესასრულებელი უნ-
ქნებოდა კი ბოლომდე გააზრებული არ იყო.
ორგანიზაციული სტრუქტურა რომ ყოველ-
ფი გაბართული და მოკლებული შესაბამ-
ისად გადამწოდებული, ასეთი რამ არ მოხე-
ბოდა. მოგეხსენებათ, ზოგადად ქართული სენა
– იცვლება ხელმძღვანელი, იცვლება ყვე-
ლფერი, არანაირი თანმიმდევრულობა.

098: – არაკლი ოქრუაშვილის თავ-
დაცვის სამინისტროში შემადგინო მეთორე-
ლის დღებზეცა, როცა შეიქმნა მდინარე სუსსენი,
მაგრამ მაინც ვარია. ნახსენებებზე შეიქმნა
და არა გადმოვიდა. უმნიშვნელოვანესია მისი
მინისტრობის დროს მომხდარი სრულყოფი-
ლი ცვლილებები, რომელთაგან განსაკუთრე-
ბით გამოყოფილი ეწე. მხანგანი ვარის გაცემების,
აფორივე მე-5 ბრევიდის შექმნის შესახებ
გადაწყვეტილების მიღებასა და 2 ბრევიდის
სენაში განთავსების ფაქტს. მნიშვნელოვან-
ია ის, რომ დაფიქრეფი ასეთი, მიძებლებული,
მაგრამ ჩვენთვის ესოდენ საჭირო იარაღისა
და ტექნიკის შექმნა.

AK-47: – კარგად, ფრიალებუ... რაც 13
წლის განმავლობაში არ გავიდა, მაშინ მოა-
ვირბა... ბევრი სასიკეთო გავიდა MOD-ში
არაკლი ოქრუაშვილის დროს. თუნდაც ის,
რომ ვარის პირობები გაუმჯობესდა, გაიზარ-
და ცოცხალი ძალის რიცხვი, ტექნიკის რიცხვი,
მომხალდეების რიცხვი და ასევე ხალხის (ას-
ალგაზრდაობას) ადარ ემინა ვარში წასე-
და...

Cyborg-Mcloud: – საშუალოდ... სამ-
წუხაროდ, ბევრი ვარის გაცემება ვერ არ
შეუძლია, რასაც მისგან მოველოდით... მეთორე
მხრივ, უარესიც შეიძლება და მავლობე-
ლი ვართ, რომ წინსვლა ნამდვილად იყო...
მაგრამ ჩვენ აზრით, უფრო ობიექტური და
აფრესიული საკადრო პოლიტიკა იყო საჭირო
და არ მოხდებოდა რამდენიმე უაზრო ღვა-
ლესი, რომლებიც ქვეყნის მდინარე დღიარად
და ვარის პრივილეგიურნიანობად დაუღალა...
რაც მოავარდა, ქართული ვარის ნამდვილად

ათი თავითი ვაშმა შევარინდახის დროინ-
დელს. ოქრუაშვილის 2-წლიანი მინისტრობას
7 ქულა 10-დან!

dimber: – რა თქმა უნდა, კარგად ვაყავს.
მისი წყველობით ვარში გაწვევა ადარ არის
საშუაში და უკვე ბევრი მდინარე თავისი ნებით.
მისი დროს აღიარებინდა და ფუნქცი დადგა
ბევრი ნახა. მასთან დაკავშირებით იყო ბევრი
უსამართლო ისტორიაც თუნდაც T-72-ზე...
მაგრამ საქართველო უკვე ადარ არის ხელ-
წამისაკრავი ქვეყანა, ჩვენ უკვე საკმარის კარ-
გად ვიცავთ საზღვარს და შეგვიძლია უკვე
უკონტროლო ტერიტორიების დაბრუნებაზე
რეალური ფიქრი. ეს მხოლოდ არაკლი
ოქრუაშვილის და მისი პატრიოტული შე-
მაძრების დამსახურებაა!

კითხვა: – რა დადებითი და უარე-
ფიანი მოქმედებები გამოყოფილი და
როგორ ფიქრობთ, რა როლს თამა-
შობდა ოქრუაშვილის, როგორც პირ-
ვნების, ფაქტორი ქართული ვარის
ბოლოდროინდელ მიღწევებში.

Fiurer: – ქართულ ვარში ჩაყვას, ჭამის,
საკვებობებში პირობების და დღეღამეში-
ნის პირობებს ადარ არსებობს; ამერიკელ
პროფესორებთან ერთად ამოქმედდა ქართული
პროფესორები, რომლებსაც მიხედვით ქართული
არამა სისტემატურად იყვანა ახალი
პროფესიონალი საშენებლობით. სრული
დატოვებული მუშაობის სასწავლო ცენტრ-
ბი; ვარის პოტიციკა არის უმაღლესი დონე-
ზე; შეიქმნა საშენებლო პოლიცია; შექმნილი
იქნა საკმარის დღი რაოდენობა შეიარაღე-
ბისა, მათ შორის აღსანიშნავია, რომ მინის-
ტრის პრინციპულმა სასიათმა განაპირობა
ის, რომ დღეს ავიაცია გვეყავს, მაშინ როცა
უცხოეთში ექსპერტები CV-ების ვარში
ჩაბარებას ითხოვდნენ.

მხუცები: დღემდე ვერ ამოქმედდა რესერ-
ვისტოა გადამხალების ეფექტური სისტემა,
შეიარაღების შესყიდვისას დაშვებული იქნა
გარკვეული შეცდომები და ბოლოს სამინის-
ტროში ყველაფერს თითონ წყვეტდა და
ქინდა პრივილეგიებულ ოფიცერთა კას-
ტელა დანაშაულები... მიხედვის "რუტები" და
აშ, რიოცდ არამა მთლიანად საკუთარ თავზე
დამოკიდებულად აქცევედა.

moyarull sanxadro: – უარყოფითად.
დავატეტილი ზემოტე ბაქაობასა და ხარეების
ტექნიკურ გამოინათქამებასა და ხარეების
გაუმჯობესებას...

Levan9X19: – ყველა მინისტრი ცდი-
ლობს ჩამოთავალიობის არა ინსტრუქტუმი,
როგორც ასეთი, არამედ დაუკავშირის ყვე-
ლფერი საკუთარ პერსონას. შედეგად მინ-
ისტრების ცვლის მოკვება მოქალაქეებზე შედე-
გების აწუღობებს. არ შეიძლება ქვეყნის თავ-
დაცვის ძირითადი მექანიზმი უკავშირდე
ბოლოს ერთ პიროვნებას.

AK-47: – ზემოთქმულიან ერთად დღი
პლუსია ის, რომ არტილერიას და ავიაციას

მეცვცა ვერადღება... ბევრი ისტორია მდინარე
თუნდაც კოლბის ოპერაციაზე, პატრიონ ორე-
ფი ოქრუაშვილის მამაკობაზე...

უარყოფითი შეიძლება თქვას, რომ რე-
ფიების გაუმჯობესებები არ უთქვამდათ, დღემდე
არ გვაქვს საკუთარი ტექნიკის წარწარ-
ნი. არდა საქართველოს აქვს იმის პოტიენ-
ციალი, რომ გვეთქვას საკუთარი წარწარება
(როგორც, მაგალითად, სიმონის).

Cyborg-Mcloud: – ოქრუაშვილი მდინარე,
აფრესიული, მიზანმიმართული, ერთმნიშ-
ვნელობად პატრიოტული ადამიანია ვარის
თვალში. მეთორე მხრივ იყო კორუმპირებუ-
ლი რამაც არ ნაწინაობით საქმის კეთებაზე
მინიშნებებიც... მაგრამ არც ერთი ვარისკაც-
ი არ მოუღიდა ისეთი კარგ ადამიანს მინის-
ტრად, როგორც ჰყავდათ ბოლო ორი წელი
– თქვამის მერე, ოქრუაშვილი იდეალურ
კაცად ჩანდა...

მინისტრი პირველ რიგში დღივარია, ორ-
განიზაციული, სულის ჩამხვევლი – ავტომა-
ტის ტყარის და საბურთის ხმლის ფულბას
მას არავინ სთხოვდა... ვერც იმას დღესწუხებთ,
რომ აფრესიულია ნებისმიერი ქვეყნის თავ-
დაცვის მინისტრი აფრესიულია, მათ უბრტეს
ისეთის, რომელსაც 2 კონფლიქტული რე-
ვივირთი აქვს და რეალურად იკვი იმის მდინ-
მარეობაშია რუსეთთან... მე მსარს ვუკვრიდი
მას ანტირუსულ აფრესიულ პოლიტიკას...
მინუსად ისევე ნაცინობებს დაბრუნების და
კორუფციის და ფარული ვარიტეტების შემთხ-
ვევებს მოვისწინებოდა...

dimber: – ოქრუაშვილმა, ჩემი აზრით,
თავის უფლებამოსილობას გადააქარბა და
ამას შეწერია. მუხუცდავად ბევრი დადებითი
სა, მისი გამოსვლები ხმნარად მართლაც მოუ-
ხომავი და წინდასულები იყო.

კითხვა: – რამდენად რეალური
ორაკლი ოქრუაშვილის მომავალში
ქართულ ვარში დაბრუნების საკითხი

კითხვაზე პასუხისას რესპონდენტების
აზრით ითქვას თანხარად ვაყო. ნახვარია
მათიგან, არაკურეს ვარიტეტებსა! და კონ-
არულიც იქნება", მეთორე ნახვარია კი, "საკვლე-
ბიანიწვე". რამდენიმე დაკავშირებულ კომე-
ნი ოქრუაშვილი, როგორც პოლიტიკოსი,
„მოკლეს“. ზოგიერთის კი მანძინა, რომ მისი
MOD-ში დაბრუნება რამდენიმე თვის შემდეგ
მოხდება... დაწერილი იქნა www.forum.ge.

მათი, მოკლებული წინ ნუ ვაფუნსტრები.
მომავალი ვეწინებებს, ვინ ვერ მართალი დღივარ-
დელი რესპონდენტებიდან და ვინ ცდილობდა.
თუმცა ის ფაქტი, რომ მომხრეობდა და მოწ-
ინააღმდეგეობდა ოქრუაშვილის რამდენიმე
(მათგან) დადებითი თვისების გრინება აღი-
არებენ, იმდენ ვეწინებებს, რომ შესაძლოა ის
უფრო „დაღვინებული“ და გამოცდილებით
„დაძმისხველი“ დროის რაღაც შუალედის
შემდეგ ბევრ სიკეთეს მოუტანს ჩვენს ქვე-
ანას...

გასული საუკუნის საუკეთესო სასროლი იარაღი

ამერიკულმა ტელეარხმა Military Channel-მა უკანასკნელი ასწლეულის საუკეთესო სასროლი იარაღის რეიტინგი შეადგინა. ყველა მოდელი ხუთი კრიტერიუმით ფასდებოდა: ცეცხლის სიზუსტე, საბრძოლო ეფექტიანობა, კონსტრუქციის ორიგინალურობა, მოხმარების მოხერხებულობა და ხანგრძლივობა.

1. ვარისკაციის საუკეთესო მეგობრად აღიარეს კალაშნიკოვის ავტომატი AK-47, რომელმაც უძაღლესი ქელა დაიმსახურა ყველა კატეგორიაში, გარდა სიზუსტისა.

2. აშშ-ის შეიარაღებული ძალების სტანდარტული შაშხანა M-16 (იწარმოება გასული საუკუნის 60-იანი წლებიდან, არის აშშ-ის, NATO-ს წევრ და ზოგიერთ სხვა ქვეყანათა არმიების შეიარაღებაში).

3. ბრიტანული შაშხანა SMLE (შემუშავებულია 1916 წელს, ახლაც იყენებენ აფრიკაში, ავღანეთში და ა.შ.).

4. შაშხანა M1 Garand. ამ შაშხანით იყენებ შეიარაღებული მებრძოლი და კორეის ომებში ამერიკელი ვარისკაცები.

5. ბელგიური ავტომატური შაშხანა FN FAL (შემუშავებულია გასული საუკუნის 50-იან წლებში, არის სხვადასხვა შაშხანის პროტოტიპი, მაგალითად, ავსტრიული Steyr Stg-58-ის, ბრიტანული L1A1 SLR-ის, ბრაზილიური IMBEL LAR-ის, კანადური C2 Squad Automatic Weapon-ის და ა.შ.).

6. შაშხანა Mauser 98k (პირველი და მეორე მსოფლიო ომებში გერმანელი ვარის შეიარაღების საფუძველი იყო, უმჯობესნი აეროფეხ ჩეხეთსა და იუგოსლავიამ).

7. ავტომატური შაშხანა Steyr AUG (60-იანი წლების ავსტრიული დამუშავება, უმჯობეს სხვადასხვა მოდიფიკაციაში, კომერციული თვალსაზრისით ყველაზე მომგებიან პროექტად ითვლება; გარდა ავსტრიისა, არის ავსტრალიის, ახალი ზელანდიის, იმანის, მალაიზიის, საუდის არაბეთის შეიარაღებასა და უამრავ სხვადასხვა ქვეყნის რაზმში, მათ შორის აშშ-ის სანაპირო დაცვამ (US Coastal Guard)).

8. ამერიკული შაშხანა 1903 Springfield (შეიარაღებაში იყო 30-იან წლებამდე).

9. გერმანული ავტომატი STG 44 (ვარისკაცი და მოდიფიკაციები – MP43, MP44 და STG 44, შემუშავებულია 1943 წელს, იწარმოებოდა და გამოიყენებოდა 1944-45 წლებში).

10. ამერიკული შაშხანა M14 (იწარმოებოდა 1957-დან 1964 წლებამდე გამოიყენებოდა და ამჟამად გამოიყენება აშშ-ის ბალტიისპირეთის, ისრაელის, ფილიპინების, თურქეთის, ტაივანისა და ვენესუელის შეიარაღებულ ძალებში).

ბაგრაშვიანის სახელობის სომხური ბაკვარიონი

ვინ და რატომ გვებრძოდა აფხაზეთში

საბრძოლო ბიოგრაფია

აფხაზეთის კონფლიქტში ქართველებთან დაპირისპირებაში სეპარატისტებმა ადგილობრივი რუსი, უკრაინელი, სომეხი, ბერძენი, ებრაელი თუ სხვა ეროვნების მოქალაქეთა წინააღმდეგად ყველაფერი იღონეს. არძინასა და სინფორმაციო მანქანა საქართველოს ცენტრალური ხელისუფლების თითოეულ შეცდომას მტერს ხატის შესაქმნელად მოხერხებულად იყენებდა. ვრცელდებოდა ქართველი სამხედროების ძალადობასა თუ მაროდურობაზე გაზვიადებული ქორეები, სადაც სიცრუს სიმართლისაგან გაჩრევეა შეუძლებელი იყო და პროპაგანდამაც ნაყოფი გამოიღო...

სხვათა ფონზე სისასტიკითა და დაუდომლობით აშკარად გამოიჩინებოდა ე.წ. „ბაგრამიანის ბატალიონი“, რომელიც ძირითადად სომეხი ეროვნების „მებრძოლებით“ იყო დაკომპლექტებული. თუმცა როგორც ირვევია ბატალიონის რიგებში არაერთი მრდილოკავკასიელი და რუსიც იბრძოდა. საკუთარი თანამებრძოლების აღვირახსნილობას ბატალიონის ე.წ. მეთაურიც აღიარებს, ოღონდ ამას ქართველთა მიერ ჩატარებული დამაჯერი აქციების პასუხად ნათლავს. თუმცა ერთ-ერთ ინტერვიუში აღიარებს, რომ პირველად, ავტომატური იარაღის ხელში ჩასაგდებად სომეხმა „გმირმა“ სოფელში გარნიზონად მდგარი ექვსკაციანი ჯგუფი დაათრო და ყელი გამოსჭრა...

ვაგარშაკ კოსიანი ბრძოლების დროს და... ახლა

„ჩვენი სოფლიდან ქართველების საოკუპაციო არმაში არც ერთი მამაკაცი არ ჩაეწერა. იარაღი საშობლოს – აფხაზეთის წინააღმდეგ არავინ ასწია. სოფლის ახალგაზრდების ნაწილი რუსეთში წავიდა. დარჩენილები სოფლებსა და თავიანთ კარ-მიდამოს მაროდურობისაგან იცავდნენ“.

სოფლებში მალულად შექმნილ იატაკქვეშა ჯგუფებს მოსახლეობის დაცვა დევება, თუკა ამის საჭიროება მიცხდამინდებოდა. მათ შორის, ვინც სომეხს არ ეწოდებოდა, ქართველებს სიძულვილით მოსახლეობის არ მარცხენდნ; ამის აღსატურებს ამზასს აბიანი, გავრის რაიონის სოფელ სოხლის მცხოვრები.

მალე ჯგუფებს მეტი დამაჯერებლობისათვის შეიარაღების სურვილი გაუჩნდათ და სანადირო თოფები ამისათვის საკმარისად არ მიაჩნდათ. ავტომატური იარაღის შიშოლად ქართველ მებრძოლებში შეიძლება არც შეიძლება. ქართველებს არ ეწოდებოდა. ქართველების სიძულვილით შეპყრობილმა ბაგრაშვიანმა აშოტ კოსიანმა იარაღის საშოვნელად მუხანათურ ხერხს მიმართა. სოფელში მყოფ ქართველ მებრძოლებს 3 ლიტრი ჭაჭა და მისაწვეი მიუტანა, შემდეგ კი მთვრალი და აბრუებული 6 ქართველი აუღელვებლად ჩასოცა.

თავდაცვის ჯგუფების შექმნის პროცესში თავდათან ორგანიზებული სახე მძილი და გავრის რაიონის სოფლების სომხური

მოსახლეობის დიდი ნაწილი მოიცვა. საკმაოდ მრავალრიცხოვანი, 90-100-კაციანი სომხური რაზმი ჩამოყალიბდა ბზიფში. სოფელ მუხანდისა და საღმეს თავდაცვის ასეულები, სოლო ბარანეკასა და ხაშუფსეს კი თავიანთი ოცულები ჭყავდათ. ყველა ჯგუფისათვის პრობლემა ავტომატური იარაღის ნაკლებობა იყო.

საქართველო-რუსეთის საზღვარზე სეპარატისტთა გავლენის შედეგად, ოქტომბრის ბოლოს, გავრის რაიონის ჯგუფები გავრის ბატალიონში გაერთიანდნენ. ბატალიონის ქვედაწყობების სამხედრო სამსახური გუქმდებოდა, ზემა და ქვემო ეშვრის საავტომობილო ხილვის რაიონებში, მორიგებით დაიწყო. იარაღი მხოლოდ დავალებებზე მყოფ ჯგუფებს ეტლიოდა.

1992 წლის ნოემბრის ბოლოს ცანდრიფშვილი სერგეი ზაბალიანისა და ბაგრაშვიანი

1992 წლის 14 აგვისტოს სახელმწიფო საბჭოს რაზმებმა გავრის რაიონი საქართველო-რუსეთის საზღვრიდან ალახა-აქა-ზიფი-კოლხიდა-მამბინის ხაზამდე დაიკავეს. ქართველი სამხედროების კონტროლქვეშ სომეხები დასახლებული რვა სოფელი აღმოჩნდა. ქართველები აფგილობრივ მოსახლეობას სახელმწიფო საბჭოს ფორმირებულ შემსლვისგან და ქვეყნის ერთიანობის ბრძოლისკენ მოუწოდებდნენ, მაგრამ მიწოდების მხარდაჭერები თითქმის არ ჰყოფდა.

ლი ვაგარშაკ კოსიანის ინიციატივით შეკრიბნენ ვაგრის რაიონის სოფლები: სახობს, მუხადორის, ბაგრატიონის, ჭაბუკიანი, ლეჩხუბის, კოლმუხრანისა და ცანდრევის დასახლებული პუნქტების რაიონში მოქმედი ვაკუუმების მეთაურები. გადაწყდა ვაკუუმების სიმშრე ბატალიონში გაერთიანება, რომელსაც მეთაურობდა იმის საპკოთა არმიის ერთ-ერთი გამორჩეული სარდლის, ივანე ბაგრატიონის სახელი მიენიჭა. ბაგრატიონის სახელი პირადი შემადგენლობისათვის მისაძახი და სამავალიო უნდა გამხდარიყო. ბატალიონი სომხეთის რესპუბლიკის(ი) ერთიერთი დროებით იბრძოდა. მათი თქმით, სომხეთის დროშა ისმოიყოლ სამშობლოსთან კავშირის სიმბოლოდ აღიქმებოდა (თუცა როგორც ირკვევა მხოლოდ სიმბოლოებას არ ჰქონდა ადგილი. უნებოთ ნასწიერებ ინტერვიუ ვაგარშაკ კოსიანი აფასტურებს, რომ ქვედით დანსმარებას იღებდნენ, როგორც საზღვარგარეული სომხური დასაპირის-გან, ასევე სომხეთის რესპუბლიკიდან, რუსი უზრუნველსტის კონსტანტინე, თეოდორე ერთ-ერთის დანსმარების შესახებ, კოსიანი მინცდამანებ თავს არ იკლავს უაფიყოფი).

გაერთიანება დეკემბერში დასრულდა, ხოლო ანაფის ბოლოსათვის ყველა ორგანიზაციული საკითხი მოგვარდა. 9 თებერვალს აფხაზეთის შეიარაღებული ძალების უძაღლესი მოავარსარდლის, ვლადისლავ არხანბის, ბრძანებით ბატალიონის მეთაურად უფროსი ლეიტენანტი ვაგარშაკ კოსიანი, მოადგილე კაპიტანი ვეკუტო მარქარიანი, მტკიცის უფროსად პოლკოვნიკი ლიონია მარქარიანი, კომისრად კი უფროსი ლეიტენანტი სურენ მინასანი დანიშნენ.

ბაგრატიონის ბატალიონი აფხაზეთის მრავალეროვანი მოსახლეობიდან ერთენული ნიშნით ჩამოყალიბებული ერთადერთი ქვედანაყოფი აღმოჩნდა. ლიონია მარქარიანი: „სომხური შეიარაღებული ფორმირების შექმნა სომხეთის გარეუ, სხვის სამშობლოში, რომელსაც სომხები შევიარა, სომხებისათვის მნიშვნელოვან მოვლენას წარმოადგენს. ჩვენ, სომხები, რომლებიც აფხაზეთის რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ვცხოვრობთ, ჩვენს სამშობლოდ აფხაზეთს მივჩნევთ და ამით ვამაობთ“.

ბატალიონის ბირვის გაგარის რაიონის სომხები შეადგენდნენ. ბატალიონში სომხების გვერდით აფხაზები, რუსები, ბერძენები, ქართველები და სხვა ერების წარმომადგენლებიც მსახურობდნენ.

11 თებერვლიდან სომხური ბატალიონი ცანდრეში განთავსდა, მარტში კი პირადად შემადგენლობამ სახეობი ფიცა დაღი.

ბატალიონის შემადგენლობაში შედიოდა: 3 ასეული; ყუმარსატორცენტის, ტანკ-საწინააღმდეგო, დაზერვის, საავტომობილო, საინტარული, კავშირისა და სამკურნეო ოჯაქლები; ნაღმსატორცენტის ბატარა და

სასპორი თავდაცვის დანაყოფი GA3-66-ის ტიპის ავტომობილზე დაფუძნული 23 მძინანი 3V-23-2 სახეიტი დანდაგარი. პირადი შემადგენლობა ცუდად და თან სხვადასხვა სისტემის იარაღით იყო აღჭურვილი. თუცა „დსხმარება“ მალევე წამოშველიდა და ოდნავ მოვიკანებო შეიარაღებანი ხელის ყუმარსატორცენტები, მსხველკალიბრანი ტყეობურტყეები, ცეცხლ-სატორცენი „შელები“, ტანკსაწინააღმდეგო მართავანი რაკეტები და სხვა იარაღი გამოჩინდა. რუსეთის სომხური დასაპირა კვების პროდუქტებითა და სამწერე ტანსაცმელი ეხმარებოდა ბატალიონს...

სომხურე 1993 წლის ანაფის შტტევის ბატალიონი რეზერვში იყო და ბრძოლაში მონაწილეობა არ მიღია.

აფხაზეთის დედაქალაქზე მომდგენი შტტევა მარტში დაინიშნა. სომხურმა ბატალიონმა ამისათვის 57 მტერილით დაკომპლექტებული ნაკრები ასეული გამოყო, რომელსაც ავანტიონის ობის მონაწილე და სამწერე გამოკლივების მქონე ლეონ დანიანი მეთაურობდა.

გულაუთაში ასეულმა იარაღი და საბრძოლო მასალები მიიღო და პოზიციები მდინარე ვუგისის მარჯვენა სანაპიროზე დაიკავა. სომეხ მებრძოლებს მოქმედამ ფრიონ ავიძბას მთირიშე ბატალიონში ღიხნელების დანაყოფ „სატურის“, გაგრელით „ურაგანისა“ და „კეკელიტის“, ზაქან მარხანის სუცასეულისა და გენო მარღანის ვაკუუმთან ერთად მოუწიათ.

როგორც ცნობილა, 14 მარტს ქართულმა მხარემ ეჭვის მხარეს რაიონის რაიონში ათეული ერთეულის ინტენსიური გადაადგილება დროულად შეამჩნია, რაც შტტევის დაწყებისათვის მზადება იქნა ჩათვლილი. მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე მონაწილეობის პოზიციები არტილერიით დამუშავდა.

სეპარატისტებმა შტტევა იძულებით 15 მარტის დამისათვის გადაიტანეს. ლეონ დანიანის ასეული, მოიერიშე ბატალიონის სხვა ქვედანაყოფებთან ერთად, გრივალისე-ბუკიო ცეცხლის ქვეშ მდინარე ვუგისის დაუთვლილი ხიდის რაიონში გადალახა, მაგრამ ნაპირზე ქართული ფორმირებების სასაფრე გადაკავდა და დიდი დანაკარგი

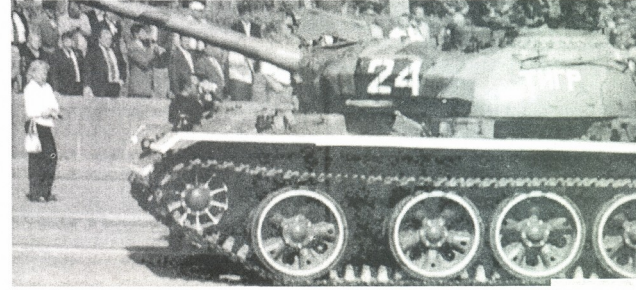
განიცდა. მოუხვდავად ამისა, ბატალიონმა დაახლოებით 200-250 კაციით შტტევა განავირო და გრეტკის ქუჩისკენ მიმავალი გზის გადასაწყვეტელ გალწია. იქ პოზიციები დასაყვამა და დამხარე ბატალიონების ბოლოდნიშ გამაგრდა. სეპარატისტთა შტტევა ამით შეწყვედა. მეტისათვის ძალები ადარეყო, თუცა ცალკეულმა მებრძოლებმა ვაკუუმს სოსხუმის ახალ რაიონებამდე გალწევა შეძლო.

ქართული ფორმირებების გადაკავუებით მონაწილეობის დეკაში მოქცევა მოხერხდა და ავიძბას ბატალიონს უკან გალწევა მიმე ტალკეულმა მიუწია. დანაკარგმა 50 კაცი შეადგინა, საიდანაც სომხურ ასეულზე 9 კაცი მოიღია.

1-ლი აპრილიდან ბაგრატიონის ბატალიონი ვუგისის ფორტის პოზიციებზე საბრძოლო მორიგებას შეუდგა. ერთადერთი პატარ-პატარა ვაკუუმები ქართული ფორმირებების ზოგში დევერსოულ-სადაზერკო ოპერაციების ჩასატარებლად იგზავნიდა. ზოგჯერ სომხები მებრძოლები გამოკლებების მოვალეობასაც ითავსებდნენ. ხშირი იყო შემთხვევები, როცა იძვე „სამსაზრის“ ქართველებსაც უწევდნენ. თუ საით „მოკლებდნენ“ ასეი შემთხვევებში ქართველ მებრძოლების ძნელი მისახვედრი არ უნდა იყოს.

როცა სეპარატისტებმა პირდაპირი შტტევა სომხების აღება ვერ მოახერხეს, ტანკ-შტტევებს და ქალაქის თავზე გამატრინებული სიძაღლების დაკავებაზე გადავიდნენ. განზრახულის შესანიღბავად და ქართული სარდლობის შეცდომამ შესაყანად რამდენიმე ოპერაცია დააგემა. ერთ-ერთის თანხმად, ბაგრატიონის ბატალიონის მონაწილეობით ვუგისის ქვემო წელში შტტევის იმტაცება დაიწყო, რომელიც მონად ისახდა ფორტის ამ მომცეგზე ქართველების რაც შეიძლება მეტი ცოცხალი ძალისა და ტყეიკის მოხივებას.

პირველ ეტაპზე ქართული ფორმირებების დახმარვად ბატალიონის ქვედანაყოფები მანკერიებაზე ცრუბრძანებებს გადასცემდნენ. მომდგენი ნაბიჯი შორეული პოზიციების არტილერიით დაბომბვა იყო. ბოლო დავალების დროს, 7 ივლისს, ბატალიონი ავიძბას ხიდან, მოსეს ვასწერე,

კიდევ ერთი „ნარჩინებული“ „ბაგრაშიანელი“

გამგრა და ქართული საცეცხლე პოზიციების გამოსვლენად საარტილერიო ცეცხლსაკუთარ თავზე მიიღო.

ტაშიშის ლესანტის შემდეგ, 2-3 ივლისს, გუმიისის მარჯვენა ნაპირიდან სპარტაქისტა მე-2 ბრეადის I, II, III და IV ბატალიონების მონაწილეობით ვაზიომას-შტაბიანი ოპერაცია დაიწყო. ბატალიონებმა მდინარე გადმოლახეს, ცუგუროვკა-ანტუას მიმართულებით შეტევაზე გადავიდნენ და მძიმე ბრძოლების შემდეგ სოფლები: გუბა, ახალშენი, ზემო კამანი და შრომა დაიკავეს.

20 ივლისს ცუგუროვკიდან დასახვერავად სომხური ბატალიონიდან არსენ სურიანის 50-კაციანი ოცეული გაგზავნა. 23 ივლისს დილით ვალუსტ ტრაპიზონიანის 70-კაციანი ასეული ცუგუროვკის დასაკავებლად დაიძრა. ბრძოლებში სხვა ქვედანაყოფები ჩაერთნენ და სოხუმის თავზე ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სიმაღლე სპარატისტთა ხელში გადავიდა. ივლისის ბრძოლებში ბატალიონს 10 დაღუპული და რამდენიმე მძიმედ დაჭრილი მებრძოლი ჰყავდა.

სოხუმში 16 სექტემბრის შეტევისას ბაგრამიანის ბატალიონი დასავლეთის (გუმიისის) ფრონტის I ბრეადის შემადგენლობაში იყო. ბატალიონი ქვემო და ზედა ეშერის ხიდების მიმართულებით გადაადგილებულია და მოკარ ძალების სოხუმში შესასვლელ გზებს უხსნის. ოპერაციის წინ ბრძოლა შემადგენლობამ „სიკვიდილის გამარჯვება“ ფიცი დადი და ამ შემართებით დაიწყო.

ბატალიონის ნასყენამ, 272-მა მებრძოლმა, გუმიისა ზემო ეშერის საეტიმობლო ხიდი გადალახა და ინფექციურ საავადმყოფოსთან ქართული ფორმირების ძლიერი ცეცხლის ქვეშ მოექცა. რისიველა შეფერხდა და მამინ ვილკამ მიითქვანა, რომ ვუმ-

ბარსატკორცინის ჭურვებში მანდარინის შესწამლი სიხე ჩაესხათ. მოშწამლაი ნივთიერებით სავსე ჭურვების აფეთქებამ ქართულ შენაერთში პანიკა დათესა...

ბაგრამიანელები მონაწილეობდნენ ფენიკულიონზე შეტევასა და ვაგზლის აღებაშიც; მთავრობის სახლის შტურმის დროს ბატალიონის რიგებში 23 ყაბარღული მოხალისე იბრძოდა. პირველი შეტევა წარუმატებელი გამოვიდა. ბატალიონის მეთაურმა ვაგარშაკ კოსიანამ შენიბის დამცველებს დაწებება მოითხოვა. სასასუხოდ ცეცხლი მიიღო. ამის შემდეგ შენიბის მიმართულებით კოსიანის ბრძანებით ორი დანაღვარი: 3V-23-2-დან და „შმელებიდან“ ცეცხლი გაიხსნა. მთავრობის სახლს ცეცხლი მიიღო და დამცველები შენიბიდან გამოვიდნენ. უარალო ქართველ სამხედროებს არაადამიანური სისასტიკით გაუსწორდნენ და მსეცურად დახციეს.

სოხუმისათვის მიმდინარე ბრძოლებში ბატალიონმა 21 კაცი დაკარგა.

ბაგრამიანის ბატალიონის საბრძოლო ბიოგრაფიის მომდევნო ფურცლები 1994 წელს კოლორის ხეობაში სოფელ ლათისა და გვირაბების დაკავებას, ასევე 1998 წლის მაისში ვალის მოკლენებს უკავშირდება. ლათის ოპერაციაში „ბაგრამიანელებმა“ ერთ-ერთი წამყვანი როლი ითამაშეს, დანაკარგე ჰქონდათ, მაგრამ „შამშარა სავნებს“ (სწორედ ასე უწოდებ კოლორის დამცველებს კოსიანმა ინტერვიუში) კოლორის ხეობის ერთ-ერთი უმაკრეს სტრატეგიული პოზიცია წაართვეს. მისივე თქმით, არაფერი უკლადი მიღიანი კოლორის ხეობის დაკავებამდე და მხოლოდ „პოლიტიკური ნების“ არქივამ შეუძალათ ხელი.

სომხების პატარ-პატარ ქვედანაყოფები აღმოსავლეთის ფრონტის სხვადასხვა ბატალიონის შემადგენლობაშიც იყვნენ. სახელი გაითქვა „ტიგრად“ წოდებულმა ტანკმა, რომ-

ლის ცეპაშე სოფელ ლაბრის მცხოვრები სამი სომეხი მსახურობდა. ეკიპაჟმა ბრძოლებში დაზარალებული „ტიგრი“ ოთხჯერ შეცვალეს და ქართულ ფორმირებებს კიდევ 3 ტანკი და ამდენვე ქვეითთა საბრძოლო მანქანა გაუნადგურეს.

ოჩაჩხირის რაიონის სოფელი ლაბრა, ძირითადად, სომხებით არის დასახლებული. სოფლის მოსახლეობა აღმოსავლეთის ფრონტის მებრძოლებსა და დაჭრილებს პირადუ-ქტებით ხშირად ეხმარებოდა. ლაბრის კოლმეურნობის თავმჯდომარე არადა ავე-დანი 1993 წლის დასაწყისში გულაეთისა და ვაგარის რაიონის სომხურ სოფლებში მოსახლეობის სამობილიზაციოდ ორჯერ გადაფრინდა. შეხვედრებზე მკვეებოდა ქართველებზე, რომლებიც სომხებს ძარცვდნენ და ცოცხლად მარჯვენდნენ, სახლებში ოკუპებთანად წვაფდნენ. ასეთი ინფორმაციის შემდეგ აფხაზეთის სომეხთა რეაქცია გასაკვირი არ უნდა იყოს.

P.S. ჩვენ ნამჯელოდ არ ვერინა სომხებთან მტრობის პროპაგანდობა, მთი უტყვის, რომ იმავე აფხაზეთის კონსულიტში სამთავრობო შენაერთებზე არაერთი ასეული სომეხი ეროვნების საქართველოს მოქალაქე მსახურებდა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დასაცავად იბრძოდა, თუკა იხინი საქართველოს დროშის ქვეშ იბრძოდნენ(!), ანუ როვიოც ამ ქვეყნის შეილებს შეეფერება, ისე.

წირულით მოყვანილი თუქც არ არის ჩვენ მერ წამოწეული. საჭე ის ვახლეობს, რომ „ბაგრამიანელები“ დღეს „აფხაზეთის გმობლებ“ არიან მონათლულები და საყუთარი ნამოქმედაის პროპაგანდის სხვადასხვა ლიტერატურის გამოცეკებით ეწევიან. ეს პუბლიკაციაც სწორედ ერთ-ერთი ასეთი პუბლიკაციის მიხედვით არის მომზადებული...

დაბეკითებით, ვერ ვიტყვით, რამდენად გამოხატავს მთელი სომეხი ერისა და კონკრეტულად საქართველოში მცხოვრები სომხების დამოკიდებულებას საქართველოსადმი „ბაგრამიანელობა“ ქვეყნები, მაგრამ ფაქტია: როდესაც სომეხი მსოფლიოში თურქების მერ უნდა საუკუნის დასაწყისში მოწყობილი გენციდის აღიარებასა და დავ-მოას თხოვნე. საოცარია, რატომ არ გამოიქვან საყუთარი ერის წარმომადგენლების მერ აფხაზეთის ქართული მოსახლეობის გენციდში მონაწილეობის. იმ ერის წარმომადგენლების გენციდში, რომელმაც იმავე „თურქული კამბანის“ დროს ათიათასობით სომეხი შეფერა და ამის გამო თურქეთის რისხვა დაიტეხა. რატომ აცხადებს სომხების თავდადების მინისტი, რომ „სომეხი ნერტარბალები ვერ იქნებოდნენ“?

ვეყარობთ, მოვიდა დრო, მოვილით მასუხი დასხულ კითხვებზე...

მსტოვრობის ისტორია საქართველოში (ვახრაქალაბა)

დახანციხი იხ. „არსენალი“ №16 8-11

მსტოვრობა გიორგი III-ს მეფობის ვაჟს

დავით აღმაშენებლის შვილიშვილს და დედას იოსებს შვილის გიორგის საქართველოს ჯერ კიდევ ერთიანი და ძლიერი სახელმწიფოს ტახტზე ასვლა და მეფობა ბევრი სულიერული და მატერიალური მუშაობით იყო გართულებული. ჯერ იყო და, წლების განმავლობაში მოუთმენლობის ფონზე შეპყრობილი მისი უფროსი ძმა დავითი მამას, დედას იოსებს და ტახტის ხელში ჩასაგდებად შეიქმნულას შეიქმნულასზე აწყობა. ამ შინაშლილობის გამო დავით აღმაშენებლის შექმნილი ქვეყნის მართვის ერთიანი ცენტრალიზებული სისტემა საფუძვლიანად შეირყა. დიდგვაროვანი ფეოდალები რამდენიმე ბანაკად გაიყვნენ, შესაბამისად, დაირღვა საქართველოს ლაშქრის სიმტკიცეც. ცხელი მძიმე დღეში კი მსტოვრობა ქსელი აღმოჩნდა.

მოიპარა დავითის მიერ რუღუნებით აწყობილი და კარგად გამართული საგარეო დაზვერვის ერთიანი სისტემა. გიორგი III-ს თანდათან სულ უფრო ნაკლებად სარწმუნო ცნობები მოსდიოდა გარეშე მტრების (უპირველესად შაჰ არმენისა და არზრუმის ამირას) ბოროტი ზრახვების შესახებ. ამის გამო ბევრჯერ გამოეპარა მათი შეკავშირება და გაერთიანებული ძალებით საქართველოსა და მისი ყმანაფიცე სამთავროების (ანისის, რანის და შარვანის) წინააღმდეგ გალაშქრება. სახლურებთან, სკვალურად მტრის მოდარაჯედ მიჩნეული ფეოდალებიც ხშირად დროულად ვერ იტყობდნენ მტრის მოახლოებას. ამის საბრძოლველად კი მტრის დახვეწა უფრო აქტიურად მოქმედებდა საქართველოსა და მის ყმანაფიცე სამთავროებში. შაჰ არმენისა და არზრუმის ამირას შვეურავეები ხელს უწყობდნენ შინაშლილობას და მოვალეობად დიდგვაროვანი ფეოდალების გადაბრუნება-შფერებას აღხედნენ. მაგალითად, საქართველოს დახვეწებულმა მტრმა სამხრეთ სომხეთის მამადანამ მულობელმა შაჰ არმენ სულთან II-მ (1128-1183წწ.) დედას იოსებს განდევნა და მოვალეობა იმეორე პირობების შუღლი თორქმან დიდი პატრიუთ მაილი, არშარუნის სამთავროს გამგებლად დანიშნა და მსწრაფადვე საქართველოს წინააღმდეგ გალაშქრება უბრძანა.

გიორგი III-ს მეფობის ვაჟს საგარეო პოლიტიკის მოგარი ვექტორი საქართველოს სამხრეთ-აღმოსავლეთ საზღვრებთან

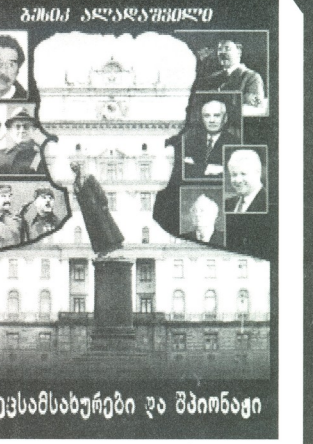
გაიღოდა და უპირველესად ჩრდილოეთ სომხეთის და რან-შარვანის ვასალური დამოკიდებულების განმტკიცებას იხსავდა მიზნად. საქართველოს ლაშქარს, საგარეო და სამხედრო დახვეწასაც, მართადად, ამ მიზნით უმეტესი უნდა ემოქმედა. მართალია, მეფე კურთხევისთანავე გიორგი III ცდილობდა ყმანაფიცე სამთავროების დაცვასთან ერთად კანაზების ბუდე, — სამხრეთ სომხეთის მართლებლის, შაჰ არმენის საზღვრობელი მოეშალა, მაგრამ როგორც ისტორიული წყაროებიდან ირკვევა, ეს მცდელობა მეტწილად წარმატებით ხორციელდებოდა. უძიავრესი პრობლემა ჩრდილოეთ სომხეთში (ანისში) მართლებლობის სტაბილური ფორმისა და გამკაცლის სწორად შერჩევა იყო. 1161 წლის აგვისტოში გიორგი მეფემ ანისი ბრძოლით აიღო და დედას იოსებს მის მერ დანიშნული მამადანამ

მართლები, შუადანთა შიამოძავალი ფაქლი დავატიცა, ქალაქი კი საქართველოს ამირსასადარსა და მანდატურთუხუცესს ივანე ორბელს (საინტერესოა, რომ მის მოვალეობად სარგის მხარგრძელი დანიშნა — პიროვნება, რომელმაც მნიშვნელოვანი ისტორიული როლი ითამაშა თამარის მეფობისას) ჩააბარა. ქვეყანაში მეფის შემდეგ მნიშვნელობით მეორე პირის ანისის მართლებლად დანიშნა განპირობებული იყო ან ვასალი სამთავროს უფრო მეტობით სურვილი, ანა ივანე ორბელის უსაფრთხო ხელისუფლებიდან მოცილების ფარულად წადილი. ფაქტია, რომ გიორგი მეფის ამ გადაწყვეტილებამ მომდევნო წლებში საქართველოს შინაშლილობაში უარყოფითი გავლენა მოახდინა.

წიგნის ავტორის შესახებ:

ბესიკ ალაფაშვილი დაიბადა 1959 წელს, მიღებული აქვს უმაღლესი ეკონომიკური და იურიდიული განათლება. ეკონომიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი. პროფესორი. ითქვამის ორი ათეული წელია, ლექციებს კითხულობს უმაღლეს სასწავლებლებში.

მუშაობდა: სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში მეცნიერ-თანამშრომლად, სექტორის გამგედ; საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოში (კურირებადა საქართველოს ეკონომიკური უსაფრთხოების საკითხებს); შინაგარე საქმეთა სამინისტროში დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილედ; სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროში — დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილედ. იყო „ქართული არმიის განვითარების ფონდის“ გამგეობის წევრი. სამხედრო წოდება უშიშროების პოლკოვნიკი. დაბასრულა აშშ-ს „ფიჭვ“-ს „ორგანიზებულ და საფინანსო დანაშაულებანი ბრძოლაში“ სემინარ-კურსები.

ეკონომიკის და გეოპოლიტიკის თემებზე გამოქვეყნებული აქვს მრავალი სამეცნიერო და საგავითო სტატია. საქართველოს ისტორიასა და დღევანდელ პრობლემურ საკითხებზე გამოქვეყნებული აქვს ორმოცდაათზე მეტი სტატია.

იკითხეთ წიგნის ალაფაშვილი!
ან ღაკაკით 42-43-40 ღაკ პილით
წიგნი სასლუი, უსანააბის ბაკიუი

ფინეთი კა-გე-ბეს „ჯიზაუმი“

როგორ აკონტროლებდა საბჭოთა კავშირი ნახევარი საუკუნის განმავლობაში ფინეთს

მუშაობდა გიჟყრობს, როცა ეცნობი საბჭოთა სპეცსამსახურების საარქივო მასალებს, ისტორიულ დოკუმენტებსა და კა-გე-ბეს ყოფილი გენერლების მემუარებს. თანდათან ნათელი ეფინება ყველაზე საიდუმლო ინფორმაციას და ირეკვა, რომ საბჭოთა იმპერიის არსებობის მანძილზე მსოფლიოში თითქმის არ დარჩენილა ქვეყანა, სადაც საბჭოთა სადაზვერვო ქსელს ფეხი არ გაუდგა და კონტროლის ქვეშ არ მოექცია ამ ქვეყნის პოლიტიკური ელიტა, სამხედრო და სპეცსამსახურების მატარებლის, ბიზნესმენები, ხელოვნებისა და მეცნიერების თვალსაჩინო წარმომადგენლები. ბუნებრივია, ეს ოპერაციები მეტ-ნალები წარმატებით ტარდებოდა.

იმპერიული ამბიციების გამო ამ უზარმაზარი სახელმწიფოს მეზობლებს ყოველთვის ანექსია ემუქრებოდა. საკანთელის არ იყოს, ერთი ასეთი „მუღმივად განწირული“ ქვეყანა ფინეთი გახლდათ.

1917 წელს, რუსეთის იმპერიის დაშლის შემდეგ, ფინეთი დამოუკიდებელი და იმედოვნულად საბჭოთა საეკსპანსიონების სამიზნე გახდა. ფელიქს ძერჟინსკის დროიდან მოყოლებული საბჭოთა აგენტურა ფინეთის ფარული გაკონტროლებისთვის იბრძოდა. 1938 წლის აპრილიდან სტალინის მიზანი საბჭოთა კავშირ-ფინეთის საზღვრის ფინეთის ტერიტორიის სიღრმეში გადაწევა იყო. რადგან გერმანია გერმანიასთან ომის მოახლოებას, საბჭოთა დიქტატორის სურდა, ლენინგრადისთვის ავიტლებინა პარდაბირი დარტყმის საფრთხე. სტალინს ეკუთვნის ერთი მარტივი და ამავე დროს საბედისწერო ფრაზა: „ჩვენ ჯერჯერობის წინაშე

უმღერნი ვართ; რადგან ლენინგრადის გადაადგილება შეუძლებელია, ჩვენი საზღვარი ფინეთის ტერიტორიაზე უნდა გადავიწიოთ“.

ფინეთის ხელისუფლება, სადაც მაშინ საბჭოთა აგენტურას ვერ კიდევ ფეხი მყარად არ ჰქონდა მოკიდებული და გავლენას ვერ ახდენდა ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკაზე, უარზე იყო დაეთმო ამ თუნდაც გაეცვალა ტერიტორია.

სტალინი – ფინეთის „დამოკრატინის ბავა“

ამ პერიოდისთვის საბჭოთა კავშირს 40-ზე მეტი რეზიდენტურა ჰყავდა მსოფლიოს ყველა კუთხეში. ფინეთის რეზიდენტურა თანდათან ერთ-ერთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი გახდა. თავდაპირველად სტალინიდან ფინეთის ტერიტორიის ნაწილის ანექსია და ამ ქვეყნის თავისი გაკლენის ქვეშ მოქცევა ფარული მილაპარაკებებითა და სპეცსამსახურების მე-

შეშობა გადაწყვიტა. თავიდან თითქოს საუკეთესო კარგად მიდიოდა. 1938 წლის 7 აპრილს კრემლში საბჭოთა დაზვერვის ხელმძღვანელები დაბარა, ინსტრუქტაჟი ჩაუტარა, ფულაც არ დაიშურა: მისი დავალებით 10 მილიონი ფინური მარკა (დაახლოებით ორასი ათასი დოლარი, რაც იმ დროისათვის ძალზე დიდი ფული იყო), სულ ტკიცინა კუპონები გადასცეს დასაზვერვის რეზიდენტ ბორის რიკინს.

დღისევე პოლიკონკი რიკინი ბორის არკადის ძე (1899-1947), ნამდვილი გვარ-სახელი — ბორუს არონის ძე რიკინი. დაიბადა წერილობრივ კომერსანტის ოჯახში. თავიდან თვითონაც კომერციის მიმყო ხელი, მაგრამ 1921 წელს რადიკალურად შეცვალა გეგმები და ნითელ არმი-ში ჩაირიცხა. ორი წლის შემდეგ დაიწყო მისი, როგორც ჩეკისტის კარიერა. 1931 წლიდან არალეგალურ ოპერატიული-აგენტურულ მუშაობას ეწეოდა სპარსეთში, საფრანგეთში, ბულგარეთსა და ავსტრიაში. 1935 წლის 25 სექტემბერს დაინიშნა ფინეთში საბჭოთა დაზვერვის ლეგალურ რეზიდენტად, დამოუკიდებელი სამსახურის თანამშრომლის სახით, ბორის იარცვეის (ოპერატიული ფსევდონიმი „კინი“) გვართ. 1939 წლის ოქტომბერში დადარუნეს მოსკოვში. მუშაობდა „ცენტრში“. 1941 წლის სექტემბერში დაინიშნა შვედეთში საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტად. 1943-1945 წლებში უკრიორებად არალეგალური აგენტურული ქსელის შექმნას აღმოსავლეთ ევროპაში. 1947 წლის თებერვლიდან გენერალ სულოლაკოვის ხელმძღვანელობით გეგმავდა და ატარებდა სადაზვერვო-დამცველ (მათ შორის იყო მრავალი პოლიტკავშირე მკვლელი) ოპერაციებს. ოფიციალური ინფორმაციით, ბორის

პოლოკვნიკი რ.ბ.

რ.ბ. რუხინა

გენგერა გ.მ.

სინიკინი

შელა მურიკი

რბკინი იმავე წლის 27 ნოემბერს ჩხოსლოვავიაში, პრალსთან ახლოს ავტოკატასტროფაში დაიღუპა. გავრცელებული ვერსიით, რომელსაც მისი მეუღლე, ასევე კა-გე-ბეს პოლკვნიკი ზოია რბკინა-ვოსკრესენსკაია იზიარებდა, ბორის რბკინი თავიდან საბჭოთა დაზვერვამ მოიცვალა.

სტალინი რბკინს პირადად შეხვდა და დაწვრილებით აუხსნა(!) ძველი აგენტობიდან ფული ვისთვის და რამდენი უნდა გადაეცა, თან ახალი გვეგებიც დაუსახა. სტალინის ჩანაფიქრით, ამ ფულით ფინეთში ახალი, ყველაზე „დემოკრატიული“ (ანუ ყველაზე პროსაბჭოთა), „წვრილ მუსკოურეთა პარტია“ უნდა შეექმნათ, რომელსაც პარლამენტში გამარჯვების შემდეგ პროსაბჭოური პოლიტიკა უნდა გაეტარებინა. ამ ოპერაციაში მნიშვნელოვანი როლი ძველ აგენტურას ეკისრებოდა.

საბჭოთა კავშირის ფინეთში აგენტები 20-იანი წლებიდან დასაწყისიდან ჰყავდა. მაიგან ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მწერალი და დრამატურგი ჰელა მურიკი-კუიოლილიკი იყო.

დოქტორი შელა მურიკი (1886-1954წ.) წარმოშობით ესტონელი, ცოლად გაჰყვა ფინელ სული ვუოლილიკს და ისტორიაშიც ამ გვარით შევიდა. განათლებით ფილოსოფიის მაგისტრი თავდაპირველად ხეტვის ბიზნესით იყო დაკავებული, მერე კი ლიტერატურულ საქმიანობას მიჰყო ხელი. იყო მრავალი პეისისა და მთხრობის ავტორი. ესტონელი გარდა კარგად ფლობდა რუსულ, გერმანულ, ფინურ და შვედურ ენებს. შელა საბჭოთა დაზვერვასთან თანამშრომლობდა 20-იანი წლებიდან (ოპერატიული ფსევდონიმი „პოეტე“). მისი ოპერატორი ჰელსინკისა და

სტოკოლმის რეზიდენტურებში ზოია რბკინა-ვოსკრესენსკაია იყო. „პოეტის“ ამოცანას წარმოადგენდა ფინეთის პოლიტიკურ ელიტაში, ინტელიგენციაში და ბიზნესმენებში საბჭოთა დაზვერვისთვის შეერჩია აგენტად გამოსადეგი კანდიდატურები, მოგეროებინა მათზე მაქსიმალური (უპირველესად ნეგატიური) ინფორმაცია და საბჭოთა რეზიდენტებს დახმარებოდა მათ გადმოხილებაში. მცირე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ მებრძოლ მნიშვნელოვანი პოსტები ეკავა (იყო ფინეთის რადიოკომიტეტის თავმჯდომარე, პარლამენტის დეპუტატი); „პოეტე“ ამ პერიოდში უკვე კლასიკური „გავლენის აგენტი“ იყო. მან თავისი წვლილი შეიტანა საბჭოთა „ატომურ პროექტშიც“. კერძოდ, აქტიურ ავიატციას უწევდა ცნობილ ფიზიკოსებს წილს ბორსა და ელიზავეტა შეიტანის, რათა მათ საბჭოთა კავშირისთვის გადაეცათ ატომური იარაღის შექმნის საიდუმლო დოკუმენტაცია.

რბკინი ფინეთში 1938 წლის აპრილის ბოლოს დაბრუნდა და ყველაფერი იდინა, რათა სტალინის კონფიდენციალური დავალება შეესრულებინა. ის საბჭოთა მთავრობის სახელით აწარმოებდა ფარულ მოლაპარაკებებს, რომლებიც იმდენად საიდუმლოდ ტარდებოდა, რომ ფინეთში საბჭოთა ელჩი დერევიანკოც კი არ იყო ინფორმირებული. ფინეთის პოლიტიკური პარტიებიდან საბჭოთა დაზვერვის ყველაზე მყარი პოზიცია ძალზე ძლიერ „აგარარულ პარტიაში“ ჰქონდა. რბკინი ინფორმაციას „გავლენის აგენტების“ მეშვეობით მიეწვია სასურველი შედეგისთვის. უპირველესად ეს იყო ცნობილი პოლიტიკოსი და მომავალი პრემიერ-მინისტრი მაუნო ჰეკალა (1890-1952წწ.), მა-

გრამ ფინეთის ხელისუფლების, უპირველესად კი ამის მთავარსარდლისა და შვედლოში პრეზიდენტის, მარშალ კარლ გუსტავ მანერჰაიმის (1867-1951 წწ.) აშკარად ანტისაბჭოთა პოლიტიკის შეცვლა ვერ მოახერხა. ვერც მანერჰაიმზე ფარული ოპერატიულ-აგენტურული კომბინაციებით ზემოქმედების მცდელობამ გამოიღო ნაყოფი. ფაქტობრივად, იმ ტვამზე რბკინის მისია კრახით დასრულდა. ფინელების დასამხილებლად სწორედ მასწინ წარმოთქვა სსრკის საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარმა მოლოტოვმა „დეუქსარი“ ფრაზა: „საბჭოთა პირებმა ვერაფერს მივაღწიეთ, ახლა კი სამხედროების ვერია, მათ სცადონ“.

1939 წლის ოქტომბრის ბოლოს რბკინი მოსკოვში დაბრუნდა და მის მაგივრად რეზიდენტად ელისეი სინიკინი (ფსევდონიმი „ელისეევი“) დანიშნეს. დოქტორი გენგერა-მაიორი სინიკინი ეგენი ტიხონის ძე (1909-1995) საგარეო დაზვერვაში სამსახური დაიწყო 1938 წელს; იყო რეზიდენტი ფინეთში (1939-1944), შვედეთში (1944-1945) და ბერლინში (1950-1952). კ. გე-ბეს წარმომადგენელი უნგრეთში (1953-1956), პოლონეთში (1962-1967) და ჩხოსლოვავიაში (1970-1981). საბჭოთა კავშირის საგარეო დაზვერვის უფროსის პირველი მოადგილე (1969-1970) წლებში. 1981 წლიდან გავიდა პენსიაზე.

ნოემბრის დასაწყისში სინიკინი უკვე ჰელსინკიში იყო და სასწრაფოდ განაახლა კავშირი ფინეთის პოლიტიკურ ელიტაში შემავალ საბჭოთა აგენტებთან: „გრაფთან“ და „ანასთან“, მაგრამ დიდხანს არ მოუწვია ფინეთში ყოფნამ. იმავე წლის 25 ნოემბერს ის მოსკოვში გამოიძახეს. ჯერ მიუტოვებდა და ბერამ გამოკითხვის ფინეთში შექმნილი მდგომარეობა, სადა მოსკოვში „ელისეევი“ კრემლში, სტალინთან

წავიხსენებ. ბევრ ახალ ინფორმაციას შორის, რომელიც დაზვერების რეზიუმეებშია სტა-
ნინის მოახსენა, ევრალებას ორი იქცევის.
დამაინდა, რომ ფინეთის არმია ომისთვის
წაადგებოდა და იარაღდებოდა იმ დროი-
ნათვის საბჭოთა ხელმძღვანელებისთვის
სრულიად უცნობი ახალი ავტომატური
არაბული, რომელსაც ფინელებმა „სუიში“
შეარქვეს. საბჭოთა დაზვერვამ შეძლო
სადაზვერეო-ოპერატიული გზებით ამ ავ-
ტომატის ხელში ჩაგდება და მოსკოვში
ჩამოტანა. შემდეგ კი მისი საბრძოლო-
ტექნიკური მახასიათებლები ვასაოცარი
სისწრაფით „აღმოაჩინა“ საბჭოთა შეი-
არაველებში მიღებულ „ПСС“ -ს.

მეორე ინფორმაცია კურორული იყო
- ხორბლის ცული მოსავლის გამო
ფინელები საბარათო სისტემაზე გადასუ-
ლდნენ. მაგრამ I კვ პურის ნაცვლად შეე-
ძლოთ მიეღოთ ერთი ლიტრი ლუდი ან
150 გ ყავა.

პოლიტიკურის ხსენების დასრულების
შემდეგ სინციენ-ლისიკეის ბერლის კაბი-
ნეტში ფინანსთა მინისტრმა პურლანინმა
10 მლნ ფინური მარკა გადასცა, რომელ-
იც ოპერატიული მიზნებისთვის (საბოლო
პირობის ანდა გავლენის ავტორიტეტის დასა-
ფინანსებლად) იყო განკუთვნილი. გაც-
ვლების მეტი თანხა მიიღო კომინტერ-
ნის ერთ-ერთმა დიდებამ, ფინელმა ოტო
კუუსინენმა, რომელსაც სტალინმა რა-
საკუთრებული დავალება მისცა.

1939 წლის 30 ნოემბერს საბჭოთა
არმია ფინეთის ტერიტორიაზე შეიჭრა
და ფართომასშტაბიანი შეტევა დაიწყო.
სტალინმა გადაწყვიტა ფინეთი ორად
გაეხლეჩა, რისთვისაც წითელი არმიის
მიერ აღებულ პირველივე ფინურ ქალაქ
ტურიკიში კუუსინენის ხელმძღვანელო-
ბით მართებულყოფი ფინეთის დემოკრა-
ტიული რესპუბლიკა შექმნა. მოსკოვთან
ჩასულმა ფინეთის ახალმა „ამთავრობამ“
გულუბრვლად გამოიჩინა და 2 დემობერს
გაფორმებული სეპარატული ხელშეკ-
რულებით საბჭოთა კავშირს ფინეთის
სტრატეგიული ტერიტორიები გადასცა
(?!). სამაგიეროდ სტალინმა ახალ
დემოკრატიულ რესპუბლიკას მძიმე შეი-
არადება და ორი დღეშია უფიქსა.

ამ დაუფარავი ავრეისის ფუტკმა სხვა
ქვეყნების იძენდა ნეგატიური რეაქცია
გამოიწვია, რომ საბჭოთა კავშირი ერთა
ლოდინად გარეიცხეს. მოსკოვი კი მაინც
თავს იმართლებდა: რა ჩვენი ბრალია, ფი-
ნეთში სამოქალაქო ომი დაიწყო.

წითელი არმია მოუშვადებელი იყო
ხანგრძლივი ომისთვის, თანაც მკაცრი
ფინური ზამთრის პირობებში ორასი ათასი

ფინელი მეომარი იძენდა მედვარ წინააღ-
მდეგობას უწევდა სუთჯერ მეტ მომხ-
დურს, რომ სანამ უშუალოდ პელსინკის
არ დაეშუქრა საფრთხე, არ ნებდებოდნენ.
სტალინის დავალებით საბჭოთა დაზვერ-
ვამ ზაგის ხელსაყრელი პირობების მისა-
ღწევად ფარული მოლაპარაკებები დაი-
წყო. 1940 წლის 12 მარტის ხელშეკ-
რულებით ფინეთმა მნიშვნელოვანი ტერი-
ტორიები დაკარგა, სანაცვლოდ სტალი-
ნი, რომელსაც ინგლის-საფრანგეთთან
კონფლიქტი ხელს არ აძლევდა, დაი-
მობაზუ წავიდა და კუუსინენის მთავრობა
მოსკოვში გაიწვია. საბჭოთა დიქტატორის
კუუსინენი აუარადიდებოდ არ დაუტოვე-
ბია და ახალშექმნილი კარელია-ფინე-
თის სისრ-ს მეთაურად დანიშნა. სან-
ტერესოა, რომ ოტო კუუსინენი იყო მო-
მავალი კა-გე-ბეს შუფისა და კომპარტი-
ის გენსეკის ოური ანდროპოვის პირვე-
ლი პროტექტე და მზარეული.

ზამთრის ომის დასრულების შემდეგ
სინციენი პელსინკიში დაბრუნდა და გაც-
ვლების აქტიურად დაიწყო მოქმედება.
თუმცა სინციენსა და საბჭოთა მზვერ-
ვებს 1941 წლის 22 ივნისის შემდეგ
კვლავ მოსკოვში დაბრუნება მოუწიათ,
რადგანაც ფინეთი გერმანიის მოკავშირე-
თა ზანაკში გადავიდა (პროცერმანულ
ძალებს ფინეთში მარშალი მანერჰაიმი
თავაკობდა. გერმანია იძენდა დიდ მიშ-
ენელობას ანიჭებდა ფინეთთან სამხედრო
კავშირს, რომ 1942 წელს ადოლფ ჰიტ-
ლერი პირადად ჩავიდა პელსინკიში და
მანერჰაიმს დაბადების 75-ე წელი მო-
ულოცა). მხოლოდ სამი წლის შემდეგ,
1944 წლის სექტემბერში, შტალი სინციენ-
მა პელსინკიში ჩასვლა.

**სტალინი ფინეთის პრაზიციდენტს
წინაშეს**

რეზიდენტმა სინციენმა განაახლა კავ-
შირი როგორც ძველ ავტორუასთან (რომ-
ლის შემადგენლობა სოციალ დემოკრაფი-
კოები იყო და ფინელი საზოგადოების
ყველა ფენას მოიცავდა, მაკ: ურნალის-
ტი - ოპერატიული ფსევდონიმით „ანა“,
მინისტრი „ბერი“, პარლამენტის დეპუ-
ტატი „გრაფი“, პოლიტიკოსები „მოსე“,
„ადლოკატი“ და ა.შ), ასევე შეუდგა ახა-
ლი ავტენტურის გადამობრებას. ოპერა-
ტიული მუშაობა ორი მიმართულებით
მდებოდა:

1. ინფორმატორ-ავტენტების დაბუშავება და გადამობრება;
2. გავლენის ავტენტების გადამობრება და პოლიტიკური და კარიერული წინსე-

ლაში დახმარება.
სწორედ საბჭოთა დაზვერების დახ-
მარებით იყო, რომ ყოველი „ინფორმაცი-
ის წყაროები“ გავლენის ავტენტებად დაწ-
ვადობდნენ. პირველი გამარჯვება უკო
პასისთვის (1870-1956 წ.წ.) ვერ პერ-
მიერ-მინისტრად (1944 წ.წ.), ხოლო ორი
წლის შემდეგ პრეზიდენტად გაყვანა იყო.
პარალელურად მოსკოვის დახმარებით
ფინეთის პოლიტიკური ელიტაში უპრო-
კეკონენის ვარსკვლავი ამობრწყინდა -
მოსკოვი მას პასისთვის შემცვლელად
ამზადებდა. რეალური მდგომარეობის
შესანიშნავად კი საბჭოთა დაზვერვა ეშ-
მაკურ ფანდს იყენებდა, - ყველა ცენ-
ტრალურ საბჭოთა ვაჭრობა პერიოდულად
პრემიერის პასისთვის და ოუსტიციის
მინისტრი კეკონენი ფამისტრატეკონერე-
ბად და მოსკოვის მტრებად სახსენდ-
ბოდნენ (სანტერესოა, რომ რუსეთის ხე-
ლისუფლება დღესაც აქტიურად იყენებს
ამ მეთოდს, განსაკუთრებით ჩვენს ქვეყ-
ანაში).

ფაქტობრივად, 1944 წლიდან სტალინი
აკომპლექტებდა და აკონტროლებდა ფინე-
თის პარლამენტისა და მთავრობის შე-
მადგენლობის დიდ ნაწილს. ფინეთი
პოლიტიკური მოღვაწენის მის ხელში
ჭადრაკის ფიგურებისთვის იმართებოდნენ
- ზოგი ლაზიერი იყო, ზოგიც კი „მოუ-
ლოდინდელად“ ავტოკატასტროფაში იღუ-
პებოდა. საბჭოთა დაზვერვა ბოლომდე არ
წნდებოდა თავის ავტენტებს და ცდილობდა
და ჯვარედინი კონტროლის მეთოდით
მიეღო მაქსიმალური ინფორმაცია. ამ
მიზნით 1945 წლის ვაზაფხულზე
პასისთვის ფინეთის შინაგან საქმეთა მინ-
ისტრად კუუსინენის სიძე, საბჭოთა ავტენ-
ტი ოურიე ლენინი (1898-1961 წ.წ.)
დაინიშნეს. ამის შემდეგ ფინეთის პოლი-
ცია და სპეცსაზუსებები უკვე ბოლო-
ანად საბჭოთა შეკვეთით მუშაობდნენ.
მუდმივი ფარული მეთოდალურება დაუ-
წყდელი არა მარტო ფინელ პატრიოტებს
და პრეზიდენტ მანერჰაიმს, არამედ პრო-
საბჭოთა პრემიერ-მინისტრსა და მინის-
ტრებს. ერთადერთი ფინეთის სახმადრ-
დაზვერებმა ვერ მოიკვირა ფინე მყარად
მოსკოვმა. მეორე პრობლემა კვლავ მარშა-
ლი მანერჰაიმი იყო. ის, პატრიოტულად
განწყობილი პოლიტიკური ძალების დახ-
მარებით 1944 წელს ფინეთის პარლა-
მენტმა პრეზიდენტად აირჩია. ომის დას-
რულების შემდეგ კი სტალინის გადაწ-
ვეტლებით მანერჰაიმს ჯერ „ომის გამ-
ჩაღებელი“ ფინელი ჩინოვნიკების საწვენე-
ბელი სასამართლო პროცესი უნდა ჩაე-

ტარებდა. შემდეგ კი პრეზიდენტი პასიკვი უნდა გამოხდარიყო. მართლაც 1945 წლის 15 ნოემბერს ჰელსინკიმ „საპარტაზო ნიურნბერგის პროცესი“ მოაწვევს და პროკურატორული ძალები პრეზიდენტ მანერკაპიძის ხელითვე ციხეში გააშენეს. სასამართლოზე პრეზიდენტის ვაჟმაც ბევრჯერ გაიფურა (რაც სტალინს წინასწარ ჰქონდა გათვლილი) და 1946 წლის მარტში ის იძულებული შეიქნა, პოსტი დაეტოვებინა. პარლამენტმა პრეზიდენტად პასიკვი, ხოლო პრემიერ-მინისტრად მაკარი ჰეკელა დაამტკიცა. კეკელიძე პარლამენტის თავმჯდომარის პირველი მარადვილის პოსტს დასჯერდა. სტალინის ოპერატული კომბინაციის პირველი ეტაპი წარმატებით დასრულდა. მთავარი ჯერ წინ იყო.

1948 წლის 6 აპრილს საბჭოთა კავშირ-ფინეთს შორის „შტეინოვის, თანამშრომლობისა და ურთიერთდახმარების“ ხელშეკრულება გაფორმდა, რამაც საბჭოთა ბატონობის დე ფაქტო მდგომარეობა, უკვე დე იურე დაამტკიცა. არქონის დიდმა დიქტატორმა ფინელი ტოპოგრაფების – ჰეკელას, კეკელიძის, ლეინისა და სხვების პატივცემად მიღება გამართა და სტუმრებს ქართული ლეიითია და კერძობით გაუმსახინებლად, თან „ეტილად“ ჩაიღიმა და კეკელიძეს გაუხურა: „რას ფიქრობენ ფინელები ამ ხელშეკრულებაზე?“

შეკითხვებულმა კეკელიძემ დაუფიქრებლად უპასუხა: „ეს ხელშეკრულება კი არა, პასიკვის დიქტატია!“. სტალინმა პოლიტიკოსის წვერებს გადახვდა: „მეც ხომ ამას გეუბნებოდათ! ფინელებმა მარცხ თავისი გაიტანეს“ და ემშაურა ჩაიციხა.

40-50-იან წლებში საბჭოთა დაზვერვა ფინეთში ისე თავისუფლად გრძობდა თავს, როგორც თევზი წყალში; ქვეყანა გამთიურად საბჭოთა აგენტების მოსკოვში გასაცემ სტრანზიტო დერეფანად იყო ქცეული. სწორედ ფინეთის გავლით გაიქცა 1950 წლის ავისციხის საბჭოთა კავშირში კაგებეს „სუპერატომური“ ვაჟშუმი, ცნობილი იტალიელი ფიზიკოსი და ატომური ბომბის შექმნის ერთ-ერთი თეორეტიკოსი ბრუნო პონტიკორო, შემდგომში სტალინის პრემიის ლაურეატი და აკადემიკოსი.

ფინეთის ხელისუფლების უმაღლესი მოხელეების საბჭოთა დაზვერვისთვის მუშაობა იმდენად გასაიდუმლოებული იყო, რომ თვით პოლიტიკოსის წვერებისაც არა ჰქონდათ ინფორმაცია. ამიტომ, როცა 1956 წელს ნიკიტა ხრუშჩოვმა მოსკოვში ვიზიტად მყოფ ფინეთის პრეზიდენტ ურპო კეკონენს უმაღლეს დონეზე უმასპინძლა

და რუსულ აბანიშოკი მი მიპატივა ავტოპრეზიდენტი, საბჭოთა ლიდრის კატიჯალიტური საზგაროს წარმომადგენლის წინაშე გამძვლებლის ფაქტმა იმდენად აღაშფოთა საბჭოთა პოლიტიკოსების წვერები, რომ საგანგებო სხდომაზე ნიკიტას სულ შავი დეე აყარეს. მათ რა იცოდნენ, ვინ ვინ იყო...

პრეზიდენტი კეკონენი თავის გამოსვლებაში ხშირად სარგებლობდა საბჭოთა დაზვერვის მიერ მიწოდებული ცკას დირექტივებით და ხოტბა-დიდებას არ აკლებდა საბჭოთა კავშირსა და მის ლიდრებს. ფინეთის ხელისუფლებას იმდენად ჰყავდა „ჯიბში ჩასმული“ კაგებეს, როცა საბჭოთა დაზვერვის „ფილიალი“ – ამჟინდობის მსოფლიო ორგანიზაციის“ შტაბბანა 1968 წელს პარიზშიც გამოაძვინა, უმაღლვე ჰელსინკიმ მისცა თავშესაფარი. საბჭოთა დაზვერვის ამოცანა იყო, რაც შეეძლება დიდხანს შეტანაწერებინა კეკონენი ხელისუფლების სათავეში. მის პოლიტიკურ კონკურენტებზე მღიერი ზეწილა მძილიერა. მიმართადენრ შანტაჟს. ამის წყალობით კეკონენი 25 წელსწავს იყო პრეზიდენტის პოსტზე.

ბრძოლა პანენშპინს პატრონოზისთვის

ფინელი მაღალჩინოსანი ავენტების ხელმძღვანელობა საბჭოთა დაპომატების და დაზვერვის რუზიდენტების დაწინაურებისა და საბითოობო ჯილდოების განარტება იყო. ამ გემრეილი ლუკების ხელში ჩასაგდება ფინეთში საბჭოთა ელჩისა და რეზიდენტს შორის დაპირისპირება ხშირად გამშდარა პოლიტიკოსის ხსდომაზე განხილვის საგანი. 50-იანი წლების ბოლოს ერთ-ერთი მინისტრ-ავენტის ხელმძღვანელობისათვის ჟონ ზახაროვსა და რეზიდენტ კენისხოუს შორის დაპირისპირება ლამის ხელჩართულ ჩხუბში გადაიზარდა. ორივენი მოსკოვში, ცკში გამოძახეს და საყვედური გამოუცხადეს. იგივე განმეორდა ოცი წლის შემდეგ – საბჭოთა ჟონ სობოლევსა და რეზიდენტ ვლადიმირის შორის – ამჯერად უკვე კეკონენთან „ექსკლუზიური“ კონტაქტისთვის.

დღისივე გენერალ-მაიორი ვლადიმირი ვიქტორ მიხეილის ძე (1922-1996 წ.წ.) 1955 წლიდან მუშაობდა პრესინკოში საბჭოთა საელჩოსთან აშშ-რომლის სახით ენოვდა. 1970 წლიდან იყო რეზიდენტი. მოსკოვში დაბრუნების შემდეგ დაინიშნა სა-

გარეო დაზვერვის სამმართველოს უფროსად. მისი მოვალეობა იყო სსრკ-ში საქმიანი ან ტურისტული მიზნებით ჩამოსვლილი უცხოელების გადმოხიზება; მათთვის ხულიგნური პროვოკაციების მოწყობა, სასყვედურო ხაფანგების დაგება და ა.შ.

ოცდაათი წლის შემდეგ ვიქტორ ვლადიმროვმა თავის მოერებებში დაასწავლა 300-მდე ფინეთის მოქალაქე, რომლებიც კაგებესთან თანამშრომლობდნენ. ბევრ ცნობილ პოლიტიკოსს შორის მოხსენიებულია აგრეთვე ფინეთის ყოფილი პრეზიდენტული კეკონენი და კოისიტი.

ფინეთის „საიდუმლო ფრონტზე“ კაგებეს გარდა საშხდრი დაზვერვა ძალები აქტიურბოდა. ათწლეულების განმავლობაში გრუ-დან ჯერ ფინეთში, ხოლო შემდეგ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის სერთამორისი განყოფილებაში „ფინეთის მიმართულებით“ მუშაობდა პოლკოვნიკი ვლადიმირ ფილოროვი.

ინგლისის დაზვერვის ავენტისა და „შეთავსებით“ კაგებეს პოლკოვნიკ ოლეგ გორდევსკის მტკიცებით, 80-იანი წლების ბოლოსთვის ფინეთში „თავდაუზოგავად შრომობდა“ კაგებეს 33 ავტენტი, რომლებიც ამ ქვეყნის სხვადასხვა პოლიტიკურ პარტიასა და მთავრობაში, მაღალ თანამდებობებზე იყვნენ. მათ შორის დასახსნებულია ურპო კეკონენი, ფინეთის ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრი პაუო ვაიაურიუნენი და ყოფილი პრემიერ-მინისტრი კალევი სორასი. საბჭოთა სპეცსამსახურების კლასიფიკაციით, ეს მაღალჩინოსნები ე.წ. „პირველი ჯგუფის კონტაქტები“ იყვნენ და მათთან ოპერატული კავშირი მხოლოდ რეზიდენტს ჰქონდა.

თითქმის საბოციადი წელი დავიფინეთში მოსაბჭოთა დაზვერვის გამკვირდებლად, მცრამ ფინეთში დღესაც მოძრება, რომ საბჭოთა ავენტურა „შემკვიდრებით“ რუსეთის სპეცსამსახურებს ერო.

ეს, ერთი შეხედვით, შორეული ქვეყნის ისტორია განსაკუთრებით უნდა დასახსნებუნდა იყოს ჩვენთვის. როგორც დავანახებ საბჭოთა, იმევე რუსეთის, სპეცსამსახურების მიერ გაკეთების ავენტების ოპერატული დამუშავება და კარიერულ წინსვლაში დახმარება მრავალი წლის ფარული მუშაობის შედეგია.

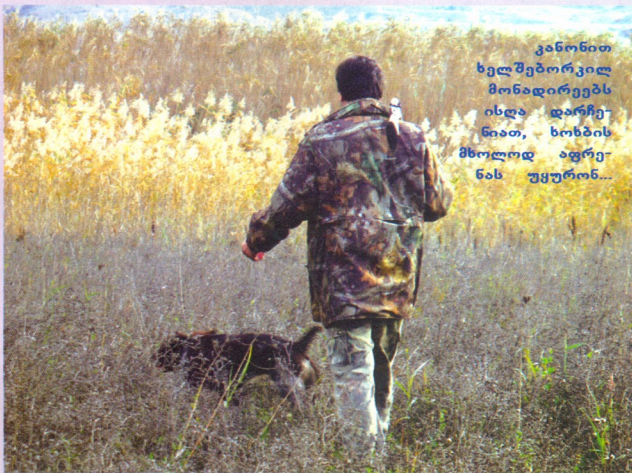
საინტერესოა ჩვენც ათწლეულების შემდეგ შეეცდებით ქართველი გაყვლინის ავენტების ვინაობა თუ საქართველოს სპეცსამსახურები იყინალებენ და ავენტებს გამაავლებენ?!

ბასიკ ალალაშვილი

სკანდინავია

ნადირობაზე ბევრი დაუფერებელი რამ გამოიგია, მაგრამ იმან, რაც საკუთარი თვლით ვიხილავ, მოლოდინს გადააჭარბა. მეტიც, სურვილი გამიზინდა მონადირეთა უფლებების დაცვის ასოციაცია შვედში და ამ უწყველი პროფესიის წარმომადგენლებისთვის ნადირობის უფლებების დამორუნება მოეთხოვა. საქართველოში, გადაფარვნი ფრინველების გარდა, ნადირობა ყველა ნადირ-ფრინველზე იკრძალება, ამის გამო კურირიზული სტრუქტურა იქმნება. კურდღლებს, ასევე აკრძალულ, მომრავლებულ და მავნებელ ნადირს გადაამწყდარი მონადირეები ძალიან შეგანან საკონდიტრო მალაზიის ვიტრინაში ტორტის გემრიელი ნაჭრის ცქერით ნერწყვობიდავარ ბავშვს, რომელსაც გემრიელი ნუგბარის ცქერის მუტი სხვა გზა არ დარჩენია ასე რომ, თუ მონადირე კაპონიზაციისა, ქართული სანადირო კაპონიზაციისთვის გამო სწორად ხელმოცარული ბრუნდება შინ.

კანონით ხელშეზღუდული მონადირეებს ისღა დარჩენიათ, ხოხობის მხოლოდ აფრენის უკურონ...

„არსენალის“ მკითხველისთვის უკვე ნაცნობმა ითარ საბაშვილმა და ირაკლი თოღუამ დანაპირები შეასრულეს და სანადირო წამიყვანეს. „ნათლობა“ საინტერესო გამოდგა, — ნადირ-ფრინველს კი არცთუ ცოტას წაყვყვით, მაგრამ არაფერი მომიკლავს. ამიტომაც დავარქვი პირველ ნადირობას უსისხლო.

თბილისიდან გამთენიისას, 5 საათზე გაკვდით. თან ორი ძალი მძევკავად ირაკლის დრაოტპარი „ფრანსი“ და ოთარის მეგობრის მღვრე „ელა“. ოთარი „მერკელი“ იყო შეიარაღებული, ირაკლის ესპანური 12-კალიბრიანი „ზაბალა“ ჩაეხუტებინა. თქვენი მონა-მორჩილი კი დეტოფონისა და ფოტოაპარატის იძუდავს გახლდათ. გზაში გავიყვით, რომ კახეთში, საგარჯოსა და სიღნაღის რაიონებს შორის, იერის ჭალებში უნდა გვეჩადირა. რადგან ნადირობა მხოლოდ ქედანსა და ტყის ქაიანზე არის ნებადართული, ჩემმა „ნათლობამ“ გადაწყვიტეს ხოხობზე, ღურაჯზე, კურდღელსა და ტურაზე საჩვენებელი ნადირობაც მოეწყობა. ამ შემთხვევაში ყველა წესის დაცვით ნადირობენ, მაგრამ ბოლოს, გინდ დავაჯერეთ, გინდ არა, თოფი არ ვარდება. წინააღმდეგ შემთხვევაში, საჩქებრაკონიტრებთან გვექნება და არა მონადირეებთან.

სკანდინავიანებმა ხოხობსა და ღურაჯს. მანქანიდან მეტყბარი „ფრანსი“ გადმოვუშვით. ძალი ვაგებებში შევარდა. რატომღაც დრო დავინიშნე. ფოტოაპარატი მოვაშხავე და სულაპაბული ველოდებოდი, როდის გააკეთებდა „ფრანსი“ ნაბულს. შხის პირველ სხივებზე ისე აელვარა ჩამხმარ სარეველაზე დაფენილი ცვარია, რომ ვაგები ლამაზ, აბურდულ ხალიჩას დამეშავება. უცებ ამ ხალიჩიდან უცნური გუგუნი მოისმა, თითქოს თეთიფრინავი აიჭრა ცისკენ, გრძელი ბოლი და ფერადი ბუმბული აელვარდა მზეზე. ბალახებიდან ამოვარდნილი მამალი ხოხობი ისეთი ლამაზი იყო, რომ დავიბენი და გვიან გამასხნდა, ფოტოაპარატი რომ მქინდა ხელთ. ბიჭებმა დამამიძვეეს, კიდევ მოვეცემა შხისთი. მართლაც, ნახვარი საათის განმსვლობაში „ფრანსის“ რეჯერ მომებნა კვალი, ნაბული გააკეთა და თოხჯერ ხოხობი და ამდუნჯერე ღურაჯიც აფრინა. სამწუხაროდ, ფოტოგრაფორტირად მაინც ვერ ვივარე. ფრინველი უფრო სწრაფი აღმოჩნდა ჩემს ხელზეც, თვალზეც და ფოტოაპარატზეც. ბიჭებმა მამშვიდებდნენ, გადალებას კი არა, სწორად ხალხი სროლასაც ვერ ასწარბსო. იმ წუთებიდან გამსაკურნებთ დამამსსოვრდა ორი რამ: ოთარისა და ირაკლის მხრებზე უკმაღ ვადებელი თოფები და „ფრანსის“ შემცბარი და კითხვით საცხ თვალები. თითქოს უნდაოდ ვთქვა, თქვე დალოცვლებო.

დრაოტპარმა ფრანსიმ იმარჯვა, მაგრამ მონადირეებმა უმტფუნეს

თუ არ ესვრით, რაღას დამარბენინებო.

არაღა, თურმე კანონით ხელშეზღუდული მონადირეები ხშირად მხოლოდ იმისთვის დაარბენინებენ შეტერებს, რომ ღურაჯისა და ხონის ულამაზესი აფრნა ნახოს და მოისმინონ ხმა, რომელსაც ფრინველები ცაში აჭრისას ფრთების აწევაში გამოსცემენ. თიარი მისხნის, რომ ხონიბა სხვადასხვახარად იქცევა ავგისტოსა და ნიემბერში. ზაფხულის ბოლოს, ძაღლის მიახლებებისა, ჯერ კიდევ ბარტყი ხონიბა უფრო დიდხანს ჩერდება ბალახში, ჩამოაღება და გაინახება. ხშირ ბალახში უფრო ალყულად გრძნობს თავს. ნიემბერში ფრინველს ბარტყობის რეველესებზე მეტად გამოცდილება ამობრავებს, ადგილზე ნიემბერს აიხანება, გაიპარება ან აფრინდება. ამ ეტაპზე ნაბულის გაკეთება ძნელი ყოფილა, თუმცა ჩვენი მონადირეების თქმით, „ფრანსის“ ორი კარგი ნაბული გამოუყვია.

თიარსა და ირაკლის რომ ჰკითხოთ, გამძაბრთა, რადგან ერთხანად ცხხაჯერ ენახე ის, რასაც მონადირეები ზოგჯერ კვირახოთი ელიან.

კარგა ხნის ძებნის მოუხედავად, „ფრანსის“ ტყის კითხის კვალი ვერ აღო. მონადირეებმა დასკვნეს, რომ გადადამტერინ ფრინველების ამ სახეობამ უკვე აღაშტოვა საქართველო თუ არა, ეს ადგილები მაინც, ტყის კითხის სეზონი ხანმოკლე ყოფილა, — ოქტომბრის შუა რიცხვებიდან ნიემბრის შუა რიცხვებამდე გრძელდება.

ამჯერად არც ქედნები გამოჩნდნენ. ერთადერთი დავლანდო ქედნების გუნდი, ისიც საკმაოდ შორს.

ლაშხი სანახავია გვიან შემოდგომაზე ჭალა. განსაკუთრებით შხის ამოსვლისას. აცემიკებულნი ცვირანი კოწახური, კუნელი და მაცყელი მოსართავებივით ჩანს ბუჩქებზე.

ტყის პირას, ბილიკზე, ტურას გაუკლია. გამოცდილ მონადირეს ექსპერმენტების მიხედვითაც კი შეუძლია ვაიგოს, რომელი ცხოველი ნადირობდა აქ მათ გამოჩენამდე. მისხნიან, რომ ტურა, ვარეული კატა და მელა ძალიან ურჩიან ხონობსა და ღურაჯს, ამიტომ, სადც ხონის გამოვლება ვინდა, იქ ამ ცხოველების რიცხვი უნდა შეამციროთ. თუმცა საქართველოში ეს მექანიზმი არ არსებობს, რადგან ამ ცხოველებზე ნადირობა იკრძალება და გადარჩევის თუ გადარჩენის პროცესი მთლიანად ბუნების კანონზომიერებას ემორჩილება.

გზად ევრები გეხვებიან. თოფების დანახვაზე დღეავენ, აქ ნადირობა არ შეიძლებაო, გვისხნიან და თან ვაფრთხილებენ, თუ სროლის ხმა გაფრთხილებს, თქვენი მანქანის ნომრებს იქ შეუტყობინებთ, სადაც საჭიროა. თიარი და ირაკლი ტყე

ისმკვლელებს ამშვიდებენ. დასახლებული პუნქტიდან მოწყვეტილი ტყისმკვლელები გვიხივენ, მობაღური ტელეფონით ქალაქში დავარეკებთ. მათი საუბრებიდან ვიგებთ, რომ პური გამოღვევათ. მარჯის მიმკვლელებამდე თბილისიდან წამოღებულ შოთის ვუტოებთ. ბიჭებს ახარებთ ევრების სიმკაცრე, — თუ ასე იმეუფებებს ყველა, არც ბუნება დაზარალებდა და არც კაციო.

„ადკვილოში, ფაქტობრივად, ორი წელია, არავის მოუკავს ღურაჯი და ხონიბი. შარშანწინ კი ბრაკონიერების და ნადირის წყალობით აქ შეიძლებადა ერთი ხონიბიც ვერ გენახა. ორ-სამ წელიწადში ფრინველი მიმრავლება და, ალბათ, კვტებით ნადირობის უფლებას მაინც მოგვეცემენ. თუმცა, ადკვილოში რამენიც უნდა იყოს ნადირ-ფრინველი, კანონით ნადირობა აკრძალულია“, — მისხნის თიარი.

ჭლიდან გირაკებზე გადავიხივკვით. როგორც იქნა, „ელას“ თავისუფლება ედინრა. ახლა „ფრანსის“ კაკების კვალს მიძებნის, „ელა“ კი, თუ ალლი და გემი არ უმტყუნებს, კურდღელი უნდა მოინადიროს.

ჯგუფი იყოფა. ირაკლი „ფრანსის“ ერთად მიდის, „ელა“ დამოუკიდებლად მოქმედებს; შე და თიარი ირაკლის მორი-ახლო გადავივლით გირაკებსა და ხეებს, ყველა ერთად კი „ელას“ მიუვდები ვერა, რომ კურდღლის პოვნის მაუწყებელი ყურს არ გამოვკვაროს.

დროდარო თიარი „ელას“ ეხმარება. ძალიან ხან გირაკებზე ჩანს, ხანაც ხეებში იკარგება. უკვე თითქმის შუადღია, მზე ღრულებში იმალება. მონადირეები ამბობენ, რომ სანადიროდ ასეთი ამინდი მისწრებაა. ამ დროს კურდღლებზე ნადირობა თურმე იოლი არ არის, რადგან კვალი დაძვლებულია და ძაღლს მეტი

გარჯა სჭირდება, ვიდრე სისხამ დილით ცხელ კვალზე გამოსვლისას. ახლა „ელას“ ორი შანსი აქვს: ან ძველი კვალის მიხედვით უნდა მოძებნოს კურდღელი, ან შეხვევით წაადგეს თავს. მდგომარეობა თიარსებური ფსიქოლოგიის ძალი ყოფილა და თვალყურის დევნებაც განსაკუთრებულ სჭირდება. ნადირის დევნასა და ძებნაში შესაძლია, იმე შორს წაიფრეს, რომ დიკარ-კის. მის მოძებნას დიდი დრო სჭირდება.

ზოგჯერ ვეღარც პოულობენ თურმე. ადგილი, სადც ხშირია ხეები, მინდვრები, პურის ყანა, შესანიშნავია სანადიროდ. ჩვენ წინ სწორედ ასეთი ტერიტორიაა. გირაკებთან ახლოს ჯგუფი ჩანს, რომელსაც კურდღელი ეტანება. ამიტომაც აქ შეიძლება იყოს კურდღელი, მაგრამ, რადგან ადამიანი ყველა კუთხე-კუნძულს ვერ მოვილის, მონადირის წარმატება უფრო ძაღლის სიმარჯვეზე დამოკიდებულია.

ნადირის ყველა სახეობას თავისი მარშრუტები და ბილიკები ჰქონია და თუ მონადირე მათ გამოიცნობს, ნადირობაც შეუძლებია. ამ საქმეში ყველაზე კარგი საშუალება მონადირის გამოცდილებაა. როდესაც კარგად იცნობს ამ თუ იმ ადგილს, აკვირდება, სად უფრო ხშირად გხვდება ნადირი, შესაძლია, მორე ნადირობა მისი ადგილსამყოფელი გამოიწირო. ნადირის მარშრუტის განსაზღვრა აუცილებელია, თორემ შესაძლია მარეკები იქით გაუშვა, სივრცე ნადირი უნდა გაიფრეს. ხეებში კვალი ენახეთ, თიარი ამბობს, რომ მგლისა, და მის ძაღლის ნაკვალევთან განსხვავებას მისხნის:

— ძაღლის ნაკვალევთან შედარებით მგლის ნაკვალევი უფრო წაგრძელებული ფორმისაა. სიარულის მანერაც განსხვავებული ჰქონიათ, მგელი სულ სწორ ხაზზე დადის. მგლის კვალი წუნანდელია, შესაძლია, ინადირი კიდევია, — ამბობს თიარი.

ნადირობის
შემდგომ
მწვადს
სულ სხვა
გემო აქვს...

სამხედრო ლექსიკონი

**მოგზაურობა, სზირია შემთხვევა-
ბი, როდესაც ქართველი სამხედრო
თუ სამოქალაქო მებრძოლი რუსულ
სამხედრო ტერმინოლოგიაში იყენებს
ეს იმიტირებს ხდება, რომ მათ ამ
სიტყვების ქართული შესატყვისი არ
იციან. ამ ხარვეზის გამოსასწორებ-
ლად არჩეულია აგრძელებს რუსული
სამხედრო ტერმინების ქართული
შესატყვისების გამოქვეყნებას.**

- Контрмина – კონტრნალი
- Контрнаступление – კონტრშტუკვა
- Контрподготовка – კონტრპრემობა
- Контрразведка – კონტრლაზერვა
- Контрудар – კონტრდარტყმა
- Контузия – კონტუზია
- Концентрация боевая – საბრძოლო
კონცენტრაცია
- Координатор цели – მზნის კოორ-
დინატორი
- Кораблевождение – ნაოსნობა, ვებთ-
ტარება
- Корабль – ხომალდი
- Корабль боевой – საბრძოლო, ხომალ-
დი
- Корабль военный – სამხედრო ხომალ-
დი
- Корабль вспомогательный – დამხ-
მარე ხომალდი
- Корабль морской погранохраны – საზღვაო-სასაზღვრო დაცვის ხომალდი
- Корабль противолодочный – ნავსწ-
ინალი ხომალდი
- Корабль разведывательный –
საღაზერეო ხომალდი
- Корабль сторожевой – სადარაჯო
ხომალდი
- Корабль учебный – სასწავლო ხომალ-
დი
- Корма – ქორი
- Корпус армейский – საარმიო კორ-
პუსი
- Корпус танковый – სატანკო კორპუსი
- Корректирование огня – ცეცხლის
კორექტირება
- Костюм водолазный – მყენითაგის
კოსტიუმი
- Костюм летный – საფრენი კოსტიუმი
- Костюм маскировочный – შესანიღ-
ბავი კოსტიუმი
- Костюм плавательный – საცურაო
კოსტიუმი
- Котлован – ქვაბული
- Котловина – ტყეობი
- Кочующий – მოძიარე

მელიის სირობეს ვხედავ გორაკებზე.
მტკვრებული ყოფილა. ახალთან თუმე
მწყარილი უნდა იყოს.

აქ გველივც ბინადრობენ, მათ შორის
ველკადა სამიმი გიურზაა, ახლა მათი
გამორჩევა ნაკლებად არის მოსალოდნელი,
თუმცა... სიფრთხილეს თავი არ სტკვიო,
და მინერვე, მიწის დაეკვირე.

საერთოდ, კარგი ყოფილა, როდესაც
წველი მტკვრით ვივლი. კვალზე დაფიქ-
რისას ორი მდეკარი უფრო კარვად გა-
მოსცემს მზის, „კარგი კონცერტი“ გამოდ-
ისო, მიხსნიან ჩემი „მასწავლებლები“;
თუმე მდეკარი ძალი სხვა კრიტერი-
უმებით ერთად ხშირაც ფასდება. თუ
კარგი, ძალი ხმა აქვს, ნადირობის დროს
მის მოსმენას არაფერი სჯობია.

„ზოგჯერ ნადირობის დროს დამძვრებს
მეორეხელისთვის და მომხსენებია, უფრო
დღევდო, რა დენია-ფიჭო. მდეკრები წველი-
ში პირველ რიგში სისწრაფის მიხედვით
უნდა შერჩიან, თანაბრად სწრაფები უნდა
იყვნენ. რომელიმე ძალიან შორს არ უნდა
გაუშვა. წველი ერთად უნდა ნადირობ-
დეს, ყოველი არ ნადირობს და შორეე კი
მის კვალს მიჰყვებოდეს, არ გამეზო. ზოგჯერ
მხებთაც არჩევენ ძალიებს, ერთს მაგალი
ხმა აქვს, მეორეს დაბალი და ერთად რომ
აწკაწკავებდნენ, ორნიან სიმღერასავით
გაისმის“ – მისიხსის ოთარი.

„ელას“ ხმა გვეხმის შორიდან. ძალი
ხმა უცნაურად ეცვლება, თითქოს აზარტი
ეფრამიც კი ეტყობა. ოთარი ირავის
მხამებია, ხმამაღლა დასება არ არის
საკურო. ისეთი სმენადობაა, რომ ჩურჩუ-
ლითაც გააგინებს მზის მუხობელ გორაკზე
მდგომს. ბიჭები ამბობენ, რომ „ელა“ კვალს
დადგა. მართლაც, ცოტა ხანში „ელამ“
ხევიდან გორაკზე პირდაპირ ჩვენკენ გამო-
ივლი მსხვერპლი. რად ვინდა მერე,
კურდღლებს ნადირობა აკრძალულია და
კარგინ ესროლა; მცე ისე დავიბნინე და
რომ ხერიაანი ფოტოს ვაღებებაც ვერ
მოვახერხე. ამ დღეს დავრწმუნდი, რომ
სამადიროდ მარტო კარგი თოფი არაა,
საბუნებო ფოტოაპარატზე უნდა გქონდეს
თან. სხვანიარად შეუძლებელია ნადირო-
ბის კარგი სცენა გადაიღო.

კურდღელმა თავი აგვარიდა, მაგრამ
ძაღვის სად გაეცვიოდა. არადა, „ელას“
გარჯასაც არაბ ჰქონდა აზრი. ჯერ თვალებს
ვაღაწვნიებთ ძაღვის, შორ მანძილზე რომ
არ გახვიდებოდა კურდღელს; მერე მისი
შეჩერება სცადეს, რაც ძალიან გაუჭირ-
დათ. როდესაც მდეკარი აზარტობს, მხელი
ყოფილა მისი კვლიდან მოხსნა. ამ დროს
მონადირეები კვალზე ვაღაუდგებიან და
კურდღლის კი არა, ძაღვის იჭიკენ.

ამ უცნაური ნადირობის შემდეგ გავა-
წყვეტეთ ტურების სამფლობელოში გავა-
გვეწვალა. მონადირეები კი მუხობენდნენ,
გვეჩვენებო, მაგრამ ვაგტობდი, რომ ძაღვებს

ამკარად მიიწინეს.
ამას წინათ ერთმა მონადირემ მოხრა,
ნადირობის დროს ძაღვებს არ ავშტყვევ-
დავასტენდა, რომ „ელას“ და „ფრანსისას“
არაფერი ეკამათ აქამდე. მონადირეებს
ამისხსენს, რომ ძაღვი ძალიან არ უნდა
გავადტვიროთ ჭკამით. ამნიშვნელობა აქვს,
რა დროს უშუბე ძაღვის სანადიროდ. დილით
ადრე უნდა აჭაბოს, შუადღისას კი
მსუბუქად უნდა წაასწეოს, სინებლმ რომ
არ შეეშალოს ხელი. მდეკარი ძალი
მონადირეს იმიტირ უყვარს, რომ მასვით
აზარტი ამძობავებს და არა ამშობილი.
მიმთრხვან განსხვავებთ ის საკმლის
მიღების სანაცვლოდ არ დასდევს მსხვერ-
პლს.

ტურებზე ნადირობას ვიწვები. ვაგი-
ვართ მინდორზე, რომელსაც ოთხივე მხრი-
დან ტყე აკრავს. ირავალი „ფრანსისა“
ერთად მიღის ტყის ერთ მხარეს. მეორე
მხარეს „ელას“ ვუშვებთ. როგორც ოთარი
მხსნის, ამ ნადირობის ხუთი კაცი სჭირ-
დება, ჩვენ კი მხოლოდ სამი ვართ. ტყის
ერთ მხარეს დიდი ხის ქვეშ ვჩრვლებთ,
„ნიმბრში“, იგივე სახუნდარში, რომელიც
ტურის გამოჩენამდე უნდა მოაშვებოდა
სათვალითვალოდ (თუ ხელს ვიშლის, ხეს
ტრტყობს უნდა შეატყვოს).

ტურის კვალის პოვნა ამ დროს უფრო
როულია, ვიდრე დილით გამოსვლისას.
ამიტომ, ერთ ძალი ძველ კვალს ვერ
აიღებს, მონადირე ტყეში მასთან ერთად
დადგა. თოფს გაისკრის, რომ ნადირის
დაფიქრისხს და მიძრბაბა, აიშვებო. ამის
შემდეგ მდეკარი ახალ კვალს აიღებს და
უფრო გაუთიღებდა მსხვერპლის მოძებ-
ნას.

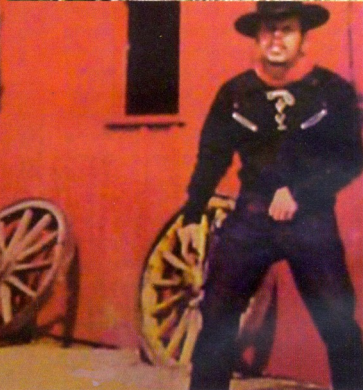
ოთარმა დრო დაინიშნა. 15 წუთის
შემდეგ ტყეში შევიდა. ცოტა ხანში თოფის
გასროლის ხმა გაისმა, მაგრამ, ამად,
თითქოს მიწამ ჩაყალბა ტურები. ნადირო-
ბა შეეწყვიტო. ვაღაწყვიტეთ, გვესაღ-
ელა და თბილისში დაგზრუნულიყავით.

სანამ ქალაქიდან წამოღებულნი მწვა-
ლი შეეწყვიტა და „საფრავით“ მღერის
მადლობა უმუდგებოთ მტყვლით გაუსული
დღისთვის, დაღამა კიდევ მანქანაში რომ
ჩავსხვებით, ტურებიც აკონდნენ, თითქოს
ხარობდნენ, იქურობას რომ ეტყობებოდა.
„ელა“ ცმუკავდა. მონადირეებს კიდევ
მიბრხენს, გვეჩვენებო, მაგრამ ძაღვის
თვალებში ამკარად მორხებოდდა მუქარა,
დამაჯადეთ, ერთ დღესაც დაგზრუნდებო.

ივრის ჭვალეში ხელმოცურებებს
დავტოვეთ, მაგრამ ჯერ ყველაფერი წინაა.
ქვლიან აპრილამდე საქართველოში რჩება.
აგერ-აგერ გარეულ იხვსა და ბაზზე ნად-
ირობის სეზონი დაიღვება. თუ ფრინვე-
ლის გრიპმა არ დაგვარკოლა, ამ ზამთარს
მონადირეები ხელცარიელნი არ დავრჩე-
ბით.

ველური

უმრავლესობისთვის „ვესტერნთან“, „სტეტსონის“ შლაპასთან, ერთგულ მესტანგთან და „კოლტის“ პისტოლეტთან ასოცირდება. საქმე საქმეზე რომ მიდგეს, მართლაც ასეა, _ ვესტერნი ყარგა ხანია ჩამოყალიბდა როგორც კინემატოგრაფიული, ასევე სალიტერატურო ჟანრი. თითოეულ ჟანრს კი, მოგახსენებთ, თავისი კანონები აქვს. თუმცა რეალური ცხოვრება ხშირად ფილმებსა და რომანებში აღწერილი რომანტიკული მოვლენებისაგან რადიკალურად განსხვავდება.

ველური დასავლეთის ეპოქა ამერიკელ მოთაღ მიზეზთა გამო იქცა. მრავალრიცხოვანი ერებისაგან შემდგარ ჯერ კიდევ ჩამოყალიბებულ ეთნოსს „ისტორიული ტრადიციები“ არ გააჩნდა; სამაგიეროდ აქონდა სურვილი და მოთხოვნა, ჰყოლია თავისი ეროვნული გმირები და აქონდა ზემოხსენებული ჟანრის კანონები, მაგრამ ფაქტია, ველური დასავლეთი მისი დაპყრობისა და ათვისების პერიოდში, სულაც არ ყოფილა რომანტიკული. იგი თავდაპირველად სამოგარზე წასული, საზოგადოებისაგან გარიყული ფენის – ყაზალების, მკვლელების, შუღლების, თაღლითებისა და მუხაკების ასპრეზად იყო ქცეული. თუ გვეთვალისწინებთ, რომ ინდიელებისაგან დაკლვად ამ ტერიტორიაზე არც ერთი კანონი არ მოქმედებდა, ადვილი გასაგები იქნება ფრაზა, – „აქ ჩვენ ვართ სამართალი – მე და ჩემი ვექსპანსიანი კოლტი“.

შეერთებულ შტატებში იარაღი ყველთვის საკმარისზე მეტი იყო, მით უმეტეს, სამოქალაქო ომის შემდეგ (1861-1865), როცა არც ცოცხალი სამხრეთისთვის მსროლელები დაკლვებია ამერიკას. სწორედ აქედან

განდა პროვესიონალ მსროლელთა ჯგუფებს ე.წ. განუაიტერები (იარაღის ვირტუოზები).

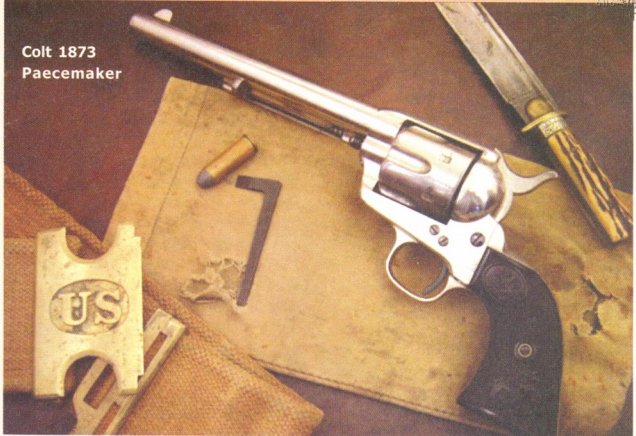
განუაიტერი შეიძლება ყოფილიყო ყაზაღიც ამ შერიფი, რომელიც ყაზაღს დასაჭერად დასდევდა, მაგრამ შერიფი ამავეროულად შეიძლება ბანდიტიც ყოფილიყო. იმ დროის ველურ დასავლეთში კანონები თავისებურად ეძმოიდა.

განუაიტერების წარმოშობა შეიძლება აშშ-ის კონსტიტუციის ცნობილ „პიორე შესწორებას“ მიეწეროს. ეს პუნქტი ყველა ამერიკელ მოქალაქეს იარაღის ტარებისა და შენახვის უფლებას აძლევდა (გამოიყენება „სურვილისა და მიზეზით“) „რეველუციის ვირტუოზების“ ცხოვრება თვით ველური დასავლეთის ისტორიაა, მაგრამ არა იმის გამო, რომ ისინი რამდენაღებ ხელს უწყობდნენ პროგრესს, – არამედ იმიტომ, რომ ისინი იყვნენ შდარებით წინარი, მშვიდი და ცივილიზებული შტატების მოქალაქეთა ბრძა ადფორიონების ობიექტები. ველური დასავლეთი დღემდე რჩება რომანტიკით აღსავსე სამყაროდ მაითისის, ვინც ცუდად იცნობს მას და სრულად არ იცნობს შეერთებულ შტატების ისტორიის ამ მონაკვეთს.

განუაიტერების ზეობის ხანა, როგორც ვიქტორი, სამოქალაქო ომის დასასრულის ეთიხევა. სწორედ ველურმა დასავლეთმა შვა ამერიკელებისთვის დამასასათებელი მოვლენა – ე.წ. იარაღის სუბკულტურა. ეს ცნება თავის თავში მოიცავს ეროვნულ მსროლელთა ასოციაციას, იარაღის თავისუფალ გაყიდვას, იარაღითა და სროლით საყოველთაო გატაცებას, რომელიც მსროლარე პრეზენტერ კრწნის მკვლელობისა და ამის გამო იარაღით ვაჭრობის შეზღუდვის შემდეგ შექცირდა.

სახელმწიფო საზღვართან მცხოვრებ ყველა ფენისა და ყველა პროფესიის ადამიანებს გარემოება აიძულებდა, მუდმივად შემოარაღებული ყოფილიყვნენ. რესპექტაბელური ადვოკატები და ბანკირებიც იარაღის ტარე

Colt 1873 Peacemaker

სას ამკობინებდნენ და ფეიქრობდნენ, რომ სწორედ რევოლვერია ის საშუალება, რომელსაც შეუძლია უზრუნველყოს განსხვავებას სანგრძობე მდიდრულ ცხოვრებასა და სწრაფ ძალადობრივ სიციხის შორის.

ათეულობით სისტემის რევოლვერებს შორის ველურ დასავლეთში ყველაზე გავრცელებული და ცნობილი, რა თქმა უნდა, Colt 1873 Peacemaker (შშ-ედაობისმყოფელი) იყო. კოლტის ეს მოდელი 45 (11,438) კალიბრისა იყო და ერთმაგი მოქმედების აცემ-სასხლეტი შექანიზმი ჰქონდა; ესე იგი ყოველი გასროლის შემდეგ ჩანახსის ფუნჯზე შეჭრება იყო საჭირო. იმ დროისათვის მსაკუთი შექანიზმი უკვე ანაქრინიზმად ითვლებოდა, საიარაღო ფირმების უჩეტესობა თვითდატენვად დამზატებს უშეზღუდვად მუხუნდგად ამისა, სწორედ კოლტ 1873 იქვე ველური დასავლეთის სიმბოლოდ. Colt 1873-ს ბევრი დადებითი თვისება ჰქონდა: სახანად მოსახერხებელი მოყვანილობა საშუალებას იძლეოდა ბუდიდან სწრაფად და დურტოვლებლად ამოღოთ. ამ იარაღიდან გასროლილი ტყვიები მიზანს სტაბილურად ზუსტად ხვდებოდა. გარდა ამისა, Peacemaker-ი ერთობ მარტევი იარაღი იყო. მის უსაფრთხოდ სატარებლად გამოიყენებული იყო უმარტევივი ხერხი – ჩანახსის ნახეფრად შემაროვა.

1896 წლამდე „კოლტმა“ 165000 1873 წლის მოდელის რევოლვერი გამოუშვა, რომელთაც სხვადასხვა ზომის ლულები ჰქონდათ, მათ შორის ყველაზე ორიენტიალური მოდიფიკაციის BUNTLINE SPECIAL-ს 12-დოუმანი სერვისის (305 მლმეტრი) ლულა და მისაფგველი კონდახი ჰქონდა.

„ბენტლინი“ ჟურნალისტ ედვარდ კ. ვაქსლინის ფსევდონიმა, რომელსაც გეოგონის ფრითანია ფრანკა: მამა ღმერთმა შექნა

დიდი და პატარა ადამიანები, სემ კოლტმა კი თავისი რევოლვერი მათი შანსების გასათანაბრებლად გამოიფინაო. სწორედ ნედ ბენტლინის შუკვეთავს პირველად გრძელ-ლულიანი რევოლვერ-სასწაული ველურ დასავლეთში საძოვზაუროდ.

სხვათა შორის, მოდელი BUNTLINE SPECIAL მხოლოდ 18 ერთეული გამოუშვეს და მალე მფლობელთა უმარტევისმამ რევოლვერის ლულები ხორამბლურ ზომამდე გადახერხა.

კოლტთან ერთად დასავლეთში იმარბუბოდა SMITH&WESSON-ის, REMINGTON-ის HARRINGTON&RICHARDSON-ის და სხვა ფირმების გამოშვებული რევოლვერები.

სწორედ განუაღტრებისაგან გავრცელდა მოკლელულიანი იარაღის ტარებისა და მოხმარების მსავალფეროვანი ჩვეულება. მაგალითად, გადმოცემის თანახმად, რევოლვერის იღლის ქვემოთ დაკიდებული ბუდილი ტარება ცნობილმა მსროლელმა ბენტონისონმა დაამკვიდრა.

ქამარზე დაკიდებული რევოლვერის ბუდეების ნარსახეობა, ქამრისა და პატრონტაქის ფუნჯის შუაგესება, საძოვზე დაკრებული რევოლვერის ბუდეები, – ეს ყოველივე მოდამი პირველად ველურ დასავლეთში შეტოვდა.

იარაღის დაფარულად ტარების ყველაზე უჩვეულო ხერხს ჯონ პარდი იყენებდა, ყოფილი ტენასელი ბანდიტი, რომელიც სიცოცხლის ბოლო წლებში თურისტად „ჩამოკვიდა“. 41-კალიბრინ თვითდატენვად წვეოლ კოლტს ვიბეებით, ამობრუნებული (ლულეებით ხეშით) ატარებდა. თვითმხილველები გვიამბობენ: „მისტერ პარდი რევოლვერებს ბრიჯის ვიბეებში უკუღმა იღვებდა, ისე, რომ სამხინჯები ვიბის გარე მოუქნადა. ორივე ხელს სტაცებდა ლულეს, ვიბეებიდან ელვისებურად ამობრობილ რევოლვერებს პაერში ისროდა და

კოლტთან ერთად დასავლეთში იმარბუბოდა SMITH&WESSON-ის, REMINGTON-ის HARRINGTON&RICHARDSON-ის და სხვა ფირმების გამოშვებული რევოლვერები.

წამბი ორივე ხელის მტკეპნი იარაღის ტარზე გადა, იმეც წამბი სასხველს გამოკრავდა და ტყეები მიზნისაკენ მიერთდა... ხელის სასწრაფვე პარიდ მაინც ვერ იხსნა, პოლიციის კონსტაბელი ვაინ სეიშანი მას ზურგიდან მიუკარა და ადგილზევე დახვრიტა.

ლიტერატურულმა და კინოვესტრენებმა ძალზე დაამბოვდა რევოლუციონარ და სროლის ჩვეულები. კერძოდ, მკვლელების უმეტესობის აზრობა, ვერტი წოდებული მარაოსებრი სროლა (როცა მარჯვენა ხელით რევოლვრი ფერდთან აქვს მსროლლის, მარცხენის სწრაფი მოძრაობით რ დატყეულ ჩახმას ერთმანეთის მიკოვლებით ფეხზე აყენებს), სროლიად არ არსებულა. მოუხლავდა ამისა, სახელგანთქეული შერეოთ უაიტკრამ ამტკეცვდა, რომ ერთხელ ბილ ჰიკოკს მის თვალიწი თავისი კოლტიდან მარაოსებურად ნაპროლი ექვსევე ტყევა მალაზიის აბრზე გასოსახულ ასო O-ში ჩასვა 100 არალიდა.

ველური დასავლეთის ერთ-ერთმა ცნობილმა განთავლები, რომელიც მოგვანებით არანაკლებ ცნობილი უკრნაილიტი გახდა, რევოლვრიდან სროლის მოქლე ინსტრუქციისმხვეარი ჩანაწერი დაეკითხა:

„მოავარია, მოწინააღმდეგეს სროლა დასწერი და არ აკვირო. არასოდეს ევადლო მოწინააღმდეგის მოტყევისას (თითო იარაღი ამომხვე); ძალიან ბებრმა წავიო თავი, როცა ბრვეულად ცდილობდა მუკანის დფრობისა და ისეთი მოძრაობების აკეთება, თითქოსდა იარაღის გამოხვევებს აბრებე სი. ყოველივე გახსნველი, ექვსენი კოლტი სიკვლილისთვისაა განკუთვნილი და არა სხვა რაზმისთვის. ამიტომ რევოლვრი ყოველივეს გატენილი და სასროლად გამზადებული უნდა გქონდეო, მაგრამ არასოდეს გაუწვილით ხელი მის გასამომხვევებებ მანამ, სანამ ამ დარწმუნებლით, რომ სამკედრო-სასიცოცხლო წამბა დამფარა, რომ თქვენ ნადეილად მზად ხართ მოწინააღმდეგის მოსაკლავად.

ზოგიერთი გამოუცდილი მსროლელი ცდილობს მოწინააღმდეგეს თავში დაუჭინონოს და თვალმომხვეული ლულის გასწვრივე იმზარება. არასოდეს მოიქეციო ასე! თუ გსურთ შერეოთ მოწინააღმდეგე, მსკეტი ნაღლეუტი ხელით რევოლვრის ტრანი და ევადლო, დაზინება ქამრის ბალიასთან მიყევი, რადგან სამიხნე ამ ადგილის გაცელებით უფრო ფართია.

როცა რეალცას ამ ველაცას უმზინებ, იარაღიანი ხელი თვალისგან დონეზე არ აწვიო; დამიხნება ინსტინქტურად უნდა შეგებოლო, მაშინ რ თქვენი იარაღის ლულა იქით იქნება მძობროლო, სათიკევე სვერობა. უნდა ინსველით იარაღის ლულის მიმართულებით მართვა მტეკეტი ვრნობით. თუ თქვენმა ვერ განთავარდა ლულის სწრო

მიმართვის ინსტინქტი, ვერასოდეს იქეციო რევოლვრიდან სროლის კვალეიფიერებულ ოსტატად... მოუხლავდა იმისა, რომ ველური დასავლეთის განთავლების სახე, ხმზარად რევოლვრით ასოცირება, იმ დროის პროფესიონალი მსროლელისაგან ვერ გრძელვლიანი იარაღს იფიქლებინ. ჩვეულებრივი მამზინება, მქვიდანი კარანბები და ორვლულიანი თოფები არანაკლები პოპულრობით სარგებლობდა.

ვევლაზე ცნობილი გრძელვლულიანი იარაღი ველურ დასავლეთში კარანბი იყო, რომელსაც ლულისქემა მქვიდ ჰქონდა და ჰქონრს რკალის მემუკობით იტეპიროდა. ზუსტად ასოევე ტიპის კარანბი, რომელიც რევოლვრის ტეკების სროლაზე იყო გათვლილი, უმხედა WINCHSTER-ის ფერმა. მსვავს იარაღს ახსიათებდა მკვირ წონა და პორტატივობა, მათი ვევლაზე დიდი დინდება სწრაფი სროლის უწარი იყო. როცა მსროლელი იმეც კალიბრის კარანბს იჩქედა და რა კალიბრისაც რევოლვრები ჰქონდა, ასარქეცნებან ვარანტას იტენდა, რომ ტეკები არასოდეს აეროდა.

ზოგიერთი დასავლელი სხვადსხვა კალიბრის იარაღი აღკურვას აფეობინებდა. მოუხლავდა ბეკერი დაბეებით თვისისადა, ბეკეტებანი საკეტების მქინე კარანბებს ერთი უაფიფიით თვისისაც ჰქონდა – ამ იარაღად გასროლილი რევოლვრის ტეკეებს, მოუხლავდა მაღალეფინანბობისა და საკმაოდ კარგი სიზუსტისა, მოხვედრის შესულელები სიზორე ჰქონდა, რის გაძეც იმინი, უსაც შორისროლოდ იარაღის შქტა სურდა, უბარატესობის SHARPS-ის, REMINGTON-ის და SPRINGFIELD-ის მამზინებს ანიხვედა.

SHARPS-ის მსვავსი ტიპის იარაღის შედარებით ტიპური წარმომადგენელია; ეს კალბეით სამოქალაქო ომისდროინდელი კარანბი, რომელიც თაყენად ქალაქლის-განხანიან ტეკების სროლაზე იყო გათვლილი, მოგვანებით ყ ლითონისგანინა 50-70 კალიბრის ტეკების სასროლად გვავაკეიოს. ამ შორისსროლოდ იარაღს ინიდელები „ქეკეებზე შორისსროლოდ“ უწოილებინ. 1874 წელს ინიდელობა რანებემა ბიზინსებზე მონადირეთა ბანაკზე იერიში მიიტანეს; ალყა ითიქეს ამ დალეამებს გაგრძელებდა. ალყამორტყმელები და მოალეე ინიდელები ბრძოლისაგან საგრობიზებად მოიქეცნენ, მაგრამ სროლა მიჩნე გრძელვლულია ერთ-ერთმა მონადირემ, ბილ დიქსონმა, შირს, კლიდის თაყენ, ინიდელობის ფეგროე შეინიშნა. „მარპის“ დაუმიხნა, გაისროლა და ინიდელი ცხენიდან თავდაყარა ვადაყარდა. გათენებლობა ინიდელებმა ალყა მოხსნეს და ბანაკს გაეკლეს. როცა სროლის სიზორე გამოიმეს, აღმოჩნდა, რომ დიქსონმა სამიხნე 1538 იარაღის (დაახლოებით 1400 მტკრი) სიზორიდან დაახი-

ანა. მსვავსი გასროლა თანამედროვე სნაპერისთვისაც რეკორდულია. ბეკერი თაყენისმცემელი ჰყავდა აგრეთვე ერთტეკიანი, ვადასახსნელ საკეტინაი SPRINGFIELD TRAPBOOR-ს. სახელგანთქეული ბუფელო ბილი, როცა სკაუტი და მონადირე იყო, განკურნდავდა მთ დალატარება 50-70 კალიბრის ამ ტიპის მამზინას, რომელსაც „ლუკრეცია ბორჯაია“ უწოილებდა. ამბობდა, მასკავით მქეპიერი და მომცენიბეულია.

ველურ დასავლეთში საკმაოდ ხმზარად იყენებდნენ ორვლულიანი, სანადირო, საფანტის თოფებსაც. ახელი დისტანციებზე სასროლად საფანტის თოფი უმჯობელია. საფანტის ფართოდ გამშის უწარის გამო, სანადირო თოფი დამთ ბრძოლისას, როცა ზუსტად დამიხნება შეუძლებელია, იდეალური იარაღია. როცა 1896 წლის 24 აგვისტოს პოლიციის თოფიკერმა ჰეკ თომასმა 12-კალიბრანი ორვლულიანი თოფის სროლით ცნობილი ბანდიტი ბილ ლუიანი მოკლა (დამნაშავემ დააპყმირებისას პოლიციელს წინააღმდეგობა გაუწია) მოკლულის სხეულზე კატკრის 21 მსროლი მარცხელი დაითვალა.

სახელგანთქეული ბილ ჰიკოკი, როცა თვალი დააკვდა, მუდამ მთ დაატარებდა საფანტის თოფს, რადგან ახლელაზრდობის დროინდელი წიბინების იმედი აღბე ჰქონდა. საფუნტო დიდიფანტის ვევლაზე ცნობილმა მძარცველმა ჩარლზ ბოლტონმა („სუბ ბარტად“ ცნობილი) ვევლა თვალსმხროვლიანი სანადირო თოფით შედარებულმა მოახინდა... რადგან „მუკი ბარტი“ წესიერი და კაცობიყვარე ბანდიტი იყო, ყმალური თავდასხმებისას მისი თოფი გატენილი არც ერთხელ არ ყოფილა, რათა არ დაემუკავებინა თავისი მხვევრბო. ველური დასავლეთის კიდევ ერთი ლეგენდა – განთავტკერი, შუღლი და ექმბი – დოე ზოლიდა იყო. როცა ტუბერკულოზი დაავადდა, რევოლვრის იმეცო უვეე აღარ ჰქონდა, სეროუსის ქეშე ვადაჭიროე 12-კალიბრანი საფანტინა თოფს ატარებდა...

P.S. განთავტკერის ეპოქა ისტორიის ჩანარდა. ბრეტ პარტისა და ოქპერის კოლონიატული პერსონაჟები, რომლებიც დოე-სიტტი ტუმუსტონის ტიპის ქალაქის გარეუბნებში ცხოვრობდნენ, დღეს ამერიკული ფოლკლორის განყოფილ ნაწილად არიან ექველნი. და მხოლოდ პოლიფელურ ვესტრენებში, რძმლებმაც სახელი გაუთქვამს ვონ უეინსა და კლინტ ისტუელს, შეძლებდა კიდევ წახიბო „რეკლევირის კორტუოზის“ კლასიკური დასავლური დული: მისწომბობანი ქალაქის უაყკრივი და მხვერანი ქრახზე მოწინააღმდეგეები ნელ-ნელა უახლოვებდნენ ერთმანეთს. თითოეულ მათგანს ხელი თვისისთან, კოლტის ტარით აქვს გამემუბელო...

პრეზიდენტ ბუშის თბილისის ქუჩებიდან საევაკუაციო აერობორტში "შავი ქორი" იღვბა...

„შავი ქორი“

დასვენა და აღზავება

UH-60 Black Hawk — „შავი ქორი“ ეს სახელი მას შემდეგ გახდა უფრო პოპულარული, რაც ფართო ვერანებზე ამერიკული მძაფრსიუფეტიანი მხატვრული ფილმი „შავი ქორის დაცემა“ გამოჩნდა. ფილმის სიუჟეტის მიხედვით, სომალიში ჩატარებული სპეცოპერაციის დროს ამერიკული სპეცრაზმის დასახმარებლად ქალაქის მოედნის თავზე დაბალ სიმაღლეზე „ჩამოკიდებულ“ „შავ ქორს“ შავკანიანი პარტიზანები ტანკსანიანადმდეგო ყუმბარასატყორცნით **ПНГ-7**-ით აგდებენ...

„შავ ქორს“ საქართველოს ცაშიც მოუწია განავარდნა, მაგრამ ეს ფაქტი ფართო საზოგადოებისთვის თითქმის შეუხშრველი დარჩა. 2005 წლის 9 მაისს თბილისის აერობორტში ორი უზარმაზარი **Boeing-747** დაჯდა. ერთ-ერთით აშშ-ის პრეზიდენტი ჯორჯ ბუში მგზავრობდა.

ამ დროს თბილისის აერობორტში აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების №1 თვითმფრინავის გარდა №1 შვეულმფრენიც იდგა, ოღონდ ცოტა მოფარებული და ის ტელეობიექტივებში არ მოხვედრილა.

„არსენალის“ ინფორმაციით, აშშ-ის პრეზიდენტის გადასაცვანად განკუთვნილი „შავი ქორის“ სალონის ვარიანტი ამერიკული სამხედრო სატრანსპორტო თვითმფრინავით რამდენიმე დღით ადრე ჩამოიტანეს. ამ შეჯავშნულმა შვეულმფრენმა პრეზიდენტ ბუშის ჩამოფრენამდე საცდელი გაფრენაც კი ჩაატარა, სავარაუდოდ, იმ შარშურტით, რომლითაც აშშ-ის პრეზიდენტსა და მის ამაღას ორი დღის განმავლობაში თბილისში უნდა ემობრავათ.

სანამ გაკვირვებული ბუში აბანოთუბანში პატარა კინტოს ცეცხლოვან ცეკ-

ვას პირდაღებული უყურებდა, მის დაცვას „შავი ქორი“ გამზადებული ჰყავდა. ეს დაღვენილი წესია, რადგან სანამ დაცვის ობიექტს მანქანებით გაიყვან ქალაქიდან აერობორტისკენ, უფრო მეტი დრო გაეა, ვიდრე შვეულმფრენის გამოყენების შემთხვევაში. კიდევ კარგი, არუთინიანის გადავებული ხელეუშბარა არ აფეთქდა 10 მაისს, თორემ „შავი ქორი“ თავისუფლების მოედანზე „ჩამოკიდებულია“...

საბედნიეროდ, პრეზიდენტ ბუშს არაფერი გაუგია (როგორც ამბობენ, მას უკვე თვითმფრინავის ბორტზე აცნობეს მომხდარი). მან მშვიდობიანად დატოვა საქართველო. მისი „შავი ქორი“ მამ-

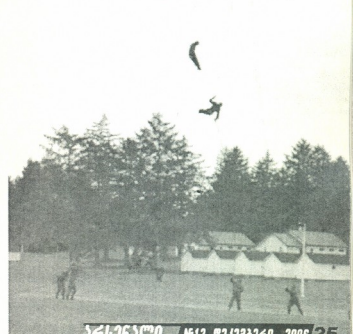
ინვე დაშალეს და სამხედრო-სატრანსპორტო თვითმფრინავით თბილისიდან გააფრინეს...

თქვენი მონა-მორჩილი „შავ ქორს“ 1999 წელს შავი ზღვის შუაგულში გაეცნო. მაშინ ამერიკული ფრეგატით **FFG-55 ELROD**-ით მომიწია ცურვამ.

ამ 137 მ-იანი ფრეგატის ბოლოში საშვეულმფრენო მოედანია მოწყობილი, ორი „შავი ქორი“ კი წინ, სპეციალურ

შავ ზღვაში ამერიკული ფრეგატის „ელროდის“ თავზე „საზღვაო ქორები“ მიფრინავენ...

აშშ-ის პრეზიდენტის
შვეულმფრენი №1

ანგარში ინახება. ოღონდ ეს „შვი ქორის“ საზღვაო ვარიანტი SH-60B Sea Hawk-ებია. მათ ხრახნები და კუდი გვეცემა, გემბანიდან აფრენის წინ „საზღვაო ქორის“ ბოლომდე უშლიან კუდას და ხრახნებს, პილიონებზე ორ ტორპედოს დაკიდებენ... შვეულმფრენი აღჭურვილია თანამედროვე რადიოელექტრონიული აპარატურითა და სპეციალური მაგნიტომეტრებით, რომლებმაც წყალქვეშ მცურავი ობიექტები უნდა აღმოაჩინოს. ამერიკელი SH-60B-ის საბჭოთა ანალოგები იყვნენ ასევე წყალქვეშ ნაგების საწინააღმდეგო შვეულმფრენები Ми-14 და Ka-27-ები.

განსაკუთრებით შიამბეჭდავია, როდესაც „ზღვის ქორი“ ფრეგატის გემბანიდან ფრინდება. ეს საკმაოდ სასიფთაოა, რადგან ტექნიკური პრობლემისა თუ არასწორი პილოტაჟის გამო „ზღვის ქორი“, შესაძლოა, ფრეგატის კორპუსის ნაშენებს შეეჯახოს. დღევანდის ვებ-ბანზე დაჯდომის წინ „ზღვის ქორის“

ფიუჯელაჟიდან ჩამოშვებული კაუჭი ედება გემბანის სპეციალურ სამკარს და შვეულმფრენი მყარად ფიქსირდება ფრეგატის ვებბანზე.

UH-60 Black Hawk-ი, როგორც მრავალდანიშნულების შვეულმფრენი, ცნობილი ამერიკული საავიაციო ფირმა „სიკორსკის“ საკონსტრუქტორ ბიუროში შეიქმნა სამოქალაქო S-70-ის ბაზაზე. „შავ ქორს“ ამერიკულ ჯარში კარგად ცნობილი Bell UH-1 Iroquois უნდა შეეცალა.

„შავი ქორი“ პაერში პირველად 1974 წლის 17 ოქტომბერს აფრინდა, ხოლო ორი წლის შემდეგ კი პენტაგონის გამოცხადებულ ტენდერშიც გაიმარჯვა, სდაც „ბელისა“ და „ბოინგის“ შვეულმფრენებს აჯობა.

პირველი სერიული UH-60A 1978 წელს აფრინდა. იგი განკუთვნილი იყო 14 შეიარაღებული მებრძოლის გადასაცემად ან ფიუჯელაჟის ქვეშ 3,6 ტონა ტვირთის წასაღებად. საჭიროების შემთხვევაში,

ჩახვილი ღოსი: UH-60A Black Hawk-ის მთავარი ხრახნის დიამეტრი 16 მ-ზე მეტია; თავად შვეულმფრენის სიგრძე 15 მ-ს აღემატება, სიმაღლე კი 5 მ-ს; ცარიული „შვი ქორი“ 5,1 ტონას იწონის, მაქსიმალური ასაფრენი მასა კი 9,1 ტონა უტოლდება. შვეულმფრენს ორი აირტურბინიანი ძრავა აქვს, თითოეული 1645 ცმ-ის სიძლიერის ფრენის მაქსიმალური სიქარევა 296 კმ/სთ, კრესერული კი 268 კმ/სთ. შიდაფრეზში ჩახსმული 1363 ლიტრი საავიაციო ნავთით „შვი ქორი“ 1630 კმ-ს ფარავს, დამატებითი ჩამოსაკიდ აგზებში ჩახსმული 1400 ლიტრით კი ფრენის სიშორე 2220 კმ-ს აღწევს, თუმცა საბრძოლო მოქმედების რადიუსი 690 კმ-ითაა განსაზღვრული.

„შვი ქორის“ ეკიპაჟი 2-3 კაციდან შედგება, სალონი 14 შეიარაღებული ჯარისკაცი თავსდება, ან ექვსი დაჭრილის დანოვა შეიძლება, ან 1197 კგ ტვირთის ჩადება, ან გარეთა ბაგირზე 3629 კგ ტვირთის ჩამოკიდება.

ფიუჯელაჟის გვერდებზე დამაგრებულ პილიონებზე 4576 კგ საერთო მასის შეიარაღების ჩამოკიდება შეიძლება, მათ შორის უმართავი რაკეტების გასაშვები ბლოკები ან Hellfire ტრანს ტანვანინააღმდეგო რაკეტების, ან სულაც დამატებითი სანავის აფრენისა. ფიუჯელაჟის ორივე მხარეზე გაღებული კარებში ტყვიამფრქვევები დგას.

ვევაში, „შავ ქორს“ გვერდებზე პილოტის უმარტინოდა, რომლებზე ტანკ-საწინააღმდეგო მართავი რაკეტების Hellfire-ების ჩამოკიდება შეიძლება. სალონი კი ტყვიამფრქვევებს აყენებენ.

დღემდე „შვი ქორის“ 24 მოდიფიკაციაზეა აგებული, მაგრამ ყველა მათგანი სერიულად არ გამოუშვათ.

UH-60A – სწორედ ასე ეწოდებოდა იმ 9 „შავ ქორს“, რომლებშიც მაღალკომბორტული სალონები გაშვალა VIP-გზადრების გადასაცემად. აშშ-ის პრეზიდენტის თბილისის თავზე გამოჩენილი „შვი ქორიც“ ამ პარტიიდან უნდა იყოს, მაგრამ მას NH-60 Presidential Hawk-ი ჰქვია. იგი სხვა „შვი ქორებისგან“ იმით განსხვავდება, რომ მეტეოლოკატორითაა აღჭურვილი (ე.ი. შეუძლია იფრინოს რთულ მეტეოროლოგიურ პირობებშიც), გამონბოლქვი გახურებული აირების გასაფრთხილებლად ძრავების საქმენებზე დამკვი მოწყობილობები აქვს დამონტაჟებული,

„ზღვის ქორს“
საწვავს
დაუჯდომლად,
ხომალდის
გემბანიდან
უსხამენ...

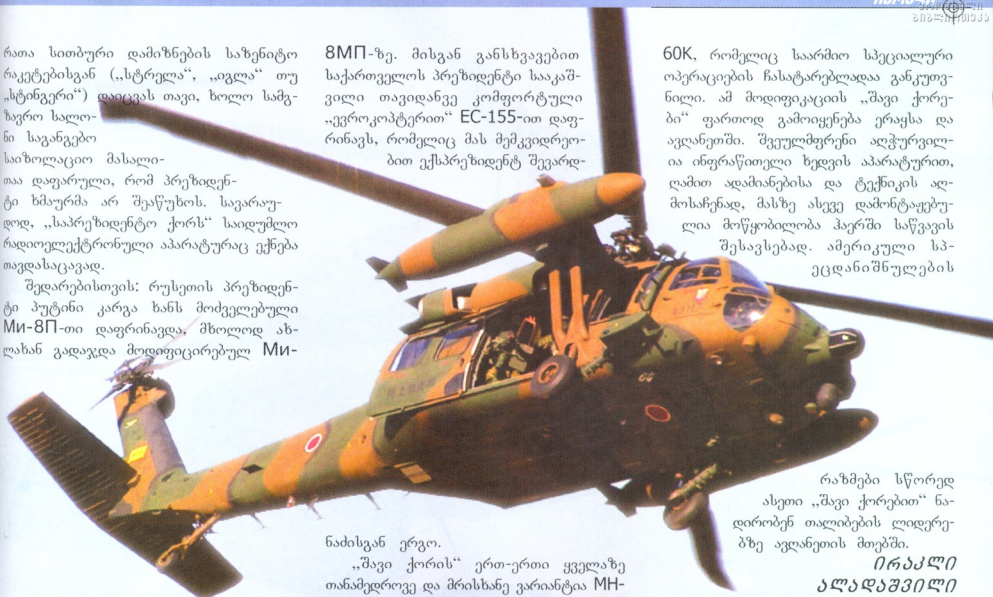

რათა სითბური დამიზნების საზენიტო რაკეტებისგან („სტრელა“, „ივლა“ თუ „სტინგერი“) დაცვის თვით, ხოლო სამზარეულო სალონი საგანგებო საიზოლაციო მასალითაა დაფარული, რომ პრეზიდენტი ხმაურმა არ შეაწუხოს. საგარეულოდ, „საპრეზიდენტო ქორს“ საიდუმლო რადიოელექტრონული აპარატურაც ეჭნება თუელასაცავად.

შედარებისთვის: რუსეთის პრეზიდენტი პუტინი კარგა ხანს მოძველებული Ми-8П-ით დაფრინავდა, მხოლოდ ახლახან გადავდა მოდიფიცირებულ Ми-

8МП-ზე. მისგან განსხვავებით საქართველოს პრეზიდენტი სააკაშვილი თავიდანვე კომფორტული „ევროკოპტერი“ EC-155-ით დაფრინავს, რომელიც მას შემკვიდრობით ექსპრეზიდენტ შვეკარდ-

60K, რომელიც საარმიო სპეციალური ოპერაციების ჩასატარებლადაა განკუთვნილი. ამ მოდიფიკაციის „შავი ქორები“ ფართოდ გამოიყენება ერაყსა და ავღანეთში. შვეულმფრენი აღჭურვილია ინფრასითიული ზედავის აპარატურით, ღამით ადამიანებისა და ტექნიკის აღმოსაჩნად, მასზე ასევე დამორტყეულია მოწყობილობა პერში საწვავის შესავსებად. ამერიკული სპეცდანიშნულები

ნადისგან ევრო.
„შავი ქორის“ ერთ-ერთი ყველაზე თანამედროვე და მრისხან ვარიანტია MH-

რაზმები სწორედ ასეთი „შავი ქორებით“ ნადირობენ თაღბების ლიდერებზე ავღანეთის მიტყმში.

ირაკლი ალადაშვილი

„შეგმა ქორმა“ ბაღდადში ძალიან დიდი მოცულობის სამუშაო შეასრულა...

არსენალი

2007

UH-60 Black Hawk

	იანვარი	თებერვალი	მარტი	აპრილი	მაისი	ივნისი	ივლისი	აგვისტო	სექტემბერი	ოქტომბერი	ნოემბერი	დეკემბერი
ო.ა.შ.	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
საფ.შ.	7 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
ოთხ.შ.	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
პარ.შ.	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
პ.შ.	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
შ.შ.	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29
კვ.	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	6 13 20 27	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30

LEGION ETRANGERE

შავსაფარიანი ლეგიონი

სალაშისი ოზანში

ლევიონში შესვლის შემდეგ, 4 თვის განმავლობაში გეკრძალება გარე სამყაროსთან კონტაქტი. — არც დარეკვა და არც წერილების გაგზავნა არ შეიძლება (თუმცა წესდება ამას არ გეკრძალავს). მძღვლები პუნქტიდან კვირათა ორჯერ ასაღწევლებს ქალაქ ოზანში (მარსელიდან 15 კილომეტრში) აგზავნიან, სადაც მდებარეობს ლევიონის შტაბინა (IRE).

სტრასბურგის რკინიგზის სადგურზე მატარებელს დიდხანს არ დაელოდებიან. იგი მალევე ჩამოვა. ჩვენი რამდენიმე მე-2 ხარისხის კუეცე გამოყოფილია. დავიძარათ. საერთო განწყობილება ძალიან კარგი იყო. ვლადარაკობით ინტელიურად და რუსულად; მათ, ვისაც არ ესმდათ, თანამშემულები უთარგმნიდნენ. ჩემს მეტე ქართველი არაყინ იყო. სტასბურგიდან მარსელამდე ჩასასვლელად მთელი საფრანგეთი უნდა გაიარო. ამიტომ

ნანოლი II (ახალწვეულის მოგონებები)

„არსენალმა“ ადრინდელ ნომრებში საკმაოდ დაწვრილებით განიხილა საფრანგეთის უცხოური ლეგიონის ისტორია, მასში რეკრუტების მიღების წესები და ა.შ. თუმცა მის შემდეგ უკვე საკმაო ხანიც გაივლია და თან მკითხველების ინტერესი ამ თემისადმი არ განელებულა. ვინაიდან იმ პერიოდში „არსენალი“ შედარებით მცირეტირაფიანი გახლდათ, ბევრმა ჩვენმა დღევანდელმა მკითხველმა ვერ მოახერხა იმ პუბლიკაციების გაგნობა. ამიტომ სპეციალურად მათთვის, ვინც დაინტერესებულია ამ საბრძოლო შენაერთით, ერთი ქართველი ლეგიონერი ირანში მბმარაშვილი მოემეხნეთ და ისიც თვლისსმეიერად დაგვათანხმდა მოეთხორო როგორც ლევიონის, ისე მასთან დაკავშირებული საკუთარი ისტორიები.

დრო ბერი გეკრძდა. ვისხვითი. ვლადარაკობით. ვეწვლით. ერთმანეთს ვეკნობოდით. ვისმხვლით და ვეცეცხვოდით ჩვენი ცხოვრების ისტორიებს. ალბათ, ჩვენ შორის ყველა კონტინენტის წარმომადგენელი იყო, — დაწყებული რუსებით და დამთავრებული ჩინელებით. უმეტესობას მწელი ცხოვრება ჰქონდა გამოვლილი. ზოგი საფრანგეთში ჩამოსასვლელად სატვირო გემის ტრიუმში იმხლებოდა, ზოგმა მდინარე ოდერი ზამთარში გადმოცურა (პოლნეთ-გურმანის საზღვარი); უკანაილი მშა ბონდარი პოლანდიდან ველოსიპედით ჩამოვიდა. რუსების უმეტესობა ყოფილი სამხედროები იყვნენ. მათ შორის ВДВ-ს კაპიტანიც იყო, რომელმაც 1994-95 წლის ზამთარში გროზნოში თითქმის მთელი ასეული დატოვა; კოსტია რამშენკოვი (ყბარღოელი ბაჰა) თავის T-72-ში თურმე ორჯერ კონადამ ჩამწვარა,ორივე კეპაჰადან მას მეტე არაყინ ვადანჩენილა. ასე რომ, ვლადარაკო ბერი გეკრძდა. იყვნენ ისეთებიც, თავიანი ქვეყნებში რომ იტყნებოდნენ, და ლევიონში თავის შესასვლელად შევიდნენ.

საზოგადოდ, ლევიონი არ იღებს ინტერპოლის მიერ ძებნილ პირებს. მამინებ ანაბეგლებს ავიღებენ და კომპიუტერში გამოწმებენ, მაგრამ თუ ვიყავთ, რუსეთში ან ჩინეთში იტყნებენ, ანდა ნასამართლედი იყავი, ამას ვერაყინ შეამწმებს, ამიტომ ლევიონში კომინანლური ელემენტები მრავლად არიან.

ფრანგული უცხოური ლეგიონი, როგორც ყველა კლიბური ნაწილი, დღეიკოს ბიჭების ადგილი ნამდვილად არ არის. იმ დავილებების შესწრულება, რომლებიც ლევიონერს უწევს, ძალიან მტკიცე ნებისყოფის ამაძიანს საჭიროებს.

ჩვეელი მარსელში, რომლის რკინიგზის სადგური ქარხნის დარბაზს წაავჯდა, სადგურის წინ ავტობუსი გველოდებოდა წარწერით: „Legion Etranger-Arme de la

France“ — „უცხოური ლეგიონი — ფრანგული არმია“. გადავლისს შემდეგ ავტობუსში შევეჯვარეს და ობანქორი გვეცხვრობო. ობანი ტიპური სამხრეთული ქალაქა.

პოლკე ქალაქის განაპირა, მთავრე განლაგებული. შესასვლელში ორი სადგურითი ფორმაში გამოწმობი ლევიონერი იდგა. მოკლესასელიანი პერანგებზე მდებელი უარსყნავდით და თავზე ქაქითა თეთრი გეჭები ეხურათ. ხვლთ ორივეს უცნური ავტომატები ჰქონდათ (FAMAS). რადიცი რომის პაბის შევიცილილ ვარდილებს ჰგავდნენ.

ავტობუსში მორივე სერვანტი ამოვიდა. ვაღავთვოდა და ნაწილში შესვლის უფლება მოგვცა. ავტობუსი ნელა დაძრა და ცოტა ხნის შემდეგ რკინის ბაზო შეტობილილ მოძინის შესასვლელთან გაქერდა, რომლის შვითი ორსართულიანი შენობა იდგა. კილცამ ამოი ვავილო. შეველით. ჩვენი ვვარები პაიკითხეს; რაც გეკრძდა, საწყობში ჩავვაპარებინეს და ჩვენი ტანსაცმლის სანაცვლად ნახშირი ფრანგული არმიის ცისქერი სპირტული ფორმები დავეტირებს (ზაფხულში შავ შორტებსა და შავ მისურებს ავიტყნებ). ფული, ვისაც უნდა, შეუქლო დეპოზიტზე შეეტანა. მაგრამ ამას არავის აძიებდნენ.

ფაზარმა ორსართულიანი საწოლებით გაქვდილი ოთახების რიგს წარმოადგინდა. თითო ოთახში 20 კაცამდე ეტყოდა. პირადად ჰივინის საწოლებებს, კბილის პასტას თუ საცელებს, ადგილზე გაძეოდნენ. რადგან ობანში საღამოს ჩაველით, იქორბინებ დოვაგელებს ვერ მოვასწარი. ვვ კი არა, არაყერი ვეკაშებს, რადგან ვანშმის დრო გასული იყო.

დღითი 4სთ-სა 15წუთზე წამოვჯვარეს საწოლებიდან და თხელი სპორტული ტანსაცმლის ამარა გარეთ გამოვჯვარეს. სამწინლად ციოდა, ზღვიდან ქარი უტყრავდა. თავშესაფარიც არსად იყო, ამიტომ

გასათბობად აჭიმევენ ვაკეთებდი. მიელი ტერიტორია ორი-სამი ჩოგბურთის კორტისხელა თუ იქნებოდა, ჩვენ კი 200 კაცამდე ვიყავით. პატარ-პატარა ჯგუფებს ვიკრიბებოდი (უმეტესად ეროვნების მიხედვით). ზოგიც მარტო ივდა და დღობდა ივის, რაზე ან ვისზე ფიქრობდა. ფსხედი, პაპირისს პაპირისზე ვეწვდი, რომლის ყაფაც იცე, კლუბში შეიძლება და ელახანდარობდი. 6 საათისათვის სასურო თავდაცვისმავარი სირენა ჩაირია, რომელმაც მოწყობა გვაძინო. მაშინვე შინობის მთორე მხარეს მდებარე პლაცისკენ გაიქცეით, დავიანებულები აჭიმევის გაკეთებით დასაჯეს. ჩვენი მწყობრის მარჯვნივ სამხედრო ფორმაში გამოწყობილი ოცამდე მომავალი ლეგიონერი ივდა. მათ მუანე ბერეტებზე არანაირი განმასხვავებელი ნიშანი არ ეკეთათ (როგორც ერთმა პოლიციელმა ამხსნა, ესენი ევროე წოდებული Rouge-ები, წითლები იყვნენ, რომლებსაც უკვე ყველა ტრესტი ვაკვლით და „კასტელში“ წასვლას ელოდნენ). მალე სამხარეულისკენ გავემართეთ. წინ Rouge-ები მეგვიდოდნენ. სადილი ერთი ფინჯანი ყვის, შოკოლადის ან რძისგან, ცოტაოდენი ვუბისა და კარაქისგან შედგებოდა. კვირამი რამდენიმეჯერ კრუასანებსაც გვაძლევდნენ. არ ვიცოდი, რომ სადილი ორ წუთზე მეტხანს არ გრძობდებოდა, ამიტომ გაკვირვებული შევეკურებდი მეგობრებს, რომლებიც გამწარებულნი ილუკებოდნენ და ქვეყანა სთიხთ პირს ითოქავდნენ.

სადილის შემდეგ ისევ „ზინაში“ დავებრუნეს. რაღაც ახლის, ამოუცნობის მოლოდინში ვიყავი, მაგრამ საუზმემდე არაფერი მომხდარა.

სულ ახალ-ახალი ხალხი ვიყავანი. ჩემი მომავალი მეგობარი სანა სარატოვი ბიოლოგიის მასწავლებელი იყო. ქვეყანა

რომ გადატრიალდა, კრივიო როგის ობონში შევიდა, სადაც ერთ-ერთი ოპერაციისას შემთხვევით თანამშრომელი მოკლა. სამსახურიდან გათავისუფლებულმა ყველაფერზე გული აიყრა და ლეგიონში, როგორც თეთონ ამბობდა, სიკვდილის საძებრად ჩამოვიდა.

ნელ-ნელა სიტუაციაში ვერკვედი. უფრო და უფრო მომწონდა აჭურობა. ყველაფერი ახალი და ძალიან საინტერესო იყო. მეც ახალგაზრდა ვიყავი. იმ დღეებდან თავში ორი პოლიციელის ისტორია ჩამჩნა. ერთს „ათაის ქალას“ ეძახდნენ, მეორეს – „ჩონჩხს“. ორივე ძალიან გამხდარი იყო. საკონცენტრაციო ბანაკში წამე-

ოფებს ჰკვდნენ. 18-19 წლისანი თუ იქნებოდნენ. სახის კანი გამოშრალი ჰქონდათ. ამომავლარი ვერძობლები მათ სახეს უცნაურ გამოძეტყველებას აძლევდა. კვილი და მხარული ბიჭები იყვნენ. ორივეს ერთად გადაეწყვტა ლეგიონში შესვლა. ნაცვლად იმისა, საელროში მოსულიყვნენ და ვიხები თოხიანი, საზღვარი ცურები გადაეყვითათ; მიული ვერონა ავტოსტაპით მოუვლიათ. ფული მალევე გამოიღვითათ, ალბათ ფეხით გადმოუვლიათ და საფრანგეთში გაემოსულან. ჩამოსვლას ორი თვე მოანდომეს. ტყეში ან მტოვებულ ქოხებში ებინათ. საუმელს ან ბაღებში იპარავდნენ, ან მფინარეში დავკრილი თევზით იკვებებოდნენ. მათმა გამძლობამ და მიზანდასახულობამ გამაკვირა...

ფრანგულად ერთი სიტყვაც არ ვიცოდი, სხვა ენაზე ლაპარაკი კი (როდესაც ინსტრუქტორებს ემბოდი ჩვენი) სასტიკად იკრძალებოდა. ყველა პრძანება ფრანგულად გაიცემოდა, ჩვენ კი პირდაპირულები შევიქცებოდით და ვედილობდით, ამ სიტყვების მფინარეში რაზე გავყურჩნია. ხანდახან ფრანგები გვითარგმნიდნენ ინგლისურად.

ყოველდღე მოხალისეთა ახალ-ახალი ჯგუფები მოჰყავდათ. კვირამი ერთხელ 30-კაციანი Rouge-ი კასტელში მიდიდა (კასტელი – კასტელნოუდარი ლეგიონის საწვრთნელი ბაზა, სადაც მე-4 RE იძიოფება და რომელიც ყველა ლეგიონერს სხუეს). ასე რომ, გარშემო დიდი აურზაური ტრიალებდა.

ერთი კვირის შემდეგ ჩემი ჯგუფიდან, რომელიან ერთადეც სტრასბურგიდან ჩამოიძიანეს, სულ საბოილე კაცი დარჩა. ზოგმა

შესარჩევი ტესტები ვერ გაიარა, ზოგმა თითონ თქვა უარი. ლეგიონში მოხალისეების 12%-ს იღებენ.

ობანში სამ კვირამდე ვაგრებენ. ამ დროს ყოველ წუთს შეგიძლია უარი თქვა და შინ დაბრუნდე. სამი კვირის შემდეგ ხელს აწერ დაგლავაციას, რის შემდეგაც შენ ლეგიონს ეკუთნი.

დღე ნელა გადიოდა. უსაქმურად ვისხდით. მოხალისეთა წარმოშობის მიხედვით პატარ-პატარა ჯგუფებში იყრიან თავს. ყველაფერი ენის უცოდინარობის ბრალია. მოხალისეთა ერთ მესამედს ფრანგები შეადგენენ. თეორიულად მათ ლეგიონში სამსახური ვერაღებიათ, ამიტომ ფრანგებს იღებენ როგორც კანადელებს, ბელგიელებს ან შვეიცარიელებს.

პირად მონაცემებს ვარა მარტო ფრანგებს უცვდიან. სახელს, გარს, დაბადების თარიღს, ადგილს, მშობლების სახელებს ყველა მოხალისე აუცილებლად იცვლის.

სახელის არჩევისას ერთი ლიტველი სერჟანტი შემხვდა, რომელმაც უფლება მიძღვა, თითოზე ამერჩია ჩემი მონაცემები. გვარი იმავე ასოზე უნდა იწყებოდას, რომელზეც შენი ნამდვილი გვარი იწყება. აცა გავხდი მა.....სხვისი მაგივრად მა.....ც. სამი წლის შემდეგ, განცხადების საფუძველზე, შეგიძლია ნამდვილი მონაცემები დაიბრუნი.

ლეგიონერის გამწვევრა სასურველი არ არის. თუ რომელიმე ლეგიონერის ფოტო შემხვებდით თურნაღმაც არ გაუზიზიო მოხელა (ასეთი შემთხვევები იყო), მას უფლება აქვს, სახელისა და გვარის ხელახალი შეცვლა და ხელა ნაწილიმდე გადაყვანა მოითხოვოს.

ობანში ყოფნის სამი კვირის განმავლობაში კანდიდატს ძირფესვიანად ამოწმებენ. მან უნდა გაიაროს სამედიცინო და ფსიქოტესტები; უპოშმებენ ფიზიკურ გამძლეობას. ამდროულად, სამხედრო კონტრაზაზერვა მასზე ყველა ხელმისაწვდომ ინფორმაციას აგროვებს.

საპოლიცონო კომისია

საპოლიცინო შემოწმებისას გისინჯავენ წნევას, მხედველობას, სმენას, საერთო ჯანმრთელობის მდგომარეობას; გავცინებენ ანკეროლოგმაც (ძირითადად, კოორდინაცია შეგვიძლია — ცხვირთან თითის მიტანა და ა.შ.), რა თქმა უნდა, დანტისტმაც. თუ კანდიდატს კბილები ცუდ მდგომარეობაში აქვს, მაგრამ ლეგიონში მიუღებელია, მას სამკურნალო აგზანაინ (რა თქმა უნდა, უფასოდ). გულდასმით ათვალიერებენ კანს მიუღ სხეულზე. ეძებენ ყველანაირი ოპერაციის ან კრილობის ნაკვალევს; აღნიშნავენ ყველანაირ ტატუირებას. ასე რომ, თუ ბრმა ან ძალიან მსუქანი არა ხარ, სამედიცინო ტესტებს იოლად გაივლი. ყვე-

ლაზე მეტ ხალხს მინც სამხედრო ინტრაზერვა, ე.წ. „გესტაპო“ ყრის.

დღე ყურადღებას აქცევენ ნაიარვეებს. მოავარია, ზურგმალბი, თუბი და ფეხები არ გკინდეს დაზიანებული, რადგან სხეულის სწორედ ეს ნაწილებია დატვირთული წერილის პერიოდში.

ლეგიონი ძალიან მობილური ნაწილია და ფიზიკური გამძლეობა აქ დღე როდის თამაშობს. დღმდე ლეგიონის დევიზია — „Marche ou crewe“ — „იარე ან მოკვდი“, რომელიც კარგად ასახავს, რა გელის „კასტელში“.

ლეგიონის გრძელი მარშების დიდი ტრადიცია აქვს, რომლის დროსაც ცუდად მოგებულმა ბაიონკმა, მარშისიყვის ფეხის შუქრეკვლობამ, შესაძლოა, ცხოვრება ფეხმწაროს. ჩემი თვლით მინახავს, ე.წ. RAI — მარშის დროს (რომელიც ითხოვნიან წერილის ბოლოს იმართება და 130 კმ-ს მოიცავს) გარისკავდნენ ტურფების მაგივრად ერთი, დიდი, დაკეპილი სისხლიანი მასა რომ ჰკინდათ. წინდებიდან სისხლი წურწურით მოსდიოდათ. არ გაჩერებულან. „Marche ou crewe“. ამ ვარჯიშის მიზანია, გამოგარითოს ფიზიკურად და ფსიქოლოგიურად, მეტაქციოს თავის (ფეხების) მოვლა. ყველა წერილმანს დიდი მნიშვნელობა აქვს — კენჭმა, რომელიც ბაიონკში ჩაგვივარდა, ან გაურეცხავმა წინდებმა შესაძლოა, თავებიც გაწვეცილინოს.

ფსიქოტესტები ძნელი ჩასაბარებელი არ არის. ის თთბი პატარა 4 წინესიგან შედგება. თითო წუგის შესასესებად ათი-თხუთმეტი წუთი გეპლევა. ტესტებით ინტელექტს ამოწმებენ და მერე პუნქტებით აფასებენ. მაქსიმალური 20 პუნქტია. მე 12 მოვაგროვე.

LE GESTAPO

ყველაზე მეტი კანდიდატი ე. წ. „გე-

სტაპო“ შემდეგ მიდის. სახელი ყრმნ კარგად არ გხედება, მაგრამ ზედმეწეწი გადმოგვეცმს, რა ფუნქციას ასრულებს იგი ლეგიონში. სხვაგვარად რომ თთქვათ, იგი ლეგიონის კონტრაზაზერვაა. მას ყველას კანდიდატების დაკითხვა და მათი მოწვევის სემოწმება. დაკითხვაზე მონაშტებს მოხალისის მოტივაცია, აკვირდებიან მის ქცევას ლაბარაკის დროს — იტყუება თუ არა. აკვირდებიან მის ფსიქიკურ გამძლეობას. მოხალისე ჰყვება თავის ბიოგრაფიას, უნდა დაასაბუთოს, რატომ გადაწყვიტა ლეგიონში შესულა; აკითხებიან, სპორტის რომელი სახეობებით იყო დაკავებული (პრობლემებს გუნდურ სახეობებს ანიჭებენ). დაკითხვა შენ მშრობლოურ ენაზე მამდინარეობს, მაგრამ ქართულის მქონდე რაკ არაიცი თუ, მულგარული მომბინეს, რომელიც რუსულად კარგად ლაბარაკობდა. აკვირე თითის ანაბეჭდებიც. მოკლე, ყველანაირად გამოწმებენ.

GESTAPO ეძებს მათ, რომელიც ცხოვრების შეცვლა სურთ, დისციპლინირებულნი და ამტანები; მათ, ვისაც ყოველდღეობა მოაბეზრდა და ლეგიონში თავგდასაღების საძებრად მივლია; ხალხს, რომელიც წარსულის დავისწება სურთ. ასეთისთვის ლეგიონი ზედამტკიცებელია — ახალი სახელი და გვარი, ახალი ნაცენობები, ახალი ადგილები. სახლს და ოჯახს მგებობები ცვლიან. ყოველდღეობას კი სმა, ჩხუბები, ბოზები, დისციპლინა და სპორტს. ფეხის დროც კი არ ვერება.

LEGIO PATRIA NOSTRA — ლეგიონი ჩვენი სამშობლო

დაკითხვისას სიმაროლე უნდა თქვა. თუ იცრუებ, აუცილებლად უნდა დაიბასთეორო, რომ მერე დაკითხვისას არ წამოგვედეს (გესტაპომ ორჯერ დაგკითხის). თუ სიცრუეში გამოგვიტყობს, ლეგიონი-

კარს სამუდამოდ მივიხურავენ.

სამი კვირის თავზე, როდესაც ყველა ტესტი ჩაბარებული მქონდა, 30-მდე კაცი პლაცზე დაგვაყენეს. სერჟანტმა გვარების ამოკითხვა დაიწყო. გამოასახელებული მარჯვნივ უნდა გადასულიყვნენ. მივხვდი, ეს გადაწყვეტი მომინტი იყო. ახლა გავივებდი, მიმიღეს თუ არა, მაგრამ ის კი არ ყოილი, მარჯვნივ გადასვლა ჩარიცხვას ნიშნავდა თუ გავდებას.

გული ყელში მქონდა მიბეჩენილი სიის ამოკითხვა დამთავრდა. მარჯვნივ გადასულებს, რომელთა შორის მეც ვიყავი, გვიბრძანეს სერჟანტს გავეყოლიდით. პლაცზე დარჩენილებმა სველიანად გაგვაცალეს თვალი. მას შემდეგ ისინი აღარასოდეს მინახავს. უცებ გავიანზრე, რომ მიმიღეს – ჩარიცხული ვარ. ყვირილი მომინდა, ნატკრა რეალობად მექცა, წინ თავდასასვლებით სავსე ცხოვრება მუდღეობდა... თავდასასვლებითა და დიდი გასაჭირითაც, რომლის წარმოადგენა მაშინ არ შემქმძლო.

Rouge-ში (ასე უწოდებენ კანდიდატებს კასტელში წასვლამდე) მიღების შემდეგ ობანში კიდევ ერთი კვირა დავყავი, ახალ ტანსაცმელსა და ბაიონეტს ვირგებდით (რუქში მიღების შემდეგ უკვე სამხედრო ფორმით დადიხარ). დავკვირვებ ვეფაფერი, რაც გეკვირდებოდა; ორი ბრეზენტის ე.წ. მეზღვარის ჩანთა, სამი კომპლექტი სამხედრო ფორმა, ორი წყვილი „არენჯერისი“ – სამხედრო ბაიონეტი, წინდები, საალულო და საპარაფო ფორმა, გრძელი თუ მოკლესახელობიანი პერანგები, ქაშრები, მისიურები, მათარა და საველე დასაკეცი ქვაბები, სამხედრო დანა ე.წ. TATU. ამასთან, უამრავი წვილიმანიც, რომელიც დღეს აღარ მახსენდება. ყველაზე მთავარი – თეთრი კეპი ცელოფანის პარკში უნდა შეგვექნას. მისი დახურვა სასტიკად გვეკრძალებოდა. ამის უფლება მარტო 60-ქოლიმეტრიანი ექვ. კეპი-მარშის შემდეგ გვძლევდა.

რუქში ფიფისას უფრო „საასუსხისმგებლ“ დავატებებს ვგაძლევდნენ. ეს იყო სასადლოში დასაჭება, სატყორით მტქნების ჩამოტყორთვა და ა.შ. მე უნერაღი სამუშაო მტროვ. ერთ მშვენიერ დღეს მწვანე სამხედრო ავტობუსში ჩავესხეს და პილუბებში წავიყვანეს. პილუბი ფრანგული უცხოური ლეგიონის სტატიონარული ერთეულია. ეს არაფრისმთქმელი სახელი ლეგიონის ინვალიდთა და მოხუცთა პანსიონატს ჰქვია. ესაა ადგილი მათთვის, რომელთაც არ შესწევთ ძალა ნორმალური ცხოვრებით იცხოვროს; ყველასაც მიტოვებდნენ აღსასრულს აქ – პილუბებში ელოვებთან (ფრანგული სიტყვა Les anciens ზუსტად გადმოცემს მათ სტატუსს).

სამუშაო ბევრი არაფერი გვექონდა და თავისუფლად დროს მოხუცებთან საუბარში ვატარებდით, ისინი საუბარს მოწყურებულნი დიდი საიუმონებით გველაპარაკებოდნენ თავიანთ ცხოვრებაზე. უმეტესობა მეორე მსოფლიო ომის, ინდოჩინეთისა და ალკირის ვეტერანები იყო. ერთი ჩემი მეგობრის მონაყოლი ჩამრჩა მეხსიერებაში. იგი ნავეის დასაწვავად განაწვილეს. რამდენიმე საათში უკან გაოვრებული დაბრუნდა. რა მოხდა-მეთქი, ვთხოვე, მან კი ასეთი რამ მოამბო. შუადღე იქნებოდა, როდესაც სერჟანტი და ორი ლეგიონერი მისულან, თან მწვანე ამერიკის ყუთი მიუტანიათ დასაწვავად. ყუთში გარდაცვლილი ლეგიონერის პირად ნივთი ინახებოდა (წესისამებრ, თუ ვარ-დაცვლებიდან მეორე წლისთავზე ნივთებს არავინ მიაკითხა, ისინი უნდა განადგურდეს). თითქოს ვიღაც მოგვცალი, ამბობდა, თავს ძალიან ცუდად გრძობდა. ყუთში ლეგიონერის საბუთებისა და წრდილების გარდა, მისი ახალგაზრდობის ფოტოებიც ინახებოდა. ერთ-ერთიდან ახალგაზრდა SS-ის ოფიცერი ექიტირებდა. ბალტისპირელი ყოფილა. წარმოვიფიქრეთ მისი ცხოვრების გზა. ალბათ, რამდენი ვაჭორეება და თავდავსაგალი გამოჰყოლია: სამშობლოს მიტოვება, მეორე მსოფლიო ომი, ვიენაში, ალკირი – რამდენი ჰქონდა მოსაკალი;

მისი ცხოვრების დასასრული პილუბის სამაგვრე განალებული ცეცხლი და სერჟანტის მიერ ინგლისურად გაცემული ბრძანება Burn it! Now! აღმოჩნდა.

ეს ის დღეებია, რომლებიც მესხიერებაში სიცოცხლის პილიმდე გრძება.

კასტელში გამგზავრებაზე ორი დღით ადრე, რომელიც ჩვეულებისამებრ პარაკეობით ხდება, მე-4 პოლკიდან ლეგიონერების გუგუი ჩამოვიდა, ლეიტენანტის, სერჟანტისა და ორი კარალის შემადგენლობით. როგორც შემდეგ აღმოჩნდა, ჩემნი მომავალი ინსტრუქტორები იყვნენ. უცაღ ყველაფერი შეიცვალა. კარალები ძალიან ნერვიულები და აგრესიულები ჩანდნენ. ჩამოსვლისთანავე ხუთიკოლიმეტრიანი კროსი მოგვიწვეს, რომელიც სირბილს მოუწევლებს უსასრულო გვექვენა (რა ვიციოდი, თუ ეს, იმასთან შედარებით, რაც გველიდა, უწინებელი თამაში იყო). პრასნებას ყველა ყვირილით იძლიოდა და ჩვენც თავკედომგვლავლით ვაგრბობდით.

გამგზავრების დღეს (დამეს) ჩვენი ბარე მწვანე ავტობუსში შეყვარო. სწრაფად გადავფრავს (სულ ოცდარიმეტრი ვიყავი) და თავსმნა წვიმამი გზას გავედევით ქალაქ კასტელნაუდარისკენ, სადაც ჩემი, და არა მარტო ჩემი, ცხოვრების თიხი უმენდელი თვე გაატარებე. ეს არის ადგილი, სადაც ყველანაირი იღუპია ჰქრება!

ტერიტორიული დაჯგუფებების განადგურების ტექნიკა

მართალია, ჩვენი ხელისუფლება ტერიტორიული პრობლემების მოგვარებას მშვიდობიანი გზით აპირებს, მაგრამ ჭკვიან ხალხს უთქვამს, თუ გსურს მშვიდობა, ემზადე ომისთვისო. ამიტომაც, ყოველი შემთხვევისთვის, გვინდა ზოგიერთი სასარგებლო ინფორმაცია გამოვაქვეყნოთ. ქვემოთ მოცემული პუბლიკაცია რუსული სამხედრო მანქანის მრავალწლიან გამოცდილებას ემყარება. მოგესვენებათ, რუს სამხედროებს ავღანეთსა და ჩეჩნეთში მართლაც დიდი და ფასდაუღებელი ცოდნა დაუგროვდათ. თუ საქართველოს პოლიტიკური მდგომარეობის თავისებურებას გავითვალისწინებთ, შესაძლოა, პუბლიკაციაში მოცემული რჩევები სეპარატისტთა ტერიტორიული ჯგუფების წინააღმდეგ საბრძოლველად და ზოგიერთი „აქტივისმოსურნი“ ემზობლებისგან თავდასაცავად გამოგვადგეს...

დაზვერვის მიერ უკანონო შეიარაღებული ფორმირებების ბაზირების აღმოჩენის შემდეგ მთავარი მათი ბლოკირება და განადგურებაა. სადაზვერვო ქვედანაყოფები ბაზებს მოულოდნელად ესმინან თავს და (გაიქნა მიზანს) იკავებენ.

მონინალმდგვის ცეცხლის საშუალებით განადგურება

უკანონო შეიარაღებულ ფორმირებათა ბაზაზე თავდასხმისას მათი განადგურების ძირითადი საშუალება სადაზვერვო ჯგუფების ცეცხლია.

გამონაკლისს წარმოადგენს საარტილერიო და საავიაციო ცეცხლის გამოყენება, რომლის პარამეტრებსაც სადაზვერვო ჯგუფები შესაბამის სამთავრობო ფორმირებებს მაჩვენებენ.

მოწინააღმდეგის მისსავე ბაზაში განადგურების რამდენიმე ვარიანტი არსებობს:

1. მოულოდნელი თავდასხმა მთლიანად ბაზაზე (დაცეით საშუალებებზე, საცეცხლე საშუალებებსა და მთლიანად პირად შემადგენლობაზე);
2. ობიექტისთვის მოულოდნელად ცეცხლის გახსნა (ბაზის დამცველთა უზმაროდ განადგურების შემდეგ);

3. ცეცხლის გახსნა და ცალკეული ელემენტის განადგურება. მაგალითად: თავდასხმა დაცვის პირად შემადგენლობაზე, თავდასხმა უკანონო შეიარაღებული ფორმირების ლიდერებზე (ცალკეულ (გამორჩეულ) მებრძოლებზე ან ბაზის ელემენტებზე).

ყველა შემთხვევაში მოწინააღმდეგეზე შეტევა იწყება სადაზვერვო ჯგუფის მეთაურის ბრძანების ან დათქმული ნიშნის შემდეგ, რომლის დროსაც ელვისებურად იხსნება ცეცხლი ყველა იარაღიდანა და სხვა საცეცხლე საშუალებებიდან. ლულისქვეშა ყუმბარასატყორცნიდან, პიპლან და სხვა საცეცხლე საშუალებებიდან. ბრძოლის დაწყებისთანავე უნდა განადგურდეს დაცვა, თუკი, რა თქმა უნდა, წინასწარ არ იქნა მალულად ლიკვიდირებული, შემდეგ დაჯგუფების ლიდერები და რადიოსადგურების მქონე მებრძოლები, რომლებიც სწრაფად უნდა წინასწარ უნდა გამოავლინონ; ასევე დროს უნდა განადგურდნენ მებრძოლები და სხვა საფარში იმყოფებიან. რა თქმა უნდა, ამ უკანასკნელების საფარში მიმავლის შემდეგ სიტუაცია ბევრად უფრო გაართულდება.

2002 წელს ჩეჩნეთის რესპუბლიკაში უკანონო შეიარაღებული ფორმირებების განადგურებისას, სადაზვერვო ჯგუფის ხე-

ცვხლის დაშენას. ამის შემდეგ მოკლე გადარბენებით, რომელსაც თან ახლავს ავტობატების შექცევითი ცვხლი, მიგრაციები მიუახლოვდებიან მოწინააღმდეგის საფრის შესასვლელს და შიგ ხელაშუბარებს შევრან.

მოიერიშე ვაგუფების მშვერავები მოწინააღმდეგის საფარში მხოლოდ მას შემდეგ შედიან, რაც დარწმუნდებიან, რომ მას გამოუსწორებელი ზარალი მიყენეს და მტერს წინააღმდეგობის გაწევა აღარ შეუძლია (დაიხიციენ, მძიმედ არიან დაჭრილები, ძლიერ კონტუზირებულები აიან). იმ შემთხვევაში, თუ მტერი წინააღმდეგობის გაწევას საფრის შიგნიდან ცდილობს, რეკომენდებულია მისი განადგურების გაწევა უფრო ეფექტური ზერხის შერჩევით. თუ საფარს ძემდისური გადასურვა აქვს, მასში გამაგრებული ბოეეების განადგურება სასურავზე რეზულაციური ტიპის ჭურვის ან სასანგრე ჭურვის აფეთქებით შეიძლება. საფრის აფეთქება შეიძლება აგრეთვე თავმოყრილი ძლიერი ასაფეთქებელი მასალის ერთბაშად აფეთქებით. ზოგიერთ შემთხვევაში, დასაშვებია საფარზე РПО-А ან РШГ-ს ჭურვების დაშენა, რა თქმა უნდა, ამ დროს ჯარისკაცები უსაფრთხო მანძილზე უნდა იმყოფებოდნენ. ზოგჯერ ცვხლის ძლიერად საფარში მყოფ ბოეეები იძულებული არიან, გარეთ გამოიღონ და აციეს გარღვევა სცადონ. ამის თაიდან ასაცილებლად მოიერიშე ვაგუფების მშვერავებმა ყველა ამოსასვლელი წინმსწრები ცვხლის საშუალებით უნდა დაბლოკონ. ხშირ შემთხვევაში, მოიერიშები ემსაგობას მიმართავენ,

წყვეტენ ცვხლს, მოწინააღმდეგეს აღმოდებული საფრიდან გამოსვლას აცლიან და პირდაპირ ცვხლით ანადგურებენ.

ბაზის დათვალიერება

ბაზის დათვალიერებლად გამოიყოფა დაზვერვის ქვედანაყოფი, რომლის შემადგენელში ავრიან უხშირ იარაღი აღჭურვილი მშვერავები და გამაზღველები. იბიქტის დათვალიერებას იწყებენ მას შემდეგ, რაც დარწმუნდებიან, რომ წინააღმდეგობის გაწევა აღარავის შეუძლია.

ამ მომენტთან ხშირი არაიღიდან ცვხლი მხოლოდ იმ ბოეეების მიმართულებით შეიძლება გაიხსნას, რომლებიც წინააღმდეგობის გაწევას ან მიმალვას შეეცდიბან. ბაზის ზეიელ დათვალიერების შემდეგ მიიღი გულსისფერი მიმართული ნაღმებისა და ასაფეთქებელი საშუალებების აღმოჩენისაკენ. აუცილებლობის შემთხვევაში ხელბა მათი განადგება. ამ საშუალებისას აღუცილებლად არის გასათვალისწინებელი საბაზო დაცვისა და მატყურა, სოურპრინაზალები.

აღვიღმდებარების საინჟინრო დაზვერვის შემდეგ ბაზის პერიმეტრზე ხელბა საბრძოლო დაცვის განვლვა და მხოლოდ შემდეგ იწყება ბრძოლის გულის დაწყობითი დათვალიერება. მოწინააღმდეგის ბაზის დეტალური დათვალიერების დროს ვაგუფის მეთაური იმასსურებს ან იხატავს მისი ელემენტების განლაგებას, ბოეეეა გვამების ადგილმდებარეობას და იძლევა ბრძოლის შედეგების ფოტო თუ ვიდეოგადაღების უფულებას.

ბოეეეა გვამების დათვალიერება, მათი

დოკუმენტების მოგროვება, იარაღის ნიმუშებისა და სხვა მატერიალური ფასეულობების შეგროვება მეთაურის პირადი კონტროლით მიმდინარეობს. დოკუმენტების მოპოვების დროს, მათ შორის დაღუპულების პირადობის დამადასტურებელი მოწმობის, იარაღისა და კავშირის საშუალებების აღმოჩენისას, ყოფდება აღნიშვნები, კონკრეტულად, რომელ მოკლეულს მიეკუთვნებოდა ესა თუ ის ნივთი ან დოკუმენტი.

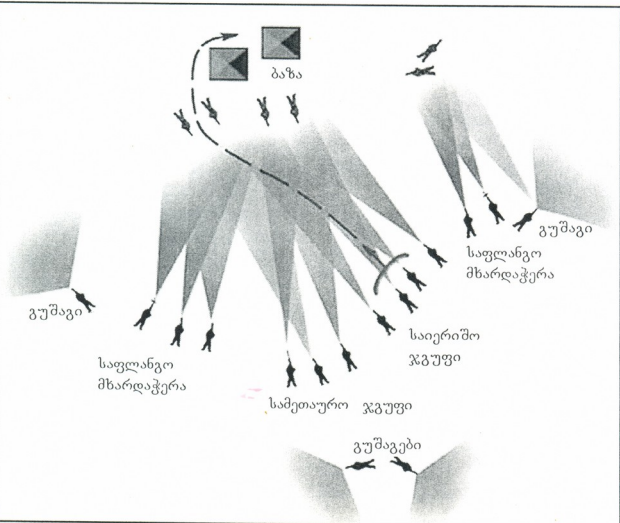
მოპოვებულ დოკუმენტზე რამიე აღნიშვნის გაკეთება, მათი დამალვა, ან მოსაპოვა კატეგორიულადაა აკრძალული; აკრძალულია ბოეეეა იარაღისა და ტყეეეა წამლის, აგრეთვე, მათი კვების პროდუქტების გამოყენება.

სასტიკადაა აკრძალული უკანონო შეიარაღებული ფორმირების, მითრეეეეე რადიოსადგურების, განსაკუთრებით კი ბოეეეა მობილური და თანამართული ტელეფონების პირადი მიხრებით გამოყენება. აკრძალულია ბრძოლაში მოპოვებული იარაღის, დოკუმენტებისა და სხვა მატერიალური ფასეულობების ვინმესთვის გადაცემა, სანამ სადაზვერეო ვაგუფი საკუთარ ნაწილში არ დაბრუნდება, სანამ არ შედეგება მიღება-ჩაბარების შესაბამისი დოკუმენტები და შესაბამისი საშუსაური ნალაფარს არ ჩაიბარებს.

საფრის გადაჩხრეკა

საფრის დათვალიერება-გაჩხრეკა ხელბა მასში მყოფი ბოეეეების განადგურების ან დატყვევების შემდეგ. სანამ საფრის დათვალიერებას შეუცდებით, უნდა დავუცადოთ მტერის დაღუპვისა და კვამლის აფანტვას. თუ საფარში ხანძარი გრძობდება, მასში შესვლა სახიფათოა, რადგან არსებობს საბრძოლო მასალის აფეთქების ალბათობა. ამიტომ მოშორებით მოცდა ვაობს.

საფარში შესული მშვერავები, როგორც წესი, წვეილ-წვეილად მოქმედებენ. პირველი წვეილის ყურადღება ბოეეეებისკენა მიმართული, ისინი ჩაკეტულ სივრცეში იხე მოძრაობენ, რომ არაფრის ეხებან. თითოეულ ბოეეეკს, რომელსაც საფარში აღმოაჩენენ, უხმარო იარაღიდან ესვრიან (საკონტროლო). დიდი ფარის მქონე საფრის დათვალიერებისას, რომელსაც დახურული კუთხეები ან რამდენიმე სათავისი აქვს კუთხის მიმართულებით, ან ხელეეეეეარს შეადგებენ, ან უხმო ავტობატის ჯერს მოუშვებენ. ჩაკეტულ სივრცეში ჩვეულებრივი იარაღის გამოყენება არ არის გამართლებული, რადგან სროლის ხმა დროებით დააფრუებს ჩხრეკის ჩამტარებულ მშვერავებს, რის გამოც შესაძლებელია მათი გადაჩრეილი ბოეეეების (დაჭრილი ან კონტუზირებული)

საფართან სწორი და არასწორი მიახლოება

გამოცემული ხმები ვერ გაიგონ და თავი საფრთხეში ჩაივლონ.

მას შემდეგ, რაც პირველი წყვილი დახმაცვს დაჭრილ ბოევიკებს, მეორე წყვილი ნაღმებისა და სხვა ასაფეთქებელი საშუალებების ტყენას შეუდგება.

დაცეცხვება

გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ალყაშემორტყმულ ან ბლოკირებულ ბოევიკებთან ტყვედ ჩაბარების შესახებ მოლაპარაკების ცდები სასურველ შედეგს იშვიათად იძლევა. ყველაზე ხშირად ბოევიკები მოლაპარაკებებზე მხოლოდ დროის მოგების მიზნით თანხმდებიან. ამ დროს, როგორც წესი, ასწრებენ მდგომარეობის შეფასებას, აზუსტებენ მოწინააღმდეგის ძალების და მათ განლაგებას, მოციკულ დროს გადაჯგუფებისთვის იყენებენ და შემდეგ ალყის გასარღვევად

ბრძოლაში ებმებიან. 2001 წლის სექტემბერში ბაშუტის სამხრეთ რეგიონში ორმა ბოევიკმა, რომლებიც ბლინდაჟში იყვნენ ბლოკირებული, ოცწუთიანი მოლაპარაკების შემდეგ ალყის გარღვევა სცადა. მხოლოდ ბედნიერმა შემთხვევამ გადაარჩინა მოალყეები მათ მიერ ნასროლი ხელყუმბარის ნამსხვრევებისგან. მოგვიანებით ორივე ბოევიკი დახოცეს.

თუ საფარში გამოიშვედნული მოწინააღმდეგე აპირებს სამთავრობო ძალებს ტყვედ ჩაბარდეს, მას მკაცრად სთავაზობენ ჩაბარების განსჯას, რომლის შესრულებაც აუცილებელია. მოლაპარაკებას აწარმოებს მხოლოდ ერთი მებრძოლი, დანარჩენები დუმან ან ჩურჩულით ლაპარაკობენ. ბოევიკებს მკაცრი ულტიმატუმი ფორმით ეძლევათ ბრძანება, დატოვონ საფარი, ეფიქსითვის ბოევიკებს მხოლოდ ერთი წუთი ეძლევათ, რომლის გასვლის შემდეგაც იწყება მოიერიშე

ვკუვის გადაშვევტი შეტევა ბოევიკთა განადგურების მიზნით, რადგან მოლაპარაკების განახლებას აზრი არ აქვს.

ტყვედ ჩაბარებისას ბოევიკები საფრთხედ ითვლით უაზრად, მაღლაწყული, სახელოაკცილი ხელების უნდა გამოვიდნენ. ისინი საფრთხედან 4-მეტრის მოშორებით ჩხრეკის ადგილს უნდა მივიდნენ (ამ დროს თითოეული მათგანი მხვერაკებს მიზანში ჰყავთ აძაღუბული) დაწვენენ მიწაზე სახით ქვემოთ, გაშლილი ფეხებითა და გაშლილი ხელებით, რის შემდეგაც იწყება მათი დეტალური ჩხრეკა.

ჩხრეკის შემდეგ დაჭრილ ბოევიკებს შესაძლებელია პირველადი სამედიცინო დახმარება გაუწიონ. ტყვეებს აცალკევენ ბენ და მასწვევ მაკავთ დასაკითხად.

დატყვევებულია წინასწარი დაკითხვა წარმოებს მათი დაკავებისთანავე, მისი მიზანია მოწინააღმდეგის ბაზის შესახებ ცნობების მიღება და საბრძოლო მოქმედების რაიონში მტრის ძალების განლაგების შესახებ უტყუარი მონაცემების გავება, მიმდინარე ბრძოლის ინტერესებიდან გამომდინარე.

წინასწარი დაკითხვის დროს ადგენენ დატყვევებული ბოევიკის გვარს, სახელს, მეტსახელს, რადიოქმლის საცნობო სიგნალს, დაბადების ადგილსა და თარიღს, საცხოვრებელ და რეგისტრაციის უკანასკნელ ადგილს, სამხედრო ფორმირების მუამართა რიცხვს; მეოაურის სახელს, გვარს, მეტსახელსა და პირად საცნობო სიგნალს, ნაღმების რაოდენობას და ადგილმდებარეობას შვე ბაზანში და მის გარშემო, აარლის სამალაგების, ტყვიაწამლის, აღჭურვილობისა და სხვა მატერიალური საშუალებების ადგილმდებარეობას.

დატყვევებულები მიჰყავთ ამოუკნელ ბოევიკთა გვაშებთან მათი ენაობის დადგენის მიზნით, ზუსტდება მათი სახელები, მეტსახელები და სხვა ინფორმაცია. მოგვიანებით უფრო სერიოზული დაკითხვა ტარდება, რის შედეგადაც შეფასდება დაკავებულისგან მიღებული ინფორმაციის მნიშვნელობა.

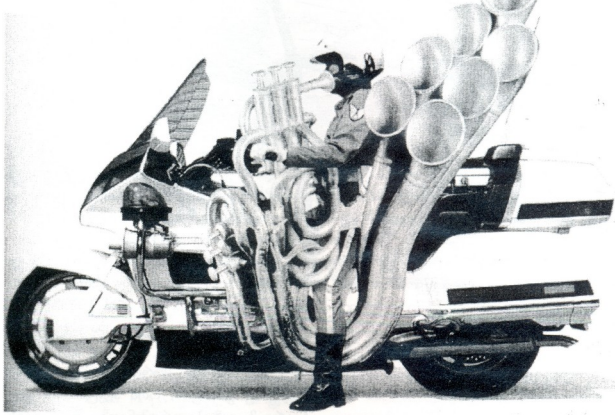
დაკითხვის დროს ყველა ბოევიკს აცის, რომ ტყვედ ჩაგარდინდნ სამი დღის განმავლობაში, იგი ვალდებულია ფფერალური ძალების წარმომადგენელს მისცეს მხოლოდ ყალბი და არაკონკრეტული ჩვენებები.

ტყვეებისგან მიღებული ინფორმაცია სათანადოდ მოწმდება, ხდება მათი შედარება, შეპირისპირება დაზვერვის მიერ მიკრებულ და სხვა წყაროებისგან მიღებულ მონაცემებთან...

გარეკიდი კანონები

საქართველოში ამ ბოლო დროს ბევრი ისეთი კანონი შევიდა ძალაში, რომლებიც, რბილად რომ ვთქვათ, დაუფიქრებლად მიღებული. მაგალითად, სკოლებთან 50 მეტრის მანძილზე სიგარეტით ვაჭრობა აიკრძალა. ალბათ, დაგვეთანხმებით, უფრო უპრიანი იქნებოდა არასრულწლოვანთათვის სიგარეტის მიყიდვა აკრძალულიყო, რადგან მონევას მონყურებული ყმაწვილისთვის 60 მეტრის გავლა პრობლემას ნამდვილად არ წარმოადგენს. ისე, ჩვენებური კანონმდებლების იაღლიშები სალაპარაკოდაც არ ღირს იმ შედეგებთან, რომლებიც სხვადასხვა განვითარებული ქვეყნის კანონმდებლობაში გვხვდება...

...თუ შევედოთ მოგზაურობას აპირებთ, იცოდეთ, მომენტალური ფოტოგრაფირების კაბინაში შიშველმა სურათი არ გადაიღოთ, რადგან მსგავსი ქმედება კანონით იკრძალება.

...დანაშაუნი მანქანით გასივრების მსურველმა კარგად უნდა იცოდეს, რომ სანამ მანქანას დატოვებს, ვალდებულია შეამოწმოს მამულები, მუხრუჭები, დასიგნალოს, შემდეგ კი გადმოვიდეს ავტომობილიდან და მის ქვეშ შეხედოს; როცა დარწმუნდება, რომ მანქანის ქვეშავეები არ თამაშობენ, შეუძლია, დაძრას ავტომობილი. და კიდევ, როცა მანქანით მიდისხართ, ვიღაც თქვენ წინ დროში ხელში უნდა მობოხდეს და მეტრდება აფთხილებდეს (ეს კანონი ძველია. იგი მანქანების გამორჩენისადავე, პირველი ავტოავარიის შემდეგ შემოიღეს).

ერთობ დიდი სიმკაცრეა სინგაპურში: თუ საზოგადოებრივ ტრანსპორტში მოისაქმე, ჩარეცხე კიდევ, წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვარაშის გადახდა მოგიწევთ 200-დან 1000 სინგაპურული დოლარის ოდენობით.

...აუსტრალიაში კი მხოლოდ სერტიფიცირებულ ელექტრომემკითხველს შეუძლია გადაწვევარი ნათურის შეცვლა. კანონი

ნის დამრღვევებს ათერგანქანია ვარიამ ცუქობა.

სამაგიეროდ ლათინურ-ამერიკული კანონები საკმაოდ ჰუმანურია. მაგალითად, პარავაიული კანონი, რომელიც დუელს კრძალავს, გამონაკლის მათთვის უშვებს, ვისაც თავისი სხეულის ნაწილები საჩუღდინო ან სხვა საჩუღნიერო დაწესებულებებისთვის აქვს ნანდღებვე.

ზემოთ ნახსენები კანონები, ალბათ, უცხოლანეტლებსთვის არის შექმნილი, ყოველ შემთხვევაში, ჩვენ სხვა ახსნას ვერ ვპოულობთ.

კანონების „საუკეთესო ნაკრებს“ აშშ-ის კანონმდებლობაშიც შეხვდებით. ეს ქვეყანა ხომ უცხოლანეტლებისა და ტერმინატორების ბუღეა...

რეითი ამერიკელები გაბურბებული არიან უცხოლანეტელთა და მუტანტთა საცქილეთი, რომლებიც მჭირე სათოლ-იდან თივას, ხოლო შეველმურენებიდან ირბებს ფრან, მოუხდავად იმისა, რომ ასეთი საცქილი კანონით დღიი ხანია, აკრძალულია. ამერიკაში ათასობით კანონი არსებობს, რომლებიც შტატის, საგრაფოს ან მუნიციპალურ დონეზე მოქმედებს. ზოგიერთ მათგანს თვით ამერიკელები მთარეულია კანონებს მაკეთებენ. ქვეყანაში რამდენიმე ათეული ორგანიზაციაც არსებობს, რომლებიც „ჩლუნგი კანონების“ გასაუქმებლად იბრძვიან, მაგრამ ხუება პირიქით, სულ ახალი და ახალი „ჩლუნ-

გი კანონი“ შემოაქვთ, რათა საბოლოოდ დაახლონ საწყალი უცხოლანეტლები.

სულ ცოტა ხნის წინ ტეხასის გუბერნატორის თონსონით მიიღეს კანონი, რომლის თანახმადც დამნაშავე ვიღებულა 24 საათი ადრე, სიტყვიერად ან წერილობით, შეატყობინოს მომავალ მსხვერპლს მასზე თავდასხმის შესახებ. გარდა ამისა, შეტყობინებაში დაწერილობით უნდა იყოს აღწერილი მომავალი დანაშაულის დეტალები...

საერთოდ, ამერიკის შეერთებულ შტატებში ერთობ ადვილია კანონის პრეცედენტზე მოხვედრა. საკმარისია, აქლემებზე ნადირობა წამოიწყო (ოღესაც აშშ-ის არბია მათ გააწვე ძალად იყენებდა. ალბათის ნახვერად უღამბრებში ახლაც ცხოვრობენ მათი გაველურებული შთამომავალი, რომლებსაც მკაცრად იცავს კანონი); კალიფორნიაში აკრძალულია აბანოს აშენება (ეს კანონიც შედარებით ახალია. იგი გასული საუკუნის 80-იან წლებში მიიღეს, რათა საერთო ბანბრებში არატრადიციული სექსუალური ორიენტაციის ადამიანები და მათთან ერთად ჰუმანიდებობა არ დაეადღენ); ქალაქ ლოს-ანჯელესში აკრძალულია ბაყაყის ალოკვა (აქაურმა მოზარდებმა აღმოაჩინეს, რომ ზოგიერთი ვომბემოს კანი პალეონტოგენებს შეიცავს); ქალაქ ნორიკოში აკრძალულია მარტორქის ყოლა (ამ ქალაქს არაოციფაცალი, უქველული შნანური ცხ-

ოველებს“ ქალაქის სტატუსი აქვს. აქ წინების, ვარანის, ანკარნას და გარკვეული ღირის სახლში ყოლა ჩვეულებრივ მოვლენად ითვლება. „მინაური“ ცხოველები, მღვანესტეპია, ხშირად ვარბიან სახლიდან. ერთხელ ასე მარტორქის ნაშთიც მოიქცა, რომელსაც ქალაქის ბაღებსა და ვაზონებს ბუღალტრით ვადაურა და გამოუსწორებელი ზიანი მიაყენა. ყოველივე ამის შემდეგ მუნიციპალიტეტს მარტორქის საწინააღმდეგო კანონი არ უნდა შემოეკლო?

იდან ნებისმიერი ცხოველისათვის ტყვის დაშენა, მაგრამ არის გამონაკლისიც: თუ ავტომობილი მისიერობით და საღვაც ვემაში შეინშევი, ესროლი, რამდენიც ვნებათ.

აგრძალულია სასამართლოში ჩვენების მიცემების დროს ტირილი. ინდიანის შტატში, ოქტომბრის თვიდან აპრილამდე, აგრძალულია აბაზანაში ბანაობა, ლევის მალაზიებში რისს გაყიდვა და ორალური სექსი.

ქალაქ მობილში სასტიკად არის აგრძალული საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილებში მგელივით ყვირილი; ქალაქ ბულდერში აგრძალულია ტახტის სახლის ზღურბლებზე გამოდგმა; ქალაქ ოვერლენკარკში – დემონსტრაციის მოწვევა დაკრძალვის დროს; მიჩიგანის შტატში – პიკეტის უნელ Red Wings-ის თამაშის დროს რვაევიების სროლა; ნიუ-ჯერსის შტატში კანონით იკრძალება მანქანის ავზში ბენზინის დამოუკიდებლად ჩასხმა და თევზაობის სესიონის დროს ჩხირებითა და ანკეხებით სუსობა;

1984 წლიდან ინდიანის შტატის ქალაქ სპეიდსში კანონით აიკრძალა კონსერვის ქილების გახსნისას ცეცხლმოსროლილი იარაღის გამოყენება. კანონის დამრღვევებს საშთიანი ციხე ეშუქება.

ვერაბაში ადრე სიმწვლე და შხარულება უფრო სუვევედა, ვიდრე ახლა. მაგალითად, შვედეთში მაკარად არის განსაზღვრული, სად შეიძლება რწყევა და სად – არა (მუხობულზე მირწყევა სასტიკად იყო აკრძალული). სხვათა შორის, ოუბატიერელმა ბავშვებმა კი იცის, რომ ალტაირის გონიერი მელუზები ერთმანეთზე მირწყევის მეტს არაფერს აეთეობენ.

ტესასში ფეხზე მდგომს მხოლოდ სამი ყლუპი ლუდის დაღვევა აქვს ნებადართული; ასევე იკრძალება კამეჩის მოკვლა თოფით სასტუმროს შიგორე სართულიდან და პირბასირი დანის ვებით ტარება ქალაქ დალასში; ახალ ორლეანში აკრძალულია ალივგატორების სახანძრო მანქანებზე მიმბა;

შოტლანდიაში გინიერი მელუზების გამოკვლის მიზნით მიიღეს კანონი, რომლის თანახმადაც, მოქალაქე ვადლებულია დაუყოვნებლივ შეუშვას სახლში ყველა, ვინც კი ღამის ქოთნით საგზავლობას მოინდობებს;

ირლანდიაში ნებისმიერი პირი, რომელიც განაცხადებს, რომ ფლობს ზებუნებრივ საიდუმლოს ან მაგიას, ერთი წლით „დაისვენებს“ ციხეში. ვიცით, ვინც იბრალებს ზებუნებრიობას; ვისაც უჭირს თავი ჩვეულებრივ ადამიანად მოგაჩვენო, – განმარტავენ კანონის ავტორები.

ქალაქ სენტ-ლუისში მუხანძრეებს ეკრძალებათ არა მარტო შიშველი ქალების, არამედ საშინაო ხალათით ან ღამის პერანგით მოსილი მანდილოსნების გადარჩენა;

სამეფიროდ, დანის ციხეებიდან გაქცევა მუტანტებზე სკა აქეთ ნებადართულია. იესოურ კანონის თანახმად, ციხიდან გაქცევის მცდელობა კანონსაწინააღმდეგო ქმედებად არ ითვლება; ინგლისში მაგაკის თავისუფლად შეუძლია ხალხის თვალწინ მომარტვა, თუ მას ამ მოქმედებისას მარჯვენა ხელი მანქანაზე უდევს, ხოლო სითხის ჭკელი იმავე ავტომობილის უკანა ბორბლისკენა მიმართულია; ტაქსიში კი იმავე მიზნისათვის წინასწარ უნდა იყოს გამზადებული ტომითა. ამბობენ, ეს კანონები

კენტუკის შტატში დანაშაულად ითვლება ლურჯად შეღებილი იხვის ჭუკების გაყიდვა, თუ მათი რაოდენობა ექვსზე ნაკლებია.

ეს კიდევ არაფერი, „ჩლუნგი კანონების“ რაოდენობით ლიდრობენ ინდიანისა და კალიფორნიის შტატები. კალიფორნიაში ცხოველებს სქესობრივი კავშირი აკრძალული აქვთ სკოლიდან, ეკლესიიდან და საზოგადოებრივი კვების ობიექტებიდან 500 მეტრზე უფრო ახლო მანძილზე. აქვე დაწესებული სიჩქარის ლიმიტი ავტომობილისათვის, რომელიც მძილივის გარეშე მოძრაობს. ასეთი მანქანის სიჩქარე, არც მეტი, არც ნაკლები, საათში 60 კილომეტრს არ უნდა აღმატებოდეს. აგრძალულია აგრეთვე მოძრავი ავტომობილ-

პარლამენტში შეუქმნველად შეპარულმა უცხოზღანტელებმა მიიღეს; გარდა ამისა დიდ ბრიტანეთში აკრძალულია: საწილის ფანჯარაზე ჩამოკლება, 25 დეცემბრს ტბილი ღვეზლის ჭამა, ორალური სექსი და წელსკლ პენსიონრად თვას გასაღება ახლა კი ნათელია, რატომ დაწერეს კლასიკური როკის „პინკ ფლოიდის“ მუსიკოსებმა თავიანთი ღვეჯნდარული სიმღერა „ღორები კოსმოსში“. საქმი არის, რომ მიწიერი ადამიანებისაგან განსხვავებით, უცხოზღანტელებს სხვა დამოიდებულება აქვთ აც ცხოველებისადმი.

ერთ-ერთ ევროპულ სახელმწიფოში დღესაც მოქმედებს კანონთა კრებული, რომლის მე-12 პარაგრაფი განმარტავს „როგორ მიეშუბათ ღორები მუხნარ ტყეში რაკოზე“. უცხოზღანტელები, რა თქმს უნდა, ღორებსაც ვერტმფრენით ისევე უშეებდნენ მუხნარში, როგორც ირბებს კანადაში. უცხოზღანტელებსაც ამ საქციელით ამოცნობდნენ და იკვრდნენ ხოლმე. საერთოდ კი ევროკავშირში დღრტუნებს დიდი ყურადღება ექცევა კანონებში მითითებულობა, რომ აუცილებელია ღორებთან ურთიერთობა, მათი გართობა, მათთვის საუკეთესო საყოფარღობურე პირობების შექმნა. გარდა საქარისი ჭამისისა, აუცილებელია პერიოდულად მათი დაბანა.

წლიკავშირ ფერმერებმა ევროკავშირში შესვლაზე ფერმების რეკონსტრუქცია გააკეთეს, რათა ღატევილი ღორების ცხოვრების პირობები ევროპული თანამომეების პირობებს შესაჭვფებოდა.

ევროკავშირის ახალ კონსტიტუციაში ისიც კი არის განმარტებული, როგორ უნდა მოიხსნოს ცხოველთა ნაწლავები, საშარდე ბუშტები და კუჭები.

ისრაელში, სახელმწიფო კანონის თანახმად, ღორების ყოლა აკრძალულია. ეს

ყველამ კარგად იცის, მაგრამ ვერც ერთი უცხოზღანტელები ვერ მიხვდება იმას, რომ ამ კანონის დარღვევისათვის სიკვდილით თვით დღირს ისჯება. ადამიერული აზროვნებისთვის გაუგებარია, რატომ კლავთ საწაფლ ღორს და რატომ შეულომფრენიდან არ გაუმწერს, დავუშვათ საღვთო ტერორისტისზე.

უბრალო მოკვლევანი და მათ შორის ჩვეულებრივი კუმანიიდებიც, თავიანთი საყვარელ შინაურ ცხოველებს ოდიოგანვე

გამოწეული ისტორიული პირობის სახელებს არქეოდედნე და არავის აზრად არ მოხლოდა კანონის ძალით აეკრძალა მშავის ქმედება. ამ საკითხში საკანონმდებლო ვაკუუმის შევსება ფრანგებმა იყისრეს. საფრანგეთში, დაარქვი ცხოველს რა სახელიც გინდა, თუნდაც ბრიფტ ბარდო, მაგრამ თუ ნაპოლეონს უწოდებ, შენ თავს დააბარალე, - კანონის კლანჭებში მოხვდები.

ნორვეგიაში ძუქნა ძაღლებისა და ხვადი კატებისათვის საცვერუხების ამოჭრა კანონითა აკრძალული, სამავიეროდ ნებადართულია მათი საწინააღმდეგო სქესის ცხოველების დაკოდა.

ავსტრალიაში აკრძალულია ქალაქებში ავტო საშობით სარეული, თუ მოქსოვილი ფეხსაცმელები გაყვითო და სახეზე გუტალინი ვისვიათ.

კვირა საღამოს ვარდისფერი შარვლით გამოჩნჯე დიდი დანაშაული, ხოლო Brighton Beach-პლაჟზე დასვენებისას ისეთი საცურაო კოსტუმები უნდა გვეკეთო, რომელიც სხეულს კისრიდან მუხლებამდე დაგიფარავთ.

შოტლანდიაში აკრძალულია დათობა, თუ ძალი მონა ვახლეო.

დანიამი უცხოპლანეტელების გამოცხობის ასალ ხერხს მიანეს. თუ გზაზე ცხენი მანქანის სიახლოვემ აიღუო, მძღოლი ვალდებულია, თავისი ავტომობილით გაეცალოს ცხოველს. ამ კანონის შესახებ კარგად უწინად დანიებმა, ჰუმანიდები კი ბაიბურშიც არ არიან.

მაგრამ ყველაზე ცბიერად უცხოპლანეტელებს კანადელები ცეკობიან: ქალაქ ტრონტონში მოქმედებს კანონი, რომლის თანახმადაც, Yong-ის ქუჩაზე კვირა დღეს ცხენის ლემუსი გადიარევა აკრძალული. თუ წინდაუსებადვი უცხოპლანეტელი ტურისტი კვირა დღით ტრონტონს ქუჩებში მხარზე ცხენის ლემუდაკადებული გამოჩნდება და Yong-ის ქუჩის გადაკვთას მონძობებს, მამნეე დასატმობენ მესამოსიანები. აი მამნი გამოჩნდება, რომ კანონზე ჰაიპარად არ იყრება.

P. S. კარგი იქნებოდა, ჩვენშიც შემოვიღოთ ასეთივე „ჩლონგი“ კანონები; მაგალითად, სივარეტთან ერთად აეკრძალათ სკოლებისა და გელესიების ახლოს მხე-ლუმობირის გაყედა; მიწისქვეშა ვადასახელების თავე „მოვარეულების“ ბოდი-ალი; აიკრძალოს შინაური ძაღლების ექსტრემურტებით ტროტურების მასტრეული გაფორმება; აიკრძალოს „უცხოპლანეტელების“ მიერ ფანჯრებიდან ნავის შეკერის ტყორცნა და სხვა მრავალი...

ხით შეხვიან ეგენდაზე „კამარის“

„არსნალი“ შარშან, ნოემბრის ნომერში წერდა იმ სათიულებზე, რომელსაც ვრავში აბერიკელი მსუბუქი ვავმანტეკიჯი და განსაკუერებით „კამარის“ ტიპის ავტომობილი აწყდებან. მამნი როცა ვრაველი პარტიზანების ვაზრდლი წინააღმდეგობის პირობებში „კამარებს“ ყოველილორად სხვადასხვა დავალებების შესრულება უხვებათ, ისინი მეტწილიად არანარი ვავმნით არ არიან დაცული, დეავეშნულ მანქანებზე კი კამინისა და სხვადასხვა სასიცოცხლო აგრეგატის დაცვის ხარისხი არასაკმარისა. დამატებითი ვავმანი დამძიბებულ „კამარებსზე“ ძრავასა და დაკადების სისტემის მწკობრივად ნადრეე გამოსლას იწყვეს, იხრდება საწვავის ხარჯი და მციერდება ვამკლობა.

ცოცხალი ძაღისა და ტექნიკის მზარდმა დანაკარგებმა ამერიკის სარდლობა ავტომობილების სათიფოდ დეავეშნისა და იმ საცეხელ შესაძლებლობების ვაზრდის აუცილებლობის წინაშე დადგნა, რომელ „კამარებს“ მაღალ საექსპლუატაციო მასისათვის ბლებთან (სიქარე, საწვავის ხარჯი, ვარგენი, მაღალი ვამკლობა, მომსახურების სიძარტეე და სხვა) იქნებოდა შეთავსებული.

დეავეშნულმა ვიპმა, ანუ ვაზრდლი

ვამკლობის მრავალმხრივი დანიშნულების დეავეშნულმა ავტომობილმა, მომავალში „კამარები“ უნდა შეცვლოს. 2005 წლის სექტემბერში ვორეჯის ტექნიკური კვლევების ინსტიტუტმა წარმოადგინა კონცეპტუალური ვავმანავტომობილი, რომლის ვავმნი ზემტკიცე და ზემსუბუქი მასალებისაგან არის დამზადებული, ხოლო ძარას კი განსაკუერებული გეომეტრიული ფორმა აქვს.

„ვეწერალ დამინქისი“ კვლევანიკმა „ვეწერალ დამინქის ლინდ სისტემმა“ შექმნა ერთიანი მსუბუქი ტექნიკური ავტომობილი, რომლითაც მომავალში აშშ-ის არმია და საზღვაო კვეთითა კორპუსი უნდა ადიკურდოს. ერთიან საეად ნაწილზე დამაზდება საბრძოლო, საჰეოარეო, სატრანსპორტო, სანიტარული, საღაზერეო-სააბრეოლო ავტომობილი და 4-6 ვარისკაცზე ვათილილი მსუბუქი ვავმანტრანსპორტიორი.

დეავეშნული ავტომობილი დამატებითი ვავმნის ტრანზასაც შეძლებს. რადიო-ელექტრონიულ აპარატურა ვეკაეს დროის რეალურ რეჟიმში სხვადასხვა წყაროდან მიღებული ინფორმაციით უზრუნველყოფს. ასალი ავტომობილის დემონსტრაციის 2007 წლის მარტისათვის არის დეავეშნული.

DINGO-2
როლს-როისზე
მეტი დირს

**ფრანგული VBL
რუსული მოდელის
მოლოდინში**

ჯავშანგუმბიბლების ერთ-ერთი დიდი სფეროზე ნაღებია. დაცვის შუღლებით საიმედო საშუალებად ავტომობილის ძირისათვის V-ს ფორმის მიტემა ითვლება. ასეთი კონსტრუქციული დეკა სამხრეთ აფრიკაში ჩაისახა, სადაც არმიას ნაღებება ბევრი სირთულე შეუქნა.

RG 31MK5-ის წონა 5 ტონა და მასზე შეიძლება დაიღვას ან ტექნიკური დამცავი ფარი, ან ავტომობილი ყუმბარასატყორცი, ან კიდევ ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტების გამწეები დანადგარი. მასწანებიდან სროლისათვის ბორტებში ამზარებები აქვს დატანებული. წინა მოდლებსაგან ძრავას გაზრდილი სიმძლავრითა და ტვირთამწეობით განსხვავება.

აშშ-ის არმია 2007 წლის იანვრიდან ვერ 60-ს, შემდეგ 34 ჯავშანგუმბიბლს მიიღება. კონტრაქტის დებებულება 27 მილიონ დოლარია. ამჟამად აშშ-ის არმიას სხვადასხვა მოდელის RG 31-ის 150 ჯავშანგუმბიბლი აქვს.

ახალი კონსტრუქციის ჯავშანგუმბიბლი „ჩიტა“ წარმოადგინა ამერიკულმა კომპანია „ფორს პროტექციონს“. „ჩიტა“ მსუბუქი ჯავშანტრანსპორტირების ყველა ფუნქციას ასრულებს. ჯავშანი ეკიპაჟსა და მქეიპიზებს 7,62 მმ-ანი ტყვიებისაგან იცავს. მანქანის V-სიგური დავაგმული ძირი ნებისმურ ადგილზე 7 კვანძი და ორი მტერის რადელსში 22,5 კვ-ანი ფეფტებადი ნივთიერების აფეთქებას უძლებს. „ჩიტას“ აქვს 300 ცს.ბ-ანი დონხლის ძრავა. შეუძლია საათში 145 კილომეტრის განვითარება და 6

კაცი 7,25 ტონას იწონის. „ამერის“ ბაზაზე სანტერესო ჯავშანგუმბიბლებს ამაღებს შვედარიული „აიფიკი“. ბოლო მოდელია „აგლ IV“ მართვადი ავტომობილი სარბილი მოდელით, რომელიც შეიძლება აღიჭურვოს 5,56 მმ-ანი, 7,62 მმ-ანი ან 12,7 მმ-ანი ტყვიამრეკვეით ან ყუმბარასატყორციით. მოდელს ოპერატორი მართავს. „აგლ IV“-ის წონა 7,6 ტონა, დონხლის ძრავას სიმძლავრე 245 ცს. ძალა და საწვავით ერთი გაწეობა 480 კმ-ზე ჰყოფნის.

ტექნიკური მასსათებლებით მსოფლიოში ანალოგი მწვად თუ მოქებნება ფრმა „კრუს-მადეისა“ და BMW-ს ერთობლივ ჯავშანგუმბიბლ „დინგო“-ს ბუნდესარმი უსწავს. მისი მოდელი 149 ცალ ბოლო მოდელის „დინგო 2“-ს მიიღებს. გერმანელმა კონსტრუქტორებმა ჯავშანგუმბიბლი წარმოებაში არსებული და ექსპლუატაციაში საიმედოობით გამოჩენული აგრეგატები გამოიყენეს.

„დინგო 2“-ს გადაკვეთს 8 კაცი, რომლებიც ხელის ცეცხლსარბილი იარაღისაგან, ჭურვების ნამსხრევებისაგან, ქვეითა და ტანკსაწინააღმდეგო ნაღებებისაგან საიმედოდ არიან დაცულნი. დაცვის მდელ ხარისხს ფილიაღის სპეციალური ჯავშანი და კომპოზიტური მასალები უზრუნველყოფს. სარბილი წონა 10,8 ტონას შეადგენს და მოსივრე 120 კმ/სთ სიჩქარეს ათვისებენ. საწვავით ერთი გაწეობა 1000 კმ-ზე ჰყოფნის. ტრანსპორტირებადია მძიმე შეუღმწერნი ან მსუბუქი სტრანსპორტი თვითმფრინავით. მზადდება სასმადო, სანიტარული, სადაზვერვო, მსუბუქი ჯავშანტრანსპორტირების მოდიფიკაციებით. ბუნდესარმი „დინგო 2“-ს იყენებს სამშვიდობო ოპერაციებში კოსოვოსა და აფიეთში, სადაც მძალი სარბილი თვისებები და კარგი საქსალუატაციო მასსათებლები გამოავლინა.

საერთაშორისო თანამშრომლობა ჯავ-

შანტექნიკის მოდერნიზაციაში მიღებული და გავრცელებული ფორმაა. ამის კიდევ ერთ მაგალითი მიმდინარე წლის ოქტომბრის დასაწყისში სარბილი, გამოქვანა ადგილზე ინტერნაციონალ 2006“-ზე იქნა წარმოვენილი. ფრანგული „ამპარდის“ ჯავშანგუმბიბლი VBL რუსული სარბილი მოდელით აღიჭურვა. მოდელზე 4 მოდერნიზებული ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტა „კორნტი“ დგას და კიდევ 5 სათადარგო სპეციალური ნიშანი ინახება. ოპტკერელექტრონული დამზინების სისტემა სამხრის ძებნას დღისით და ღამით, ნებისმურ ამინდში უზრუნველყოფს. მოდელის დაცვება შეიძლება როგორც ქარხანაში, ასევე საველე პირობებში. პროექტის ავტორთა აზრით, მოდერნიზებული VBL პოპულარული იქნება ასიაფრიკისა და ლათინური ამერიკის ქვეყნებში, სადაც ამჟამად 2300 ფრანგული ჯავშანგუმბიბლია გაყიდული.

VBL წონა 3,8 ტონა, სიჩქარე 95 კმ/სთ, სულის ძარავი 600კვ, დონხლის ძრავა 185 ცს. ძ. ეკიპაჟი 3 კაცი.

თანამდროვე ტექნოლოგიებითა და შერაღებით ჯავშანგუმბიბლების დახვეწის პროცესს თან მისი გაძებრება ახლავს. „ამერის“ ფასი შეიარაღებისა და სპეციალური მანქანობების გათვალისწინებით 75 ათასიდან 1,4 მილიონ დოლარს აღწევს.

მომავლის ჯავშანგუმბიბლი, რომელც ამერიკული სამხედროების მოთხოვნები უნდა დააკმაყოფილოს, საკარაოდ, 3 მონ დოლარამდე იღირება. ამერიკული M117 „კარლიანი“ 700 ათასი დოლარი, ხოლო გერმანული „დინგო 2“ დაახლოებით 900 ათას ევრომდე ღირს. როგორც ვხედავთ, თანამდროვე ჯავშანგუმბიბლი ფასით რუსულ ტანკებს უტოლდება და აჭარბებს კიდევ.

ტექნიკური პროგრესის ამ ფონზე რუსებმა არ დაიზარეს და ახალქალაქის ბაზიდან გასულ საუკუნეში დამზადებული 27 BRDM-2-ც განხილეს რუსეთში. საბჭოთა საინჟინრო აზროვნების ან „შედეგის“ ადგილი უკეთეს შემთხვევაში მუქუნება.

თეიმურ ჩანანიძე

**კონცეპტუალური
ჯავშანგუმბიბლი**

**„ამერიის“
შევცარიული
თანამშობი**

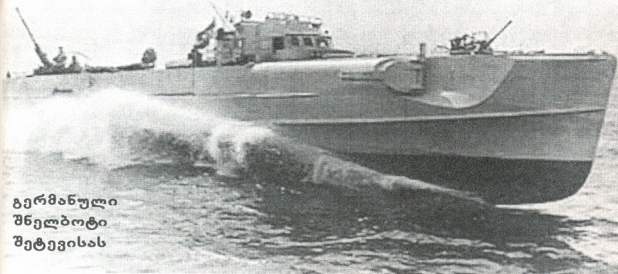

ამერიკის სამოქალაქო ომმა საზღვაო ბრძოლებს მთელი რიგი ძალიან საშუალებები შეემატა: პირველად ჩრდილოეთა ფლოტში გამოჩნდა სანაპირო ზონისათვის განკუთვნილი დაჯავშნული სომ-დანი-მონიტორი; წყალქვეშა ნავმა თავისი საბრძოლო შესაძლებლობების სრულად და ეფექტიანად გამოვლენა შეძლო, ხოლო 1864 წლის 26 ოქტომბერს მდინარე როანოკზე ქალაქ პლიმუტთან კატარღის საბრძოლო ნათლობა შედგა. ჩრდილოეთა ორწიომელმა 2 მეტრი სიგრძის ჭოკზე დამაგრებული ნაღმით სამხრეთელთა ჯავშნოსანი „აღლებმარლა“ ჩაძირა.

Г-5 ტიპის საბჭოთა სატორპედო კატარღი

გაპი ზღვის ქვეყნების საზღვაო კაპარღები ეპოქა გეოფლიო ოგუი

გერმანული მნებლობი შეტყვისას

კატარღამ სრულფასოვანი საბრძოლო თვისებები მოგვიანებით, პირველი მსოფლიო ომის დროს შეიძინა, როცა ინგლისელი რობერტ უაიტჰედის შექმნილი თეთი-მოძრავი წყალქვეშა ტორპედოებით აღიჭურვა. ტორპედოებს პატარა კატარღებს და ხომალდებთან ბრძოლის რეალური შესაძლებლობა მისცეს და მისი წყალობით ბრიტანეთისა და იტალიის ფლოტებს არაერთი გამარჯვებას მაღწიეს.

სხვათა შორის, ისეთ საზღვაო ქვეყნებს, როგორც იყო საფრანგეთი, რუსეთი და აშშ, სატორპედო კატარღები საერთოდ არ ჰყავდა.

სატორპედო კატარღების მიმართ არაერთგვაროვანი დამოკიდებულება XX საუკუნის 20-იანი წლების ბოლომდე გავრცელდა. საბჭოთა კავშირი პირველი ქვეყანა იყო, სადაც ომებით განადგურებული ფლოტის აღსადგენად წყალქვეშა ნავებთან ერთად სატორპედო კატარღების საჭიროება დანიხეს.

საბჭოთა სატორპედო კატარღის შექმნა ცნობილ რუს ავიაციონსტრუქტორს, ანდრეი ტუპოლევს უკავშირდება. ტუპოლევის კოლექტივმა ორ წელიწადში შექმნა „პერვენეცი“ და 1927 წელს შავი ზღვის ფლოტს გამოსაცემლად გადასცა. გამოცდებმა „პერვენეცს“ ბევრი ნაკლი დაუდინა: დღევანდის 3-4-ბალიანი ქარში დია საგულ ვისურბში წყალი შედიოდა, უკანა სფლისას კი ცუდად იმართებოდა, 30 კვანძის შემდეგ ტყვიამურტყვევი დამიხზებით სიროლის საშუალებას არ იძლეოდა და ა.შ.

მომდევნი პროექტი Ш-4 შედარებით უკეთესი გამოდგა და 1928 წლიდან სერიული წარმოებისათვის გეგმისმენებს გადაეცა, მაგრამ ტექნიკური სახის ნაკლებობების არც მას აკლდა. წარმოების სამამულო დროების უკონოლობა აფერხებდა; საავიაციო ბუნზინზე მომუშავე თეთიფრინავის ძრავები ხანძრის შემთხვევაში იოლად ფეთქდებოდა, ხოლო საზღვარგარეთული

ძრავები არასაკმარისი რაოდენობით იყო. Ш-4 პროექტით სულ 59 კატარღა აგო.

ტუპოლევმა 1929 წლის ივნისში კიდევ ერთი Г-5 პროექტის კატარღა აგო, მაგრამ ძრავების გაუმართობამ გამოცდები 1933 წლის თებერვლამდე გადასწია. იმავე წლის ბოლოს Г-5-ის სერიული წარმოება დაიწყო და 1944 წლამდე ფლოტის 329 სატორპედო კატარღა გადაეცა.

საბჭოთა კონსტრუქტორების საავიაციო ხელწერა კატარღების დაბალ საზღვაოსნო თვისებებში ასახა. უმნიშვნელო დღეის დროსაც კი წყალი გემბანს ველუბოდა და ტორპედოს გამოცხრება მხოლოდ ერთბაღიანი დღევამდე იყო შესაძლებელი. დღეუა საბროექტო სელის მარაგზეც მოქმედება და მას ბევრად აძვირებდა. უკეთესი ვარსშემოდრენილობის მისაღწევად კატარღებს მოძრველებული გემბანი ჰქონდა და მასზე დგომა წინარ ამინდზეც კი ჰირდა. არ გამართოდა დურალუმინის კორპუსმაც, რომელსაც კიროზია ხრავდა და ყოველი დავალების შესრულების შემდეგ კატარღების ნაპირზე ატანა იყო საჭირო.

ფლოტი უფრო მაღალი მახასიათებლების მქონე სატორპედო კატარღებს მოითხოვდა და მისი პროექტირება ლენინგრადის №5 ქარხანაში მომუშავე რეპრესირებულ ინჟინერებს დაევალა. Д-3 პროექტის სათავე კატარღა დამკვერელი ტექნიკით შეიქმნა და 1939-40 წლებში წარმატებით გამოიცადა.

Д-3-ის ხსი კორპუსი ჰქონდა და გაზრდილი ცურვის სიჩორე მიწინააღმდეგის შორეული კომუნიკაციებზე მოქმედების საშუალებას აძლევდა. ძრავების პრობ-

ლემას ვერც ეს პროექტი ვაღიერნა. კატარას დამხმარე ძრავებს არ ჰქონდა და ეკონომიური სელისათვის მთავარ ძრავებს იყენებდა, რაც ნადრეც ცვეთასა და საწვავის დიდ ხარჯს იწვევდა. 1940-44 წლებში საბჭოთა ფლოტმა D-3 პროექტის 73 კატარა მიიღო.

საბჭოთა შავი ზღვის ფლოტის სატორპედო კატარალები გაძლიერების პროგრამა წარმატებით შესრულდა.

1928 წელს 6 კატარული სატორპედო კატარალების პირველი დივიზიონი ჩამოყალიბდა, ხოლო იმის წინ, 1941 წლის ივნისისათვის, სატორპედო კატარალების 2 ბრიგადა 84 კატარას ითვლიდა.

მორე ქვეყანა, რომელიც მძიმავალი საზღვაო პატალიებისათვის ფლოტის გაძლიერებას სატორპედო კატარალებით ვეგმავდა, ბულგარეთი იყო. 1935 წელს შეიქმნა ფლოტის განვითარების ვეგმა და წყალზედა ხომალდების, წყალქვეშა ნავებისა და სატორპედო კატარალების შესახებდ მოლაპარაკებები სხვადასხვა ქვეყანასთან გაიმართა. დიდმა ბრიტანეთმა და საერანეთმა პოლიტიკური მოტივით დახმარებაზე ვერო თქვეს. ცნობილი ვერმანული ფირმა „ალორსენი“ კი 5 სატორპედო კატარლის აგებას დათანხმდა.

ფირმის ლიურსენმა 1929 წლის ნოემბერში ბერნინის ძრავაზე მოქმედავ პირველი სატორპედო კატარა S-I წარმოადგინა, რომელიც ვერმინის საზღვაო უწყების დანტრერესება გამოიწვია.

შავის ზღვის კიდე 4 კატარა ავიო და S-6-დან „ალორსენი“ დიზელის ძრავებზე გადავიდა. ვერმანულმა სწორად განსაზღვრეს დიზელის ვეგქანობა. მართალია, ამას წყალწყვის ზრდა მოჰყვა, მაგრამ მომავლ ცურვის სიწორემ და ავტონომიურობამ, რაც საბრძოლო მოქმედებებში ვადამევეტ მნიშვნელობას იძენდა. კორპუსის ფორმების დანტრერეს კატარლის საზღვაოინო თვისებები ბევრად ვაუწყებოდა, ხოლო მრავალფეროვანმა შეარავებამ ვერმანული შენობობტები ანგარიშვასაწვე ძალად გადააქცია.

„ალორსენის“ პროექტი იმდენად საიმედო და სრულყოფილი გამოდგა, რომ მეორე მსოფლიო ომის წლებში არაბოლო 2 კატარა ვერმინის ფედრაციული რესპუბლიკის ფლოტში ვასული საუკუნის 60-იანი წლების ბოლოდე მსახურობდა. ვარანში 1939 წლის აბრალში სატრანსპორტ ვეგმა „ალორადმა“ სატორპედო კატარა №1, ხოლო ივლისში №2 ჩამოტრიადა. ომის დაწყებასთან ერთად ვერმანულმა შესაბ კატარალს რევიზიცია ვაუკეთეს და ბულგარალების 1941 წლის ივლისში დანტრერეს. სამედე სერია S-2-ს მიეკუთვნებოდა.

დარჩენილი 2 კატარა ვერმანია და-

**ი. ფლოტლიის მეთაური
პინც ბიტნაპერი —
შავი ზღვის რისხვა**

ტოვა, მაგრამ „ვალი“ ბერლინიმ არ დაივიწყეს. 1940 წლის ივნისში, პოლანდიის ოკუპაციის შემდეგ, იქაურ ვერვებზე მწიფებლობის სხვადასხვა სტაიაზე მეთეორ ათეულამდე სატორპედო კატარა აღმოჩნდა. კატარებს „ვუსტის“ ფირმა ბრიტანული „ბრიტისშ პოვერ ბოატის“ ოციენობით აგებდა. ვერმანულმა ნაველი კატარალები საუკუთარი პროექტის საფეველზე ვადააკეთეს და შემდეგ ნაწილი მოკავშირეების მიკეთეს. 1942 წლის იანვარში ბულგარეთმა ვერ TM-52 და TM-53, ხოლო იმედე წლის ზოფუსულში კიდე TM-58 და TM-59 მიიღო.

მეორე მსოფლიო ომში ბულგარეთი ნეიტრალიტეტს ინარჩუნებდა და სატორპედო კატარალების II ნახეარდივიზიონის სამსახური სანაბრო ზოლის პატრულირეობითა და ვერმანული სატერიო ვეგმებს დავციო შეპოფარგულა.

რუმინეთის საზღვაო დივიზიას 1939 წელს ბრიტანული ფირმა „კოსპერის“ ვერე ვეგებული 3 სატორპედო კატარა „აიროფული“, „ივაელია“ და „ვისკოლული“ შეეგმა.

ვერმინის მოკავშირე რუმინეთის ფლოტი შავი ზღვის ფლოტს ბევრად ჩამოვარებოდა. რუმინელთა ძალები 1941 წლის ნოემბერში ოჩაკოვისთან 2 სატორპედო კატარლის დაკარგვამ კიდე უფრო დაასუსტა. ვერმანია, რომელიც თეთონ განვიდდა წყალზედა ხომალდების ნაკლებობას, მოკავშირის გაძლიერებაზე ფიქრი უკვე ომის მსვლელობისას დაიწყო.

რუმინეთმა 1940 წელს პოლანდიამ „ვუსტის“ ვერეზე მწიფებავე 6 კატარა-ველო კატარა შეიძინა და დასამთავრებლად ვალაცში ვადაიტანა. 1943 წლის ბოლოს ფლოტის შემადგენლობაში: „ვანტული“,

„ველინა“ და „ველკანული“, ხოლო 1944 წლის აბრალ-მასში „ვრტრეული“, „ივაელია“ და „აიროფული“ ჩაირიცხა.

რუმინული კატარალები 533 მმ-ანი სატორპედო აპარატებსა და ობადცივისათვის „პოსანო-სიუხის“ 20 მმ-ანი საავიაციო ქვემეხებს ვტარებდნენ. სათადარეო ნაწილების ნაკლებობა ვესლულატაციას და საბრძოლო დავალებების შესრულებას ართულებდა. იშვიათად გამოიყენებოდა და ისიც საესკორტო სამსახურისათვის.

რაც შეეხება თურქეთის ფლოტს, 1926 წელს თურქეთმა სატორპედო კატარალების მწიფებლობაში წამევენ ქვეყანას, იტალიას. 3 სატორპედო კატარა შეუკეთა და ხუთი წლის შემდეგ „ალოანი“, „დენ-იუსუქუ“ და „მარტე“ მიიღო. 1942-45 წლებში ფლოტს სამამული ვერვებზე აგებული კიდე II სატორპედო კატარა დაემატა. მეორე მსოფლიო ომში თურქეთი არ მონაწილეობდა და სატორპედო კატარალების სამსახურში მთავარი ავგიო პატრულირეობამ დაიკავა.

პირველ მსოფლიო ომში სატორპედო კატარალების უმთავრესი მოვალეობა სანაბრო წყლებში წყალზედა საბრძოლო ხომალდებისა და სატრანსპორტ ვეგმების წინააბდედ ბრძოლა იყო. ესანებრის 1936-39 წლების სამოქალაქო ომმა ახალი ამოცანები დასახა: სატრანსპორტ ვეგმების ვაცილება, მოწინააბდეების საბრძოლო ხომალდების ძენა, წყალქვეშა ნავებთან ბრძოლა და ა.შ. ავიაციის ნაკცხლე შემოსაბდელობების აბალეობამ სატორპედო კატარალებს დღისით მოქმედავა გაურთულა, ამიტომ საბრძოლო დავალებები უმთავრესად ღამით სრულვებოდა.

მეორე მსოფლიო ომში კატარების სამოქმედო არავიო კიდე უფრო ვაიზარდა და მან მოივეცა საატრული სამსახური, ნაწილებს დაეწემა, დესანტის ვადასხმა, სახმელეთო პოზიციების ტრიაველობა ვანადვურება და ა.შ.

უწვეული დავალებას ასრულებდნენ საბჭოთა სატორპედო კატარები კავკასიის სანაბროსთან, სადეც მატარებლების მიაცილებდნენ და ზღვიდან ვერმანული შენობობტებისაგან ივადნენ.

სავეცხლე ძალის ვასარეველად ზოვიერი საბჭოთა კატარაზე სატორპედო აპარატები ამომული რეაქტიული დანავარებები M-13-ით (132 მმ-იანი 16 ჰურერი) და M-8-ით (82 მმ-იანი 24 ჰურერი) შეიკეთა. საზღვაო „კატიოშები“ წყალზედა ხომალდების და ავრდობობზე დანტრერესისათვის საკმაოდ ვეგქტიანი საშუალება გამოიდა.

შავ ზღვაში საზღვაო ვემთსამენია დაკარგვას კატარალების მწიფებლობის რუსეთის შიდაარინების სადინარე ვემთსამენებში ვადატრანს მოჰყვა. დაწლილი

სატორპედო კატარლები ტიუმენის კარხიდან რჩინებოთა და მდინარეებით კრასნოვოდსკი იზგაწებოდა, სადაცდაც კასპიის ზღვით ბაქოში და შემდეგ ბათუმში ჩამოდიოდა. ბათუმის გემთსაშენი დაშლილ კატარლებს აწყობდა და დასრულებულ სახეს აძლევდა. ბათუმელმა გემთმშენებლებმა 1944 წლის მეორე ნახევარში ფლოტს 5 სატორპედო კატარა დაასესეს.

შავ ზღვაში 1944 წლის ივნისის ბოლოს ამერიკული „ეოსპერის“ სატორპედო კატარლებიც გამოჩნდა. 11 კატარა შორეული არხანგელსკიდან ეისკში რჩინებოთ ჩავიდა. „ეოსპერის“ საბჭოთა დროშით ათი წელი იმსახურეს და 1954 წლის აგვისტოში 7 მათგანი ამერიკელებს სტამბოლში უკან დაუბრუნდა.

შავი ზღვის ფლოტმა ომში წყალზე და და წყალქვეშა ხომალდების დიდი დანაკარგი განიცადა. შევსების მოუხდავად, შემცირდა სატორპედო კატარლების რაოდენობაც. 1944 წლის ზაფხულის ბოლოს, აქტიური მოქმედებების დასრულებისას, შავი ზღვის ფლოტის შემადგენლობაში 47 სატორპედო კატარა დარჩა.

ისიც აღსანიშნავია, რომ საბჭოთა სატორპედო კატარლები განსაკუთრებული ფექტიანობით არ გამოირჩეოდნენ. შავ ზღვაში გერმანიისა და მისი მოკავშირეების ჩამორული 179 გემიდან სატორპედო კატარლებზე მხოლოდ 4 მოიღო.

ფელაზე მრავალრიცხოვანი I-5 პროექტის კატარლები 1941 წლისათვის მორალურად მოქველებული იყო. სუსტი საზღვაოსანი თვისებები, შეზღუდული სამოქმედო რადიუსი და შტორმები ეკაპეებისაგან დავალებების შესრულებისას დიდი სიმძაყესა და თავდადებას მოითხოვდა. დღისით გერმანიის ავიაცია მოქმედების

საშუალებას არ იძლეოდა და დაკლებებზე კატარლები მეტწილად ღამით გადიოდნენ. შავი ზღვის ფლოტის სატორპედო კატარლების მეზღვაურებთან 12 საბჭოთა კავშირის გმირი გახდა. მათ შორის იყო ჩვენი თანამემამულე, უფროსი ლეიტენანტი ალექსანდრე კანანაძე — სატორპედო კატარლების პირველი ბრიგადის რეზილის მეთაური.

1944 წლის 27 აპრილს კანანაძემ (I-5 პროექტის TK-343) ორ სხვა კატარასთან ერთად ხერსონის რაიონში ძლიერი ესკორტის ქვეშ მყოფ გერმანელთა სატრანსპორტო გემს შეუტია, მაგრამ ძლიერი შემხვედრი ცეცხლი სატორპედო ზალპისათვის საჭირო პოზიციაზე გასვლის საშუალებას არ იძლეოდა. მაშინ ერთ-ერთმა კატარამ სატრანსპორტო გემის კიჩოს მხრიდან შეტევას იმიტაცია გააკეთა, გერმანელთა ყურადღება მიიპყრო და კანანაძეს ტორპედოს სროლის საშუალება მისცა. ამ გასროლას გერმანელთა საესკორტო ხომალდის 834 ტონა წყალწყვის UJ-104 ჩამირვა მოჰყვა. 1944 წლის 16 მაისს ალექსანდრე კანანაძეს საბჭოთა კავშირის გმირობა მიენიჭა.

1942 წლის დასაწყისში გერმანიის სარდლობისათვის გასაგები გახდა, რომ მარტო ავიაცია და რუმინეთის ფლოტი შავ ზღვაში მიმდინარე ბრძოლებში გარდატეხას ვერ შეიტანდა. ამასთან, სევასტოპოლის ასაღებად მიმდინარე მძიმე და გაკვირვებულ ბრძოლები საზღვაო ბლოკადის გაძლიერებას მოითხოვდა.

შავ ზღვაში გადმოსაყვანად სატორპედო კატარლების I ფლოტილია შეირმა, რომელსაც ოპერაციები პოლინეთის, ნორვეგიისა და ფინეთის წყლებში ჰქონდა ჩატარებული. ფლოტილიას გამოცდილი მეზღვაური კორექტენ-კაპიტანი ჰაინც

ბიტნაპერი მეთაურობდა. გადმოყვანის ოპერაცია 1942 წლის მარტში, ჰამბურგიდან დაიწყო. დაშლილი 6 კატარა სამდინარე-სანმელიო გუბით მდინარე ლუნაზე მდებარე პორტ გალაცში ჩავიდა და იქვე აიწყო. შემდეგ კონსტანცეში გადავიდნენ, სადაც შეიარაღება და ხელსაწყოები დაიდვა. 1-ელ ივნისს S-26 და S-28 სრულ საბრძოლო მზადყოფნაში იყო. ივნისის მეორე ნახევრიდან ფლოტილია დაკლებების შესრულებას შეუდგა. კატარლები ყველაზე მრავალრიცხოვან S-26 სერისა მეტოფუნებოდა. გერმანიის ფლოტმა 1940-43 წლებში ამ სერიის 88 შნელობტი მიიღო.

სატორპედო კატარლების ამოცანა აღვანის მოქვეყნა სევასტოპოლის გარნიზონისათვის საზღვაო კომუნიკაციების გადაკეტვა იყო.

პირველი გასვლა 1942 წლის 19 ივნისს შედგა. ფილინტის კონსტან კატარლებმა S-27-მა, S-72-მა და S-102-მა სანიტარული გემი „ბელოსტოკი“ შენიშნეს. მტრელები ხომალდისა და 5 საზღვაო მონადირის დაცვის ქვეშ მყოფ „ბელოსტოკის“ ბორტზე 500 დაჭრილი და ღატლევილი იმყოფებოდა. ესკორტმა სატორპედო კატარების ძლიერი ცეცხლი გურუნდა, მაგრამ გერმანელთა შეტევა ამან ვერ შეაჩერა. ტორპედო „ბელოსტოკს“ მანძი მოხვდა და 400 კაცთან ერთად ჩამორა.

სევასტოპოლის ალების შემდეგ ფლოტილიამ ბაზა ფეოდოსიის მახლობლად დაიღო. აზღვად დღის წესრიგში საკუთარი კაბორტაჟური ნაოსნობის დაცვისა და კავკასიის სანაპიროსთან საზღვაო გადაზიდვების მოშლის საკითხი დადგა.

1942 წლის აგვისტოს დასაწყისში შნელობტების კავკასიის სანაპიროსთან ტუფსეს სამხრეთით გამოჩნდა საბჭოთა სარდლობისათვის სიურპრიზი აღმოჩნდა. პირველივე ლაშქრობაში 10 აგვისტოს ღამით S-102-მა ტუფსესდან ფოთისაკენ მოკრავე სანიტარული ტრანსპორტი „სევასტოპოლი“ 924 დაჭრილითა და დევნილით ჩამორა.

გერმანელთა სამიზნეს ბათუმი-ტუფსეს და ტუფსეს-გელენჯიკის მონაკვეთებზე მოკრავე პატარა ტონაფის გემები, ბარგები, კატარლები და იალჩიან-მრავიანი შნუნები წარმოადგენდა. შნელობტები ფეოდოსიიდან ამ ანაზიდან დაბინდებისას გამოდიოდნენ ომ მიზნით, რომ კავკასიის სანაპიროსთან გვიან ღამით ყოფილიყვნენ, როცა საბჭოთა ავიაციის მოქმედება შეწყვიტდა იზღუდებოდა. რამდენჯერმე ტუფსესსა და სოჭის პორტებში შეღწევა სცადეს, მაგრამ უშედეგოდ.

ღამით შნელობტების მოულოდნელი

ბულგარული სატორპედო კატარლები ვარნის სამხედრო-საზღვაო ბაზაში

და სწრაფი თავდასხმების აღსაკვეთად საბჭოთა სარდლობას სხვადასხვა ღონისძიების გატარება მოუხდა: სანაწარმო ზოლი მცირეკაპიტანიანი არტილერიის ბატარეებით აღიჭურვა, ავიაცია ყოველ საღამოს საჰაერო დაზვერვას აწარმოებდა, ზღვაზე ლაშქარის საბრძოლო მცურავი საშუალებებით პატრულობა გაძლიერდა და სხვა. ვალუტის, ალბანების და ცხაკაის აეროდრომებზე 3-6 მილიონზე **Ил-2** ყოველთვის მზად იყო.

1942 წლის სექტემბერში გერმანული კატარლები ქერხიდან საბჭოთა ჯარების ევაკუაციისათვის ხელის შეშლას ცდილობდნენ. ბრძოლების დროს ერთი კურილიანი შეთხვევაც მოხდა. **S-72**-ის გასროლილი ტორპედო ცირკულაციის შემდეგ მეორე კატარებს **S-27-ს** მოხვდა და 12 მუხვარეანი ფსკერის ტყე გაუშვა.

1942 წლის ბოლის შავ ზღვაში გერმანული სატორპედო კატარლების რაოდენობა 9-მდე გაიზარდა. ფლოტილიას დაემატა რუმინელებისაგან ნაყიდი და მცურავ მზად გადაკეთებული ნემი „რომანია“, რომელიც კატარლებს ზღვაში მომსახურებას უწევდა.

1943 წლის თებერვლიდან 5 მსხლობლი ცნობილი „სიკრე მისის“ მოძარავეებზე მოქმედებდა მცირე ტონაჟის მცურავ საშუალებების ეზრობა. შეტაკებით თითქმის ყოველდღე ხდებოდა. ერთ-ერთის დროს გერმანელებმა ტორპედოთი საკაინორე ნაგი „კრანია გრუხა“ მძიმედ დააზიანეს.

შავ ზღვაში კრესმარინის I ფლოტილიის საზღვრო კაპანია (1942 წლის ივნისი - 1943 წლის ოქტომბერი) შედეგანი გამოქვდა. საბჭოთა ფლოტს 21 ხომალდი და კატარა დაეპყრო. საბჭოთა კატარლებთან შეტაკებებში მსვლიბიტებს 20 მი-ანი ქვემეხები და 7,92 მი-ანი ტყვიამურქვევები დიდ უპირატესობას ანიჭებდა. შედეგად შესაბამისი იყო, - 2 ჩინურილი საბჭოთა სატორპედო კატარა და არც ერთი დაკარგული მსვლიბიტ. დანაკარგი ერთ შეთხვევაში ნაღმს, მეორეში კი - მილიონზე თეთიშვირანების შეტყვამ გამოიწვია. არ უნდა დაივიწყოთ გერმანული მუხვარეების შეუპოვრობა, ისინი არც დიდ საბჭოთა საბრძოლო ხომალდებთან ბრძოლას გაუბრძოდნენ. 1943 წლის 6 ოქტომბერს ყარმის სანაპიროსთან 2 საესკადროს ნადმოსან 3-მა მსვლიბიტმა ისეთი წინააღმდეგობა გაუწია, რომ საბჭოთა ხომალდები უკან გაბრუნდნენ და დაავალბა აღარ შესარულენ.

1944 წლის აპრილში შავ ზღვაში კიდევ 3 მსვლიბიტო გამოვიდა. ამ დროისათვის აღმოსავლეთის ფრონტზე ინციანტვას მივიღიანდ წითელი არმია ფლოტს და სატორპედო კატარლები ომის მსვლიბიტებზე გერმანარ გავლენას ვერ მოახ-

დენდა. 20 ავისისტოს კონსტანცას პორტში საბჭოთა ბომბდამშენებმა 9 მსვლიბიტო ჩაძირეს. მათე კი დუნაზე ნაღმმა იმსხვერპლა.

ავისისტოში გერმანამ ბუქარესტს 4 სატორპედო კატარა: **S-86, S-89, S-92** და **S-98** მიკვიდა, მაგრამ რუმინეთის კაპიტულაციამ გადმოცემის პროცესი შეაწერა.

I ფლოტილიის ბოლო სამი კატარა: **S-45, S-47** და **S-51** პორტ ვარნაში გადავიდა და ბულგარეთის საზღვრებში წითელი არმიის გამოჩენას 29 ავისისტოს კატარლებს ჩაძირვა მოკვდა.

შავ ზღვაში მიმდინარე ბატალიებში იტალიის ფლოტიც მონაწილეობდა. 1942 წლის მარტში გერმანამ მუსოლინის სეკსტროპოლის საზღვაო ბლოკაჟში დახმარება სთხოვა. მიწრების ხელშეწყობებით დარდაწეღის სრულტემი შეიძინა ქვეყნების ხომალდების გავლა არ შეეძლოთ, ამიტომ იტალიელებმა შავ ზღვაში მცურავი საშუალებების გადასაყვანად სამხელეოი გზა აირიეს. ადრიატიკის ზღვის სანაპიროდან სპეციალურმა ტრადალებმა 10 სატორპედო კატარა (**MAS 566-573**) ეკნაში ჩაიტანეს, საიდანაც საყოთი ხელთ მდინარე დუნაში კონსტანცაში გადავიდნენ. 1942 წლის გაზაფხულზე იტალიელთა ფლოტილია I რანგის კაპიტან მიმბელის მეთაურობით საბრძოლო მოქმედებებში ჩაება.

იტალიელებს შავ ზღვაში მუდარებით მარცხიანი შედეგები ჰქონდათ. 1942 წლის 19-20 ივნისს **MAS 571-მა** სეკსტროპოლიდან ნეოპოლისისკე გადასვლისას საბჭოთა წყალქვეშ ნაგი **Ш-214**-ის ტორპედირება შეძლო. 2 ავისისტოს ნეოპოლისისკან **MAS 568-მ** და **MAS 573-მა** ტორპედოთი კრესტ „მოლოტოვს“ დალდერ „სარკოს“ შუტესეს. ერთი ტორპედო „მოლოტოვს“ კონიშ მოხვდა და ავტოტოტან კრესტის სურდები 20 მეტრი დაამოკვდა. „მოლოტოვი“ არ ჩაძირა და მისი გადაცემდა ფოთში მოხერხდა.

1942 წლის 9 სექტემბერს საბჭოთა ბომბდამშენებმა იალტასთან **MAS 571** და **MAS 573** ჩაძირეს. 1943 წლის 12 მისს კატარების დაჯახება **MAS 572**-ის ჩაძირვით დასრულდა. იტალიელებმა იმავე წლის 20 მისს დარჩენილი 7 კატარა გერმანელებს გადასცეს, რომლის საუწყებლებზე კრესმარინეს XI ფლოტილია ჩამოყალიბდა.

იტალიური კატარლების საბრძოლო ბიოგრაფია 1943 წლის ოქტომბერში კონსტანცაში კონსერვაციას დაყვნიებით დასრულდა. საიდანაც 1944 წლის ბოლის დუნაის ვეშო წელში გადაყვანეს და შემდეგ ავსტრიის ქალაქ ლინცში განაიარაღეს.

საბჭოთა უმაღლეს პოლიტიკურ და სამხედრო მოღვაწეებში სატორპედო კატარებისადმი ვაზრდელი ინტერესი არც ომის შემდეგმ პერიოდში შეწყვეტიდა. მომავალ ომში დასავლეთის ქვეყნების ფლოტების შეჭრებს ავიაციით, წყალზე საომარდობითა და სატორპედო კატარებით ივეგმებოდა.

საბჭოთა ქარხნები ორი ხაზის სატორპედო კატარებს „პატარებს“ და „დიდებს“ აშენებდნენ. „დიდებისაგან“ განსხვავებით „პატარების“ გაბიარების სარკინიგზო პლატფორმებით გადატანის საშუალებას იძლეოდა.

XX საუკუნის 60-იანი წლების დასაწყისში რადიოლოკაციური სისტემებით მაროვანმა ავტომატურმა საარტილერიო კომპლექსებმა და მართვადმა რაკეტებმა საბჭოთა სატორპედო კატარების მრავალრიცხოვან ფლოტილიას წარმატების ილუზია მოუხლა.

მუხვდევად ამისა, საბჭოთა კავშირში სატორპედო კატარების მშენებლობა 1991 წლამდე გაგრძელდა. 1945-91 წლებში ათამდე პროექტის 22,5 ტონიდან 250 ტონამდე წყალქვეშის დაახლოებით 1100 სატორპედო კატარა აშენდა. ბოლო პროექტი 206MP იყო, რომლის გადაწყობებით შექმნილი 206MP პროექტით საქართველო სახმედრო-საზღვაო ძალების სარაკეტო კატარა „თბილისი“ არის შეთულო.

საბჭოთა კავშირი სატორპედო კატარებს მომძე სოციალისტურ ქვეყნებთან ერთად აზიისა და აფრიკის მრავალ სახელმწიფოთ გადასცემდა.

გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოსათვის ფოთში დისლოცირებულ შავი ზღვის 184-უ საზღვაო ბრიგადის 82-ე ზღვიზინში 2 სატორპედო კატარა **TKA-94 (კ.206M)** და **TKA-127 (კ.206GT)** ირიცხებოდა. ფოთის საწვავლო ცენტრს სატორპედო კატარებზე სამსახროსათვის მომზადება გაიარეს მუხვარეებმა ანგლოვანდ, მუწერ კონცხის კუნძულებდნ, კონკრანდ, გვირგანდ, სომალიდნ, ადლირდნ, სამხრეთ იემინდნ და სხვა ქვეყნებდნ.

1992 წლის დეკემბრის ბოლის ფოთიდან რუსებმა სატორპედო კატარები ბრიგადის სხვა ნომარდობისა და კატარებთან ერთად ნეოპოლისისკე გადაყვანეს და მოგვიანებით ჩამოწერეს.

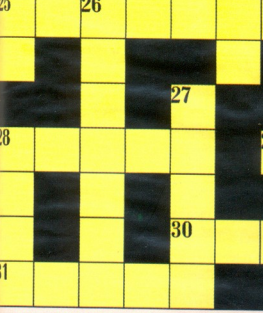
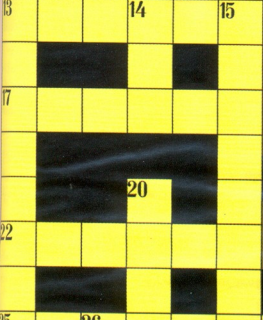
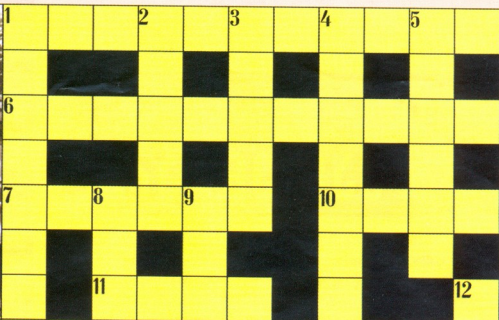
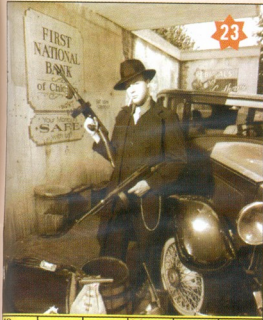
დღემდე სატორპედო კატარები რამდენიმე ქვეყნის ფლოტში სამსახროს იხვე აგრძელებენ, ზოლო წარსულ საბრძოლო დამსახურებებზე საზღვაო მუხვებშიც ექსპანატება დაცული თუ მემორიალების კავარცხლებებზე დაცვრებული კატარები მოგვაგონებენ.

თეიმურ ჩარანშიძე

ქართული კრესოლოგია

თარგზულად: 1. გერმანული ავტომობილი; 6. ამერიკული პისტოლეტის „სოკოლოვსკის“ მოდელი; 7. დაზგა, რომელზედაც მაგრდება ქვეჩხის ღულა; 10. უუფლებო ადამიანი; 11. სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკის წარმოების საბურავ-სანი ჯაეშნანი ავტომობილი; 13. რუსული პისტოლეტი; 16. ორთაბრილი რაიმე არაღი; 17. რომის იმპერატორი; 18. ერთგარი ძველებური თოფი; 21. გერმანული პისტოლეტი; 22. ამერიკული ყველ-განმავალი ავტომობილი; 24. ერთგარი სოკოლოვლიანი მსუბუქი თოფი; 25. იარ-

ალის ამუნიციის შწარმოებელი ამერიკული ფირმა; 28. დაცლილი ვაზნა; 29. წლოვანება; 30. ფეოქებადი ნიეთიერება; 31. ინდური გამანადგურებელი ბომბდამენი.
შვპულად: 1. ინგლისური სადესანტო შვეულფერენშხიდი გემო-ლოკი; 2. ერთგვარი დარტყმა კრიემი, იგეეა რაც ჰუკი; 3. ჯარების მართვის ორგანი; 4. კატეგორიული მითხივნა, რომლის შვეუსრულე-ბლომას მოსდევს ძალის გამოყენება; 5. ფრანგული რევილვერი; 8. ძველებური საომარი იარაღი; 9. ათასი კილოგრამი;

12. ესპანური პისტოლეტი; 13. ავსტრიული ავტომობილი შაშხანა; 14. ნაოლიკის პირადი მხატვარი; 15. ამერიკული რევილვერი; 18. აშშ-ის სახმელეთო ჯარების ერთ-ერთი არსენალის სახელწოდება; 19. ომის ღმერთი ბერნულ მთილოგაში; 20. გერმანული პისტოლეტი; 23. ამერიკული პისტოლეტ-ტვიფამერტვევი; 24. თურქული პისტოლეტი; 26. დანური ავტომობილი; 27. ამერიკის შტატი, სადაც განთავსებულია სამხედრო-სახლავო ბაზა „პერლ ჰარბორი“; 28. შვეულფერენშხის შწარმოებელი ქარხანა ისრაელში.

ურნალის წინა ნომერში გამოქვეყნებული „არხენალორის“ პასუხები: **თარგზულად:** 1. სპრინგფილი. 7. ლინქსი. 8. ენოტი. 9. სური. 10. ბუკჰორნი. 13. ტრაფალგარი. 16. ფუმა. 20. ვოლკი. 21. ატილა. 22. ომანი. 23. მასრა. 25. ფაკანი. 28. ტრანა. 30. ქირი. 31. ფრომერი. 32. ვენდეტა. 34. დენი. 35. მიმანი. **შვპულად:** 2. პიკირება. 3. თუკი. 4. ვალი. 5. იენისი. 6. დესერტი. 11. პაი. 12. რაი. 13. ტვიფამერტვევი. 14. აული. 15. აბორაღი. 17. უშაკივი. 18. არისაგა. 19. პლატინა. 24. სტერლინიგი. 26. კოლორადი. 27. ნიეკ. 29. ავიაციი. 31. ფლემი. 33. უნი.

„არსენალი“ გათავაზობთ დეკემბრის თვეში მომხდარი მეტ-ნაკლებად მნიშვნელოვანი და საინტერესო ისტორიული მოვლენების ჩამონათვალს.

არსენალის დეკემბრის კალენდარი

ვასკო და გამა

1 დეკემბერი
1896 წელი - 110 წლის წინ დაიბადა გიორგი ფუკუვი - რუსი მხედართმთავარი, საბჭოთა კავშირის მარშალი, 4-ჯერის სსრკ-ის გმირი.

1943 წელი - თერანში (ირანი) დასრულდა საერთაშორისო კონფერენცია.

2 დეკემბერი
1804 წელი - ნაპოლეონი იმპერატორი გახდა.

1805 წელი - გაიმართა აუსტერლიცის ბრძოლა.

3 დეკემბერი
1966 წელი - 40 წლის წინ მოსკოვის კრემლის კედელთან დაკრძალეს უცნობი ჯარისკაცის ნეშტი.

4 დეკემბერი
1759 წელი - სოლომონ I-მა ქუთაისში კრება მოიწვია, მეორე დღეს კი საგანგებო ფიცი დიდი „ტყვეთა სყიდვის“ საბოლოო აღკვეთაზე.

1932 წელი - დაიბადა რო დე უ - სამხრეთ კორეის პრეზიდენტი, არმიის გენერალი.

5 დეკემბერი
1859 წელი - დაიბადა ჯონ რაშფორტ ჯევილი - ინგლისელი ადმირალი.

1907 წელი - დაიბადა ლინ ბაო - ჩინელი მარშალი (მოთახზებოდა მათელუნის მეტეიდრედ, დილუბა საეიაცითო კატასტროფაში).

1992 წელი - შეიქმნა საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს პირველი სასწავლო ცენტრი (გორში).

6 დეკემბერი
1845 წელი - დაიბადა სპირიდონ ანდრონიკაშვილი - გენერალ-მაიორი.

1854 წელი - გაიმართა ისტორიაში პირველი ბრძოლა ორთქლის ხომალდებს შორის.

1942 წელი - სამხედრო წოდება „გენერალ-მაიორი“ მიენიჭა ვასილ მჭეანაძეს.

1974 წელი - გარდაიცვალა ნიკოლოზ კუზნეცივი - საბჭოთა კავშირის ფლოტის ადმირალი.

7 დეკემბერი
1811 წელი - ქართველთა და რუსთა ჯარმა ოსმალეთს დათმობინა ასაღქალაქი.

1815 წელი - დახვრიტეს მიშელ ნეი - საფრანგეთის მარშალი.

1941 წელი - იაპონია წყნარ ოკეანეში ომის გამოუცხადებლად თავს დაესხა აშშ-ისა და ინგლისის საზღვრობელოებს (მოულოდნელი თავდასხმა პერლ-ჰარბორზე).

8 დეკემბერი
1914 წელი - გარდაიცვალა მაქსიმოლიან ფონ შვე - გერმანელი ადმირალი.

1941 წელი - აშშ-მა და დიდმა ბრიტანეთმა ომი გამოუცხადეს იაპონიას.

9 დეკემბერი
1623 წელი - დასავლეთ საქართველო-

ში მოხდა „უპრეცედენტო შემთხვევა“ (ვახუშტის შეფასებით): ქუთაისთან ახლოს, კოკორაულთან, ლეკვან დადიანმა ოდიშარ-აფხაზ-ჯიქთა დიდი ლაშქრით დაამარცხა იმერეთის მეფე გიორგი და ტყვედ აყვანილ მისი დიდებულების დიდ ვაჟებს თავი ფულით დაასხნევინა (სხეუთი გარიგება ტრადიციად იქცა დასავლეთ საქართველოში).

1917 წელი - ინგლისის ჯარმა მარშალ ალენების სარდლობით აიღო იერუსალიმი (დეკემბლზე სამი თვით ადრე).

1945 წელი - ამერიკელმა გენერალმა პატონმა მძიმე ტრამპა მიიღო სავეტომობილო კატასტროფაში (გარდაიცვალა 21 დეკემბერს).

10 დეკემბერი
1815 წელი - დაიბადა ილია ორბელიანი - გენერალ-მაიორი (პეტისა და გენერალ გრიგოლ ორბელიანის უმცროსი ძმა; 1853 წლის 8 დეკემბერს სასიკვდილოდ დაიჭრა ყირიმის ომში და გარდაიცვალა ალექსანდრეს სამხედრო ჰოსპიტალში, 15-ში დაკრძალეს ქაშუეთის ეკლესიაში).

1891 წელი - დაიბადა პაროლდ რუპერტ ალექსანდრი - დიდი ბრიტანელი მარშალი (დაჯილოდებული იყო კვიციის უმაღლესი ვეჯლა ორდენით, მიღებული ჰქონდა რუსული ჯილდოც - სუფორივსია).

1916 წელი - გარდაიცვალა ი. ოიამ - იაპონიის სახელმწიფო და სამხედრო მოღვაწე, მარშალი.

1948 წელი - გაეროს გენერალურმა ასამბლეამ მიიღო ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო დეკლარაცია.

11 დეკემბერი
1686 წელი - გარდაიცვალა ლუი II დე ბურბონი კონდე - ფრანგი მხედართმთავარი.

1877 წელი - პლევნის (ბულგარეთი) დაცვის დღეს გენერალ-ლეიტენანტმა ალექსანდრ იმერეტინსკიმ დაიმსახურა

აუსტერლიცის ბრძოლის ჩანახატი

წინდა გიორგის III ხარისხის ორდენი (ტოტლებენი მას თვლიდა „შუცველელ მანაშეშენად“).

1941 წელი – გერმანიამ და იტალიამ ომი გამოუცხადეს აშშ-ს.

12 დეკემბერი

1864 წელი – დაიბადა ნიკო მარი – გერალ-მაიორი (თვალსაჩინო ენათმეცნიერი და აკადემიკოსი; გარდაიცვალა 1934 წლის 25 დეკემბერს).

1918 წელი – ფინეთის რეკონტრაქტმა დასრულდა ავღანეთში საბჭოთა ჯარების შეყვანის საკითხი).

1979 წელი – ლეონიდ ბრეჟნევის კაბინეტმა გაიმართა სიღრმულ თათბირი (გვალწყდა ავღანეთში საბჭოთა ჯარების შეყვანის საკითხი).

13 დეკემბერი

1636 წელი – აშშ-ის შეიარაღებული ძალების ეროვნული გვარდიის შექმნის ოფიციალურ თარიღად მიჩნეულია დღე, როცა მომავალი აშშ-ის ტერიტორიაზე შეიქმნა პირველი ფორმირებები: 2 ქვეითი და 1-1 სვედელ-საარტილერიო და საინჟინერო ბატალიონები.

14 დეკემბერი

1759 წელი – სოლომონ I-მა ხრესილიანთა გამართულ დიდ ბრძოლაში თურქები დაამარცხა.

1799 წელი – გარდაიცვალა ჯორჯ ვაშინგტონი – აშშ-ის პირველი პრეზიდენტი (ეროვნული გმირის რანგში აფხანილმა პრეზიდენტმა 1783 წლის 25 ნოემბერს ანაბოლისში, კონგრესის თანდასწრებით, არსებული წესის შესაბამისად, მოიხსნა არმიის მთავარსარდლის უფლებამოსილება და... მამულში დაბრუნებულმა კვლავ პლანტატორობა ამჯობინა).

1877 წელი – ოსმალთა ხელიდან გამოიხსნეს ხერთვისი.

1953 – იუგოსლავიის პრეზიდენტად აირჩიეს მარშალი იოსებ ბროზ ტიტო.

15 დეკემბერი

1742 წელი – დაიბადა გერმარდ ლებრეჰტ ფონ ბლოუზერი – პრუსიელი მარშალი (შემტევი სტრატეგიის ერთგულხელისთვის შტარჰეკს „მარშალი „წინ“ და აღიარეს „მამულის მამად“).

1877 წელი – ოსმალთა ხელიდან გამოიხსნეს არტანუჯი.

17 დეკემბერი

1398 წელი – თემურ ლენგი შეიჭრა ინდოეთში, მიწასთან გაასწორა დელი და დაახლოვინა პანიპატის ბრძოლაში დატყვევებული 100 ათასი ინდოელი ჯარისკაცი (ინდოეთი დაღამქრა ირანის, მუსოპოტამიის, სომხეთისა და საქართველოს მოხრბების შემდეგ).

18 დეკემბერი

1786 წელი – მეფე ერეკლე II-მ საგარეგოში დიდებულია თათბირი მიიწვია და წამოჭრა ოსმალეთთან ურთიერთობის მოგვარების საკითხი.

19 დეკემბერი

1906 წელი – 100 წლის წინ დაიბადა ლორენ ბრეჟნევი.

20 დეკემბერი

1990 წელი – შეიქმნა საქართველოს ეროვნული გვარდია.

21 დეკემბერი

1879 წელი – დაიბადა იოსებ სტალინი – გენერალისიმუსი.

22 დეკემბერი

1847 წელი – დაიბადა ჰეიპატრიონ ტროი – იაპონელი ადმირალი (რუსული ფლოტის დამსამარებელი ცუსიმოს ბრძოლაში).

23 დეკემბერი

1953 წელი – სიკვდილით დასაჯეს საბჭოთა კავშირის მარშალი ლავრენტი ბერია და გენერალ-პოლკოვნიკი სერგო გოგლაძე.

24 დეკემბერი

1524 წელი – გარდაიცვალა ვასკო

და გამა – პორტუგალიელი მოგზაური, ადმირალი.

1980 წელი – გარდაიცვალა კარლ დენიცი – გერმანელი ადმირალი.

25 დეკემბერი

1066 წელი – ეთიოპელმა დამპყრობელი შევიდა ლონდონში და გერეგვინი დაიღვა.

1979 წელი – დაიწყო ავღანეთის ომი (თერმების რაიონში დილის 7 საათზე ორმა სანავიტიკო პოლკმა საპირსტრეფე ხიდი გამართა, 15 საათზე კი საბჭოთა ჯარები ავღანეთის ტერიტორიაზე შევიდნენ...)

27 დეკემბერი

1761 წელი – 245 წლის წინ დაიბადა მისილი მარკია დე ტოლი – რუსეთის არმიის მხედართმთავარი, გენერალ-ფელდმარშალი, რუსეთ-საფრანგეთის 1812 წლის ომის გმირი.

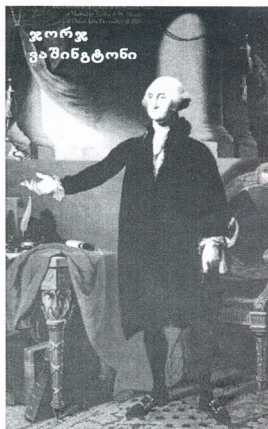
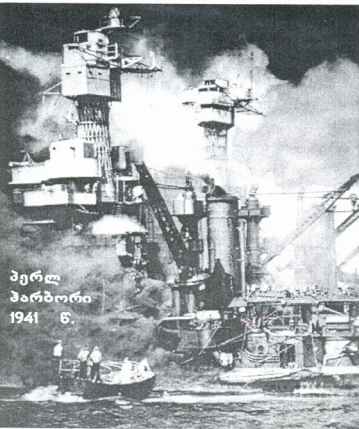
29 დეკემბერი

1503 – ესპანელმა მხედართმთავარმა ფერნანდეს კონსალო დე კორდობამ („ელ გრანდე კაპიტანმა“ – „დიადმა მეთაურმა“) ნეაპოლის ადების შემდეგ ფრანგებს დაახევინა მდ. ვარილიანის მიდამო, ღამით საპირსტრეფე ხილები გაამართინა და მტერს უცაბედად შეუტია არკებუხებითა და ისრებით შეიარაღებული ფეხოსნებით (გარდაიცვალა 12 წლის შემდეგ, 1515 წლის 1-ულ დეკემბერს, მალარიით დაავადებული).

31 დეკემბერი

1880 წელი – დაიბადა ჯორჯ კენტლეტ მარშალი – ამერიკელი 5-ვარსკვლავიანი გენერალი, მეორე მსოფლიო ომში ამერიკული სამხედრო სტრატეგიის ორგანიზატორი (ორი პრეზიდენტის მთავარი სამხედრო მრჩეველი), ნობელის პრემიის ლაურეატი მშვიდობის დარგში.

**შეადგინა
ამირან ტაღახძემ.**

კორეელი „კაინიკი“

ეს ავტომობილი გარეგნულად ისე უცნაურად გამოიყურება, როგორადაც უფროს მისი სახელწოდება Ssang Yong Kyron, მაგრამ ახლოს გაცნობისას იგი

ისეთივე უწყინარი „ჩვენი ბიჭი“ აღმოჩნდება, რომელითაც დაახლოება ხშირად სიამოვნებს კი ჰვერის ადამიანს. ეს გახლავთ დიდი უგზოობის ავტომობილი,

რომელიც საგზაო კატაკლიზმებს გამოცდილი, ხელუხადაკოორილი ველის სიმრავლით უმკლავდება. აუჩქარებლად, დახელის ზომიერი გუგუნით მიბობდაც ტყის ციცაბო გზაზე, ადის ტაფობზე და გორაკიდან დაშვების სატყუუნქციის შემდეგობით ასევე მშვიდად, ყოველგვარი უკმაყოფილების გამოუთქმლად ეშვება დამართზე.

რაც შეეხება მის დიზაინს, ამბობენ, რომ Kyron-ი მსოფლიოში ერთადერთი ავტომობილი რომ ყოფილიყო, მისი დიზაინის ავტორის ხელის მისატყვად და ცხვირ-პირის დასაპყვად მისაღლისეთა ახალი „კვანტუნის არმია“ შეგროვებდა კორეაზე ხელახლა თავდასასხმელად, რათა ის ბედოვლად მოეხებნათ, რომელიც ინგლისურ სახელსა და გვარს (Ken Greeniey) არის ამოფარებული.

მოზრდილ უკანა ნაწილზე რაღაც მხატვრული იდეა მაინც გამოიჭვივის, ხაზები გაწონასწორებულია, რის გამოც ძარის არტიქექტურა კარგად იკითხება. სამეზაგრო საღიანის მძლავრი „ტორსი“, უწყველი ფორმის, შორიშორ განთავსებული მასუქების კვარცხლბეკს ვერძნობა. წინა ნაწილი უზარალოდ სხვადასხვა დეტალისა და სტილისტური ნაკრებისაგან შედგება. საბუნებრიოდ, ავტომობილის ინტერიერს მის გარეგნობასთან საერთო არაფერი აქვს. შიგნიდან იგი სულ სხვა მანქანაა, თითქოს სალონი სხვა სპეციალისტებმა – გონიერებმა, რაციონალურებმა და გაბედულებმა დააპროექტეს.

მრგვალი, მკერთიანებელი ელემენტები კარგად ეყრება სამართავ დილაკებში, ცენტრალური კონსოლი ირანგ არის მძღოლისკენ შემობრუნებული და მიუღილი საუშუალო ზონა მუქ, ხარისხიან პლასტიკატზეა დატანილი.

დიდი ტყავადაკრული სალონი, თავისი დიდი, მასიური, მოლიანად ერთ ნაწილად ჩამოსხმული (არ იჭრიალებს) ანელოთ, მართვის ზოგიერთი ელემენტის ინფორმაციის წაკითხვის ხელსაწყობების ვარდაცება, კერძოდ, უგზოობის ტრანსმისიის, ამძრავის რეჟიმების სამართავი, ნაკვლად იატაკიდან ამოყოფილი „ვირისი“, ცალკეა გამოტანილი.

ეს მეტად მოსახერხებელი იქნებოდა, თუ მისი სახელური „მგრძობიარეც“ იქნებოდა, მაგრამ ეს ერთი ციცქნა სახელური დანარჩენი კლავიშების ფონზე რელად შესამჩნევია და მისი ამორავესა მანიკურისანი ნეკა თითოთაც ადრელად შეიძლება.

უგზობის პირობებში Kyron-ის შესაძლებლობებზე ზემოთ მოგვსენეთ. იგი

თავისი კლასის ავტომობილებს თითქმის არაფრით ჩამორჩება, თუმცა მწელი წარმოსადგენია, რა უნდა ისეთ მანქანას ტალახსა და ლაფში, იგი ხომ გაუსრელივც ბევრი ვერაფერი შეილია და ტალახიანი როგორი სინასავი იქნება... სამაგიეროდ, Kyron-ი ქალაქის ქუჩებ-

ში მოგვევრით ალტაცებას (თუ გარედან არ უყურებთ), მძღოლის სავარძლის განლაგებისა და უზარმაზარი გვერდითი სარკეების წყალობით საუკეთესო ხედვის არეალი აქვს. სავარძელი ისე მაღალია, რომ გველინებათ, ავიაშხიდის სამართავ კაუტლში ზიხართ. ეს მდგომარეობა მძღოლს

საშუალებას აძლევს, უკეთ შეაფასოს მდგომარეობა და თავიდან აიცილოს არასასურველი შეხება იმ ავტომობილებთან, ფეხებში რომ ედებინან. გარდა ამისა, „მერსედესის“ ლიცენზირებული დიზელის მორტორის წყალობით, რომელიც კარგად ძრავს ადგილიდან მანქანას, მძღოლს შესაძლებლობა აქვს „სამუქნიშნო რბოლაში“ მიიღოს მონაწილეობა...

კიდევ ერთი დადებითი თვისება, რომელიც კარგად არის ჩაფიქრებული და ლუქსის ტიპის ავტომობილების დონეზე შესრულებული – ხმაურიზოლიაცაია. დიზელის ძრავას ხმა საერთოდ არ ისმის. სამაგიეროდ, მგზავრებს ვიბრაციის ვეფლა „სიკიექ“ ატყდება თავს, რადგან მის ჩახშობაზე კონსტრუქტორებს არ უზრუნიათ.

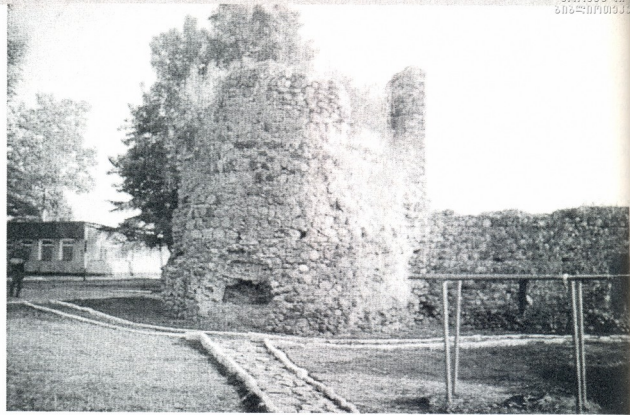
სწორ, ნორმალურ გზატკეცილზე Kyron-ი თავის კრეისერულ სიჩქარეს (150 კმ/სთ) ადვილად და რბილად ავითარებს. მოსახვევებში შესვლისას კი ოდნავ რთულდება საქმე, რადგან მძღოლერ ავტომობილს შესაბამისი გადახრა ახასიათებს. ამიტომ მას მოსახვევებში მსუბუქ ავტომობილებთან შდრარებით გაცილებით ნაკლები სიჩქარე უნდა შეურჩიოთ.

Kyron-ის კოზირი მისი ძალდაუტანებელი მოქმედებაა, უწყველო, უნიკალური გარეგნობით კი ქალაქში მძღორედ მოძრავ ავტომობილთა შორის თვალში საცემად გამოირჩევა. კიდევ ერთი დადებითი თვისება, რომელიც ვეფლაზე მიშენელოვანია, მასინჯი Kyron-ით ავტოგამტაცებლები ნაკლებად ინტერესდებიან.

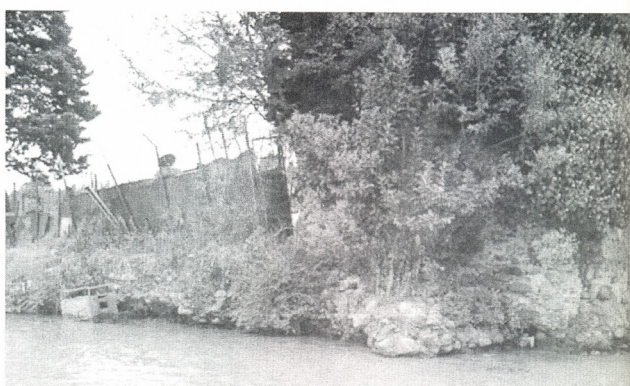
„ჯინა“ რუსებმა თავიანთი გამოწვა შორიგას

ორი თვის წინ „არსენალი“ გაახსურა სკანდალი, რომელმაც ცოდე ერთხელ ამხილა რუსების კანდალიზმი საქართველოში. საქმე ესებოდა ჩვენს კულტურულ მემკვიდრეობას, სოფელ ანაკლიაში არსებულ შუა საუკუნეების ციხეს, რომელსაც ადგილობრივი მოსახლეობა მეგრულად ჯინას უწოდებს. ძველის ტერიტორიაზე განთავსებულია რუსული სამშვიდობო ჯარის ნაწილებმა თითქმის განადგურების პირას მიიყვანეს ისტორიული ნაგებობა და ნაცვლად იმისა, დანაშაულის გამოსწორებაზე ეზრუნათ, ძველის მონიტორინგის მიზნით ანაკლიაში ჩასული საქართველოს კულტურის, ძველია დაცვისა და სპორტის სამინისტროს წარმომადგენლები ციხის ტერიტორიაზე არ შეუშვეს. სახელმწიფო, რომელიც ხელყოფს მუხობელი ძველის კულტურულ მემკვიდრეობას, უკულტურია; ის არ ცნობს არც კეთილმეზობლობას და არც გაეროს კონვენციის პრინციპებს, რომელიც ათაუ მშვიდობიანობის დროს, საომარ მდგომარეობაშიც კი კრძალავს დაბრინსობრივული ძველებისგან ერთმანეთის ისტორი-

ლი და კულტურული ძეგლების დანაშაულებს. ანაკლიის ციხე მნიშვნელოვანი ისტორიული ძეგლია. იგი ანაკლიის, როგორც საპორტო ქალაქის, განვითარების შემდეგ აშენდა მედიევსმეტე-მეჩვიდმეტე საუკუნეებში. მისი საშუალებით აკონტროლებდნენ პორტისა და მთლიანად ქალაქის უსაფრთხოებას. საბჭოთა კავშირის დროს ანაკლიის ციხე, როგორც ისტორიული ძეგლი, ტურიისტულ მარშრუტში საგანგებოდ იყო ჩასმული. ჩანს, რუსეთისთვის ადამიანიც და საგანაც მანამ არის მნიშვნელოვანი, სანამ თავის საკუთრებად მაჩანია. ანაკლიაში მონიტორინგის ვეგუვის ამო მოგზაურობის შემდეგ ორი თვე გავიდა. საზოგადოებაში შეიქმნა აზრი, რომ რუსებიან ვერას გაეცხებით და თავი მივანებეთ. არადა, „მშვიდობისმოყვრელთა“ მანებლობის განხორციელება საერთაშორისო მასშტაბითაც შეგვეძლო. „არსენალი“ საქართველოს კულტურის, ძველია დაცვისა და სპორტის სამინისტროს კულტურული მემკვიდრეობის მონიტორინგისა და პრევენციული კონსერვაციის

სამმართველოს უფროსის ნიკა ანთაძეს დაუკავშირდა:
— ბატონო ნიკა, როდის და რა განკარგულების საფუძველზე დაბანად ნენ რუსები ისტორიულ ქართულ ციხეში?
— აფხაზეთის ომის დამთავრებიდან ორ წელიწადში, როგორც ამბობენ, თითქოს ზეპირსიტყვიერი შეთანხმება ჰქონდათ საქართველოს მამინდელ ხელისუფლებასთან. მე კი მცინარ, ადგილობრივ ხელისუფლებასთან შეთანხმებით განლაგდნენ ციხის ტერიტორიაზე.
— რატომ არაფერი თქმულა ამაზე დღემდე, ციხე ხომ ქართველების კონტროლირებად ტერიტორიაზეა? შეძლებოდა ამ ხნის განმავლობაში ვერაფის შეწინა რას აკეთებდნენ რუსები?
— ციხეს ანადგურებს ორი რამ: მდინარე ენგური და რუსი ჯარისკაცები. მიუხედავად იმისა, რომ ციხის ტერიტორიაზე არ შევიშვეს, ადგილობრივი მოსახლეობის რჩევით მდინარე ენგურიდან ციხის უკან

მარს ნაერთ შევედით. ციხე ნელ-ნელა
შლუბა — წყალი საძირკველს რტვას და
ფლტების ნაწილი ჩამოშლილია. რაც გა-
არჩენილია, იმასაც რუსი ჯარისკაცები
დგურებენ: კვლავზე ტუალეტები და აბაი
შუშენბაი, ციხის ტუბი კი თვადცვით
სტეობად გამოუყენებიათ. კვლავიც გა-
სუთონრიათ საგუამაო თუ სათვალთვალ
სტების მოსაწყობად. შეიძლება თქვას, რუსებ-
ს ქართული ისტორიული სამხედრო ნაგე-
ბას საქონიებისა მხედვით მიირტეს.

**— ციხის ტერიტორიაზე ამ ხნის
ანძველობაში ვერ შექმლით შესვ-
ლა?**

— არ შეგვიშვეს. ქართული ჯარის
პრობლემატების უნდა შევეყვანო, მაგრამ
რუსებმა გამოვიცვალეს, ხელმძღვანელობა
სტვის კურსში არ არისო და კარი ცხვირ-
ჩნ მოგვისუტრეს. საკითხი უნდა გადაწყ-
ნტა სამხედრო ძალების სარდალს, რომელ-
ც ვფიქრობ, მამინ სოხუშში იყო, მისი
მეგობრები კი ამბობდნენ, მოსკოვშია და
ერ ვუკავებრდებთით(!). დაზიანების
სარისხის დაფიქსირება მანც შეეძლებოთ,
ჩასაც მოგვა შესაბამისი რეაქცია და კიდევ
ჩაქცევა.

**— რუსმა ჯარისკაცებმა ვან-
დლიზში გამოიჩინეს საერთაშორისო
სამართლის თვალსაზრისითაც. თუ
მოხთხთვით რუსეთს პასუხი ამაზე?**

— ამ შემთხვევაში ღამარაკია ჰაავის
1952 წლის კონვენციის უგულებელყოფაზე.
კონვენციასზე მიერთებული იყო სამოთა
კავშირი და, შესაბამისად, მისი სამარ-
ალმეგობრე რუსეთი, რომელიც როგორც
ფხაზეთის კონფლიქტში მიმრიგებელი
მხარე და საერთაშორისო სამართლის სუბ-
ფექტი ვაღიღებულა საქართველის ტერი-
ტორიაზე არსებული კულტურული მემკი-
დროების ძეგლები დაიცვას. ამ შემთხვევა-
ში პირიქით მოხდა. საქართველოს კონ-
ტრალორებად ტერიტორიაზე დაარღვა ცვე-
დამაირი ნორმა.

მიმართით საგარეო საქმეთა სამინის-
ტროს, რომელმაც ანაკლის შესახებ ინ-
ფორმაცია საერთაშორისო ორგანიზაციებს
ცნობა. საკითხი განიხილეს ევროსაბჭოს
ერთ-ერთ სხდომაზე და ოქნესკომიც. ამის
შემდეგ საერთაშორისო საზოგადოებრიობის
ჩეკცია, ალბათ, უფრო დეკლარაციული
სასათის იქნება; აღინიშნება, რომ რუსეთი
რასაბიქლი პარტნიორია არა მარტო პოლი-
ტიკური, არამედ კულტურული ურთიერ-
ობების თვალსაზრისითაც. ჩემი აზრით,
რუსეთზე სხვა ვაღიღნა, ალბათ, ვერ ექნება
საერთაშორისო საზოგადოებრიობას.

ჩვენ მიმართით გენერალურ პროკუ-
რატურისაც, ვადავციით შესაბამისი მასა-
ლები და მოვითხოვეთ სისხლის სამართ-
ლის პასუხისმგებლობის საკითხის დაყვე-
ბა. ვერავტობით პროკურატურიდან პა-

სუხი არ უცნობებიათ. ორი კვირის წინ
მოკიხივეს დამატებითი მასალები, რომელიც
ოპერატორულად მეაწოდეთ ვფიქრობ, სისხ-
ლის სამართლის საქმე აღიჭრება. უნდა
გამოვიღინდნ და დაისაჯონ დამნაშავეები.

ჯარის ციხის ტერიტორიიდან გაყვანა-
არეაყვანა პოლიტიკური საკითხია. ამ ეტაპზე
მიჯარია იურიდიული ფაქტი გვექონდეს
დადასტურებული და საქმეც წარმოებაში
მიტეხული, რომ ეს არის დანაშაული.

**— როგორ ფიქრობთ, მოაყვება
თუ არა ოფიციალური მოსკოვის
რეაქცია ჩვენს გადაწყვეტილებებს?**

— დღევანდელი საქართველო-რუსეთის
ურთიერთობიდან გამომდინარე, უნდა მო-
ჩვეეს. ჯარი სასწრაფოდ უნდა გავიდეს
ციხის ტერიტორიიდან, წინააღმდეგ შემთხ-
ვევაში, უახლოეს მომავალში ძველი ადარ
გვექნება ჯარის გასვლის შემდეგ სასწრაფოდ
რესმართით პრევენციულ ზომებს თუ არა
დესტაფრაციისთვის, კონსერვაციისთვის მანც.

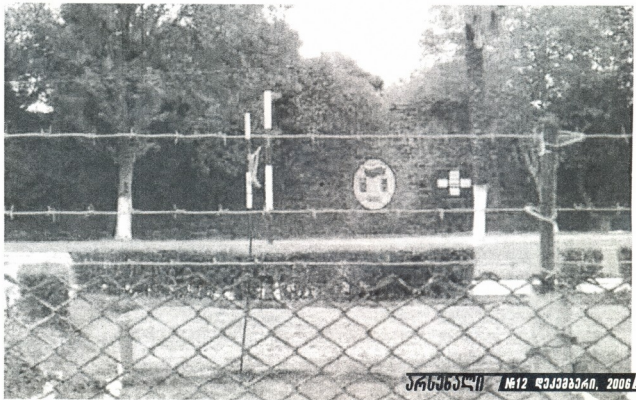
ჩემი შეფასებით, ამ ეტაპზე ძველის 50-
60%-ია შემორჩენილი. მამინ, როცა გასუ-

ლი საუკუნის 80-იან წლებში ამ ადგილზე
მყარი ნაგებობა იდგა.

**— თქვენ ფიქრობთ, რომ ანაკ-
ლიიდან რუსი სამხედრო ნაწილის
გაყვანა საქართველოდან რუსული
სამხედრო ბაზების გაყვანის დონის
პრობლემაა?**

— ვფიქრობ, ეს საკითხი მხოლოდ პოლი-
ტიკური მოლაპარაკების დონეზე გადაწყ-
დება. სხვანაირად რუსულ ჯარს ციხიდან
გასვლას ვერ აძებლებ. პასუხი კი იმით
უნდა ავირ, რომ ფინანსური წყლილი უნდა
შეიტანონ ძველის რესტავრაციაში. მას
შემდეგ, რაც საგარეო საქმეთა სამინისტრომ
რუსული სამხედრო კონტინენტის ხე-
ლმძღვანელობას ამ ფაქტზე ოფიციალური
პასუხი მოსთხოვა, უშედეგო მონიტორინგ-
იდან მოკლედ ხანში ერთი წელითი მოკიე-
და რუსებისგან. თავს იმართლებდნენ, ცუდს
არაფერს ვაკეთებთ და ამ საკითხს აუცი-
ლებლად გავარკვევით, მაგრამ ამის შემდეგ
მათგან ხმა არ ისმის.

პაპ ლომიძე

№ 28 / 87

ხერხანყო „მიკროქიხუხიგოერი ოქეხაქოისთვის ანტისნაიპირობი "რემინგტონს" ირკივი

ჩვენმა მკითხველმა იქნებ არც იცის რამდენჯერ მოხვედრილა ამ სნაიპერული შაშხანის ოპტიკურ სამიზნეში. ეს განსაკუთრებით მათზე ითქმის, ვისაც უცვარს შადრევებისა თუ ატრაქციონების გახსნაზე დასწრება.

ნუ შეშინდებით, ეს „კეთილი“ სნაიპერები ყოველი შემთხვევისათვის ათვალთვლებენ ხალხის მასას ზემოდან და მტერს – პოტენციურ ტერორისტ-სნაიპერს ეტყენ.

წესი, რომლის მიხედვითაც წინასწარ ათვალთვლებენ იმ ადგილს, სადაც ქვეყნის პირველი პირი უნდა მივიდეს, მსოფლიოში მიღებული პრაქტიკაა. როდესაც საქართველოსა და აშშ-ის პრეზიდენტები გასული წლის 10 მაისს რესპუბლიკის მოედანზე ხალხს მიმართავენ, დაკვირვებული თვალი აუცილებლად შეაშინდება ქალაქის მერიისა და სხვა მასშობელი შენობების სასურავებზე განთავსებულ ანტისნაიპერებს.

ანტისნაიპერებისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს პოზიციების შერჩევას, მაგრამ უფრო მნიშვნელოვანია, რა სახის იარაღი უჭერია ხელი, რადგან მას, სამედიცინო ენით რომ ვთქვათ, ზუსტსტი „მიკროქიხუხიგოერი“ ოპერაციის ნატარება ევალება. ვერ უნდა აღმოაჩინოს და მერე დაასწროს ზუსტი გასროლა პოტენციურ ტერორისტს, ისე, რომ მშვიდობიანი მოსახლეობა არ დაზარალებს.

ამიტომაც ანტისნაიპერები საუკეთესო იარაღსა და ასევე საუკეთესო ოპტიკურ ხელსაწყოებს არჩევენ. ანტისნაიპერები მაღალი დონის პროფესიონალები არიან, ამიტომ არჩევენაც ინდივიდუალურია. ბევრი მათგანი მაინც ამერიკულ სნაიპერულ შაშხანა Remington-700-ს ამჯობინებს.

მკვირვოდენი ექსპერსი ისტორიაში, თითქმის ორი საუკუნის წინ, 1816 წელს, შექმნილი ამერიკული საიარაღო კომპანია Remington Arms Company-მ მსოფლიოში მალე გაითქვა სახელი როგორც საუკეთესო შაშხანებისა და სანადირო ითვისების მწარმოებელმა ფირმამ. პირველი მსოფლიო ომის წინ დიდმა პრიტანეთმა „რემინგტონს“ ერთი მილიონი (!) „ენფილდის“ ტიპის შაშხანა შეუკვეთა (თავის დროზე ინგლისელებისთვის წართ-

მული „ენფილდებით“ 70 წლის შემდეგ მოვაკლებდი ავღანეთში შეტრილ საპოლია მებრძოლებს შორი მანძილიდან ზუსტად ესროლნენ).

1915 წელს უკვე მეფის რუსეთმა დაუკვეთა „რემინგტონს“ ერთი მილიონი შაშხანა.

1917 წელს აშშ-ის ზეღისუფლებამაც მიიწვიდა ამერიკულ არმიას შეიარაღებაში „რემინგტონის“ ნახელავი ორი მილიონი M-17 ტიპის შაშხანა ჰქონდა. სხვათა შორის, 23 წლის შემდეგ სწორედ ათასობით ეს შაშხანა ვაგზაუნა ვაშინგტონმა ინგლისური, ფრანგული და ბელგიური ჯარების დასახმარებლად, რომლებიც 1940 წელს ფრანგულ ქალაქ დიუნკერკთან გერმანელებმა ალყაში მოქციეს.

1966 წელს „რემინგტონმა“ არანაკლებ ცნობილ საიარაღო ფირმას „ენჩესტერს“ მოუწო კონტრაქტი ამერიკული

ჩაბინი	დონიმი:	სნაიპერული შაშხანა Remington 700-ის სიგრძე 1662 მმ-ია, ლულის სიგრძე კი 660 მმ. შაშხანის მჭიდში (რომელიც არ იხსნება) 7,62X518 NATO (.308 Win) ტიპის 4 ვაზნა ტყვეა. ვაზნებისა და საამიზნის გარეშე შაშხანა 4,08 კგ-ს იწონის.
--------	---------	---

საზღვაო ქვეითებისთვის, 12 კალიბრის უცვლელიანი თოფების მიწოდებაზე. ეტყობა, ამანაც იქონია გავლენა იმაზე, რომ სწორედ ამერიკულმა საზღვაო ქვეითებმა ვიეტნამის ომში წასვლისას ძირითად სნაიპერულ იარაღად ისევ „რემინგტონის“ ქნაღება არჩიეს. არჩევანი 7,62მმ კალიბრის (მას ამერიკაში .308 Win-ად მოიხსენიებენ) შაშხანაზე Remington 700-ზე შეჩერდა. ის აშშ-ის საზღვაო ქვეითთა კორპუსის შეიარაღებაში M40-ის სახელით მიიღეს და ვიეტნამში 995 ამგვარი შაშხანა ვაჭარდეს.

„რემინგტონის“ შაშხანის დირსება ის

არის, რომ 300 მ-ის დისტანციიდან ნასროლი ზუთივე ტყეცა არა უმეტეს 80მმ დიამეტრის წრეში თავსდება.

ვიეტნამის ომის გამოცდილებამ დიდი როლი ითამაშა იმაში, რომ „რემინგტონის“ შაშხანა ანტისნაიპერების შეიარაღებაში აღმოჩნდიყო, რადგან ანტისნაიპერების უშიაერესი მოთხოვნა დიდი სიზუსტეა.

„არსენალი“ ამერიკულ სნაიპერულ შაშხანას Remington 700-ს თბილისში გაეცნო. ამ შაშხანიდან სროლის დიდი სიზუსტე იმითაცაა განპირობებული, რომ მის კონსტრუქციაში გამოწოდდა მოსრი-ალე საეკვია გამოყენებული.

შაშხანა არ არის თვითდამტენი, ანუ ყოველი გასროლის შემდეგ იგი მსროლელმა ხელით უნდა გადატენოს. შესაძლოა, ეს მცირედი თამბურებს შაშხანიდან სწრაფსროლის ტემპს, მაგრამ პროფესიონალ ანტისნაიპერებს მაინც ამერიკული „რემინგტონი“ ურჩევნიათ რუსულ თვითდამტენ სნაიპერულ CBD-ს.

„რემინგტონის“ ლულა ერთგვარად „ჩამოკიდებულია“ და არ ეხება გასაშლელ სადგამებს, რაც ასევე აძლევს სროლის სიზუსტეს. შაშხანის ლულას მსხვილი კვლები აქვს, რაც აუძლავს მის ექსპლუატაციას.

Remington 700, ძირითადად, ორი მდიდრული იწარმოება: გასასწვლი საკანკოლოფითა და არამოსასწვლი მჭიდოთ (დაახლოებით ისევე, როგორც საბჭოთა CKC ტიპის შაშხანას აქვს). ასევე განსხვავებულია ამ მოდიფიკაციების შაშხანების ლულების სიგრძე და მასაც, შესაძლოა მოდიფიკაცია დამოკიდებული იქნას კარაბინი Seven-ია.

ცალკე თემაა, რა ტექნიკური შესაძლებლობების ოპტიკური სამიზნეები უყენდება ანტისნაიპერების „რემინგტონებს“. რაც უნდა საუკეთესო შაშხანა ჰქონდეს ანტისნაიპერს და რაინდ რუბინიც უნდა იყოს, 600-800 მ-ის დისტანციაზე კარგი ოპტიკური სამიზნის გარეშე ვერ „იმუშავებს“. ანტისნაიპერები მუდმივად ვარჯიშობენ სხვადასხვა ამინდისა და ლანდშაფტის პირობებში, რათა გამოიმუშაონ ზუსტი ჩვენები „მიკროკიბრუგოულ“ ინსტრუმენტად მიჩნეული „რემინგტონიდან“ ზუსტი გასროლის დასაზვეწად.

ირაკლი ალადაშვილი

Remington 700

საბუნების